AIDAS

3884 67
6

ILIUSTRUOTAS
MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

S. ROEMERIENĖ

IŠ VIETOS TIPŲ

Nr. 1

SAUSIS 1935
EINA NUO 1911 M.

TURINYS

Pr. Dovydaitis — Laiškas 1
Bern. Brazdžionis — Malda girioj 2
Kazys Zupka — Mergaitė ir poetas 3
Myk. Linkevičius — Regėjimas 4
K. Grigaitytė — Negaliu pamiršti 4
Klemensas Dulkė — Rūpintojėlio akyvaizdoj 5
Meri Sinkevičiūtė — Sugrįš sakalai 5
Nėlė Mazalaitė — Trys dienos pas karalių 6
Heinrich Heine — Išplaukimas (ver. Eug. Matuzevičius) 21
Aug. Daubaras — Du pasauliai 22
— Gyvenimo prasmė 28
Juozas Masilionis — Kun. J. Lindė-Dobilas 30
Pr. Daunys — Ją rado sušalusią 39

Apžvalga. — Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos (Ig. Šeiniaus Siegfried Immerselbe atsijaunina, Marga Thome — Neregima karalystė ir k.). — Kūno kultūra. — Įdomusis pasaulis. — Kreivos šypsenos.

„ATEITIES“ REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės Alėja 3. Telef. 26-76

PRENUMERATA

Lietuvoje: metams 15 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams met. 6 lit. — pusmečiui 3 lit.
Užsieny: met. 20 lit. — pusmečiui 10 lit. — Moksleiviams perpus pigiau. Paskiras numeris 1,75 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos:
pirmadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 val.

JAU LAIKAS

pradėti siųsti „Ateities“ pr-tą š. m. I pusmečiui, o ką jau bekalbėti apie tuos skaitytojus ir platintojus, kurie dar nėra pilnai atsilyginę už pereitus metus. Ypač įspėjame tuos platintojus, kurie dar nėra atsilyginę už pereitų metų II-rą pusmetį, kad toliau siuntinėti „Ateities“ skolon negalėsime nežiūrint ir geriausių pažadų.

Taip pat laikas pranešti kiek egz. ir keno vardu siuntinėti šį pusmetį, nes vėliau pranešusiems „Ateities“ 1 Nr. tegalėsime pasiųsti tik vasario mėnesį. Labai nepatogu ir susidaro nemaža išlaidų, kuomet tuo reikalu tenka kreiptis laiškais. **Turėtų būti aišku, kad kiekvienas nerangumas ar apsileidimas daro nuostolius,** kurie ir šiaip vos išsilaikančiam žurnalui yra tiesiog nepakeliami.

Tad laukiame!

„Ateities“ Administracija

Ar jau radai sau laimės draugą?

Jei ne, — tai užsiprenumeruok savaitraštį **„ŠALTINĮ“** 1935 metams. Metinė prenumerata — tik 4 litai, pusmetinė — 2 lit.

„ŠALTINIS“ visad gyvas ir jaunuoliškas, žadinąs energiją ir gyvenimo džiaugsmą.

Adr.: Marijampolė, „ŠALTINIS“

Akc. „Žaibo“ B-vės sp., Kaunas, Duonelaičio 24, telef. 20, 89 ir 35-35.

Kauno „Brazilija“

Sveikas jaunime, Naujus Metus pradėjęs!

Sveikinu jus, laimingasis jaunime, „Ateities“ skaitytojų mieloji šeimynėle, naujus, 1935 metus, pradėjusius!

Šį sveikinimą jums siunčiu šios dienos saulėtos nuotaikos paveiktas, nes diena, kurios data stovi padėta šio laiškelio apačioj, mūsų laikinojoj sostinėj tikrai buvo graži, visai pavasariška!

Savaime prisiminė Duonelaičio eilės:

Jau saulelė vėl atkopdama budino svietą
Ir žiemos šaltos triusus pargriaudama juokės...

Tikrai, dienai pradėjus eiti ilgyn ir saulutei kasdien pradėjus užkopt aukštyn į dangų, žiemai su jos padariniais vis sunkiau atsilaikyt.

Gali ji dar kiek pasmarkaut, kaip kad smarkavo pokalėdžio dienomis, gali dar kiek pašaldyt mūsų žemelę, pasiųst jai vieną kitą audrą, pūgą, bet vis vien jai ateina galas, nes ji nebegali atsilaikyt saulutės šiltiems spinduliams.

O žiemos galo sulaukus ateis malonus pavasarėlis ir šilta vasarėlė. Tuomet tai bus daug visokeriopo džiaugsmo...

Bet kad tas mūsų džiaugsmas būtų pilnas, reikia žiemos metu gerai padirbėti, kad vasaros malonumų mums nedrumstų gautosios pataisos ar vasaros mokykliniai darbai.

Linkiu tat jums pamėgti darbštumą ir brangint laiką, kuris teka, bėga, kaip vanduo. Šitą mano palyginimą laiko su vandeniu jau žinote iš mano paskutiniojo laiško pereitais metais. Bet ano laiško pradžioj atsirado praleidimas. Ten pasakyta tik, kuo laikas panašus į vandenį, bet buvo praleistas, pasakymas, kuo jis nuo

BERN. BRAZDŽIONIS

MALDA GIRIOJ

Gaudžia pušys pagairėje vėjo
ir šviluoja sausi uogienojai...
Ko paliegęs, palinkęs seneli,
gale lauko pas kryžių sustojai.

Atgalios ar sugrįžti kas šaukia,
ar trobelėje ką užmiršai tu,
ar klausai gūdaus medžių ošimo,
ar per girią baugu senam eiti...

Senis lenkiasi, klaupia ant kelių,
kelia ranką ir ima kepurę
ir, maldingai maldoj pasirėmęs,
tyliai tyliai į Viešpatį žiūri.

Tyliai meldžiasi akys nudžiugę
ir džiaugsmu bealsuoja krūtinė:
— Duok dangau, kad visi mūsų žingsniai
būtų kelias į amžių tėvynę.

.....

vandens skiriasi. Nagi, būtent, vanduo susitelkęs į jūres ir okeanus ir iš jų pakilęs į orą, po kiek laiko vėl grįžta ant žemės lietaus ar kitokių kritulių pavidalu, ir iš čia vėl pradeda savo kelionės ratą.

O praeitasis laikas jau daugiau nebegrįžta, nes nuveda mus į amžinybę. Dėl to turime laiką ypač kolabiausiai brangint.

Laiko eiga mums ir nemalonią žiemą naikina ir malonų pavasarį su vasara artina. Tikrai artina. Štai, jau čia pat ir kreivos vėžės laikas — Gramnyčios (II. 2). O dar po mėnesio jau turėsime ir tikro pavasario pradžią. Juk Kovo mėnesio pradžioj per šv. Kazimierą (IV. 4) jau vyturiukai, pavasario žinianešiai, pasirodo. O šiais metais šv. Kazimieras bus per užgavėnių atostogas. Taigi, užgavėnes švęsime su parskridusiais vyturiukais ir patys skrajosime, kaip vyturiukai.

Tai tiek mūsų kalbos šiuo tarpu. Kitą kartą gal jau prisirengsiu pradėt jums pasakoti, kokia gili, šalta dvasinė žiema viešpatavo Lietuvoj prieš 25 metus, kurios pradžia siekia dar anksčiau. Tai buvo toki laikai, kuomet mūsų tėvynėj lietuvis inteligentas katalikas pasaulionis buvo retesnis dalykas, kaip gilios žiemos metu sniegu neapklotas žemės gabalėlis.

Jūsų *Pr. Dovydaitis*

1935. I. 21.

KAZYS ZUPKA

MERGAITĖ IR POETAS

Tau mano veidas nepatiko —
Tas šalto liūdesio ruduo,
O jei radai eilėse laimę,
Sakyk, mieloji, kas iš to.

Klausysi tu, kaip žodžiai plazda,
Kaip miršta džiaugsmas garsuose.
Aš, naujo džiaugsmo neberadęs,
Pavargsiu alkanas dvasia.

Užskleisi tu blakstienų tinklą:
Gražiai gailingas garsas Igaus,
Alpins akis aštrus aksomas
Iš mano mėlyno dangaus.

Tada aukštyn atloši galvą,
O erdvėj mažas paukštis suoks.
Tu nežinosi, kaip galėjo
Suplaukti džiaugsmas čia visoks.

Tu nesuprasi, kaip alsuoja
Šie žodžiai kloniais ir dangum
Ir kaip tylios kalbos klajonėj
Aš nerimo liepsna degu.

Ir liks tau mano veidas šaltas —
Niūraus kentėjimo ruduo.
O jei atrasi žodžiuos laimę,
Sakyk, mieloji, kas iš to.

MYK. LINKEVIČIUS

REGĖJIMAS

Ką aš regiu?! Ką aš
— — — regiu?! —
Bučiuoja kryžių Judas
dėl pinigų — — —

Bažnyčių žydinčiuos altoriuose,
kryžkeliuos
nukryžiavotas geras Kristus,
o Dievo Motina po kojomis Jo verkia...
taip sielvartingai — — —
kaip nuodėmės nunuoginta dora,
ušklydusi pavasarį į parką.

Einu — vien kūnai be sielos — — —
vien pinigas — — — vien melas — — — ...
Ir máža kur rusena
mažà tiesos ugnelė — — —

Taip maža kur gyvena
ž m o g u ș
su širdimi, su meile —
su Kristumi,
su Dievo Motina —
ir su tikėjimo dangum — — —

K. GRIGAITYTĖ

NEGALIU PAMIRŠTI

Daug turėta mylimųjų
Ir žiedų ant pirštų,
Tik šio vieno paskutinio
Negaliu pamiršti...

Tie saulėlydžiai nusvirę
Palangoj ir Nidoj,
Išklajotos kopos, girios
Taip širdin susmigo!!

Kas man vasarą paršauktų
Kai laukai nubalę,
Rugiagėlėms užliūliuotų
Lūkestingą dalią.

Ach, tai gera šiandie gera,
Mylimąja būti,
Tik po langu gluosnis šnera:
Laimė ši trumputė.

KLEMENSAS DULKĖ

RŪPINTOJĖLIO AKYVAIZDOJE

Einu per tėvynę, lietuvišką šilą,
Einu ir į žemę sielvartas sudrimba.
Ar žinai, Dievuli, kad tave pamilom
Nuodėmę palikę su aistra ir rumbo.

Regiu tavo veidą, toks ramus ir baltas
Į visus prašneko: „Būsime, kaip vienas...“
Ach, suspaudė širdį... Tai nejau aš kaltas
Su kuklia mergaite brisdams mėnesieną.

Nei iš skausmo verkti, nei liūdnumą purtyt,
Liksiu, kaip asketas paklusnus ir keistas.
Tat... Rūpintojėli, tu visiems toks geras
Padėk mano širdį geresne iškeisti.

Būsiu taip dėkingas, paklusnus ir rimtas,
Aš, poetas, meilę gryną dovanosiu.
Pažvelgimuos tavo juodos mintys slūgo. —
Kaip vandens lašelis Nemunan nuo uosio.

MERI SINKEVIČIŪTĖ

SUGRĮŠ SAKALAI

Sugrįš sugrįš išskrydę sakalai už marių
Sugrįš su auksu, sidabru ir dovanom, —
Kas vakaras degs uosto žalios ugnys
Ir mano ilgesys naktim juodom...

Aš eisiu vis viena prie marių krašto,
Kai saulė leisis vakare vėlai, —
Žinau, — putos ten didis marių skausmas
Ir skęs paklydę marėse laivai...

Bet sakalai margi iš tavo krašto
Audrų žaibus uždengs baltais sparnais, —
Ir ta tyli svajonė melsvo šilko būrėm
Atplauks su mėlynais žiedais...

Padauguvys — Iš latvių meno darbų

NĖLĖ MAZALAITĖ

TRYS DIENOS PAS KARALIŲ

(Fragmentas iš „Ežero dugnas“)

— Pažiūrėk, tik pažiūrėk, kokios pušys! — Karina per langą nuolat atranda naujų, vertų džiaugsmo dalykų, ir ta kelionė, nepatogi ir paprasta, po žiemos sėsliško gyvenimo, rodos jai įvairi. — Nežinau, kaip dėkosiu tam Girių Karaliui, kuris išviliojo mus iš dulkių keletai dienų.

— Truputį bijaus, — atsitraukia nuo lango, kai pasirodo pirmieji miestelio trobėsiai, — juk tik vieną kartą mačiau jį. Kaip su juo laikytis? Koks jis žmogus?

Nijolė juokias.

— Kaip galiu pasakyti tai muzikališku terminu tau, kuri viską, žmones ir vaizdus verti į muziką ir dainą. Gal būt jo veidas primena mūsų Šopeno maršą — ir akyse plauko Mėnulio Sonata. Arba tai vaiduokliškas girių valdovas ir nykiosios Goethės baladės.

— Galėtum nors kartą kalbėti rimtai, — barasi Karina.

— Rimtai? Tu manai, aš jį pažįstu? Jis nieko nesako apie save nei teiraujas apie kitus. Per dvejus mūsų pažinties metus

aš sužinojau tik viena — jis baisiai daug rūko, ir jeigu pasako — ne —, joks prikalbinėjimas nepavers tai į — taip.

— — — — — — — — — — — —

— Sveikinu mūsų mieste.

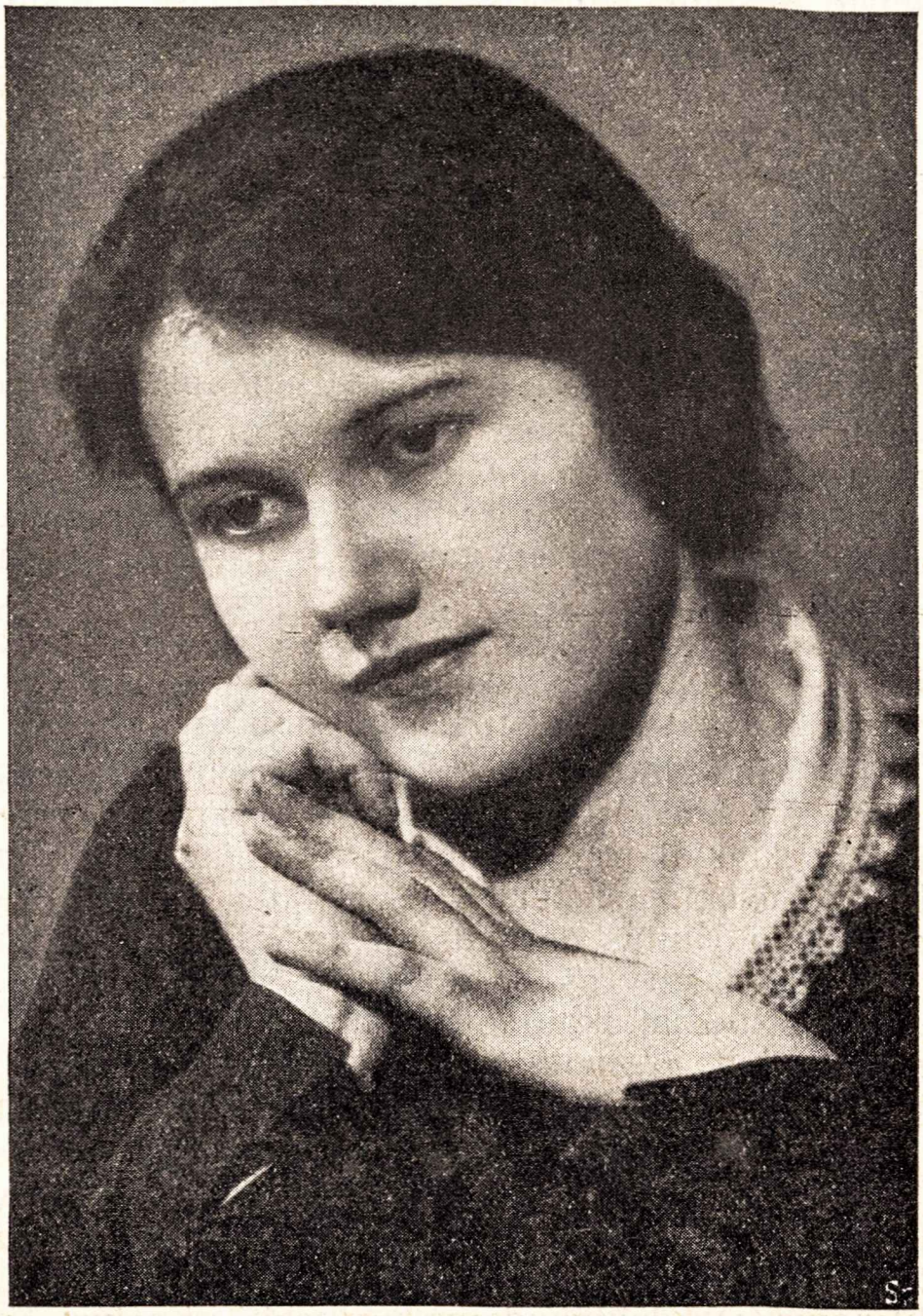

Rašytoja-poetė K. Grigaitytė

Nijolė klausos žodžių ir balso — nesuprasi, ar tai prisiverstinas mandagumas, ar širdingas sveikinimas. Tai buvo pasakyta paprastai ir karališkai. Rodos, kad jie tik vakar išsiskyrė ir rodos, kad niekad jo neregėjo. Jis toks pat rudas nuo saulės, kaip išvydo pirmą kartą. Toks pat — laukinis ir aristokratas. Karalius.

— Noriu, kad kiekvienas peržengęs mano slenkstį jaustųsi namuose, — toks pat balsas, kai atidaro duris įleisdamas viešnias. Jo rezidencija erdvumu karališka, paprastumu tinkanti laukiniam girių valdytojui.

Nijolė prieina prie lango — atidaro jį ir galvoja, kad ji čia iš karto pasijuto namuose. Ir ne namuose. Kaip visur ir visada. Tik toks nuovargis, toks neišsakomas silpnumas apima ją visą. Paguldo rankas ant stalo, padeda ant jų galvą ir užsimerkia. Trumpos, sulūžinėjusios mintys kimba ir neleidžia ilsėtis — kad kelionė buvo varginanti ir čia laukia nuobodumas, kad liga dar nepametė jos, kad mieste liko žmogus, nuo kurio nori pabėgti. — Staiga pajunta tylą. Didelė, neįprasta tyla, net be laikrodžio. Ir atsimerkus, suotemiuos mato, greičiau junta — du žmones.

— Kodėl jūs tylit? — tingiai, vos pavelka liežuvį.

Ji junta — dabar Karina šypso ir laužo galvą, ką kalbėti, ką pasakyti, kad iš karto įneštų jaukumą ir šilimą, kaip visur, kur ji įeina. Štai ji atsilieps, ir plaukiantis, lengvas balsas saldžiai sujudins tamsumą. Bet, gal būt, ir ji pavargus, nieko nesumoja ir tik varginas.

— Manau, kad kalbėsimės ryt, — iš kažkur atsiliepia šeimininkas — ir balsas eina per tamsumą kažkaip muzikališkai, tarytum aklas pakeliui užkliuvo smuiką.

Bet tai erzina Nijolę, toji tyla, tarsi bažnyčioj ar koncerte. Ji junta tris svetimas dvasias kambaryje ir beveik kenčia. Ji nusijuokia sunkiai ir skaudžiai. Štai, junta, įsitempią, lyg spyruoklės užsisukimas, nervai — ji kalba lengvai ir lakstančiai, maišydama rimtus dalykus su juokais, kaip dažnai, kada viduj dūšia, tarsi satyras, juokias. Ne, dabar dūšios iš viso nejunta, tiktai žodžiai, kaip priklydusi banda, žodžiai svetimi pačiai sau — bet jie juokias ir juokina. Pasigirsta lengvas, plaukiantis Karinos susijuokimas, žodis, jaustis, kaip neaiškiai, beveik priverčiamas, šypso šeimininkas.

— Arba mes išeisim pasivaikščioti? — staiga vėl pavargsta Nijolė. Galva sunki ir delnai šąla — tai panašu į ligos atsikartojimą — baimingai galvoja ji.

— Žinoma, — džiūgaudama pritaria Karina, ir tylomis stojas šeimininkas. Ar jis iš viso nebemoka kalbėtis? — pyksta Nijolė, bet už durų viską užmiršta ir pati tyli. — Jų žingsniai prikelia kelyje sausą smėlį arba prižadina akmenis. Išgirdęs einančius, iš kaimynio kiemo išbėgo šuo ir nesulojęs atsisėdo pagriovy. Prislopintu blizgėjimu spindi ežeras ir miškas, kaip didelis, platus siluetas. Viskas atrodo gražu ir neįtikėtina. lyg vienam vakarui, lyg pravažiuojančio, klajoklio teatro vienintėlio spektaklio dekoracijos. Ir tyla. Visur tyla. O jeigu

F. Šillerio „Plėšikai“ gimnazijos scenoj

šlamesys — šiugždėjimas, tai toks minkštas, tarsi tos didelės pušys yra iškirptos iš aksomo.

— Ir gal todėl Girių Karalius nuolat tyli? — ateina trumpa, blanki mintis.— Gal būt čia visi tyli, klausosi ir žiūri.

— — — — — — — — — — — —

— Ne, ne, — juokias Nijolė, kai jis vėl pripildo stiklus — aš ir taip pavargus, kad negalėsiu nueiti nė žingsnio.

— Nunešiu, — sako jis paprastai — ir ji kažkaip įtiki tam žodžiui. Taip, jis turi būti stiprus, jis tikrai pakeltų ją ne sunkiau, kaip šį stiklą prie lūpų. Ir jis visai ne toks, kokį pažino, — galvoja ji — kiekvieną kartą jis, tarytum naujas, nepažįstamas žmogus.

— Iš tikro, nuovargis, — — — Karina šypso šaltai, lyg tai būtų nuodėmė — ir jos akyse slanko nenugalimai saldus, vaikiškas miego geismas.

— Tuojau galėsite ilsėtis, — sako jis minkštai, kaip vaikams — ir kreipias į tarnaitę su kažkokiais įsakymais — tada jo balsas ramus ir tylus, balsas kurio klauso, beveik bijo. Tylomis užsidega papirosą ir sukinėja radio. Iš karto įpuola smuikai — kaip ugnis. Kažikame, tolimoje Vengrijoje, čigonai groja, — groja čigonai smuikais.

— Stebuklinga, — šnabžda Karina — jos akys žiba, išsiblaivinusios — muzikantė atsibunda joje, nuvydama nuovargį ir miegą.

— Paliksiu tamstai muziką — girdėsim per atidaras duris. O dabar palydėsiu tamstą, — pasisuka į Nijolę.

Ji sutraukė antakius. — Palydėti ją? — Kada jie pirma apžiūrinėjo visą namą — matė, už kelintų durų, koridorių ir raštinės — skiriami plonos sienos buvo du, lyg svečiams paruošti kambariai. Pagalvojo, kad tai joms. Ir už šios sienos — ar tai ne jo paties — pilnas kardų, šautuvų, briedžių ragų ir kailių. Ir Karina lieka šitame — o ji — — —

— Ginklų salėj miegosiu aš, — pro juoką, kaprizingai ginčija — žinau, čia ateina sapnai apie sugriuvusias pilis, surūdijusius riterių šarvus ir kaulus, sapnai apie medžiotojus ir karalius.

— Sapnai ras tamstą visur, — nematyt jo už dūmų. — Eisim.

— Aš neisiu, — atkakliai atmeta ji galvą.

Karina šypso — ji visuomet moka šypsoti, paliesdama kitus kažkokia blizgančią šilima; kaip Nijolė barasi, ji nori visiems tik gero — o sau nieko.

— Kodėl tu ginčijies, Tegu nors kartą kas sulaužo tavo kaprizus. Arba — tu bijais?

Šeimininkas neaiškiai šypso. Tame yra truputis pajuokos. Žinoma, tokio žodžio trūko jai — kaip tik tokio žodžio. Dabar vistiek — galėjo pasiūlyti nuvesti ją į pirtį su vaiduokliais ar į kapines.

— Labąnakt, — laiko jis Karinos ranką, — tegu bus ramu ir gera ilsėtis. — Jo šypsena globojanti ir sauganti, rodos, ji daboja ir palaimina, o balsas susilieja su tolimais smuikais iš Vengrijos gilumo, iš miškų, kur čigonai groja. Durys vienos po kitų daros, smuikai vis tolėja, tolėja ir pranyksta. Nijolei rodos, kad ji eina senais amžiais, per užkeiktą dvarą, su nežinomu palydovu. Nuves į kalėjimą ar pokylį.

Jis stovi pas duris ir ji — viduraslyje .Tyli abu. Jis šypso — tame yra neaiški pašaipa — ir ją tai įžeidžia, ją, kuri manydavo esanti tie kišdidi, kad niekas neišdrįstų užgauti jos.

Tarnaitė beldžias į praviras duris. Kažkas atėjęs pas poną.

— Labąnakt, — sako jis vis su ta šypsena ir pasisuka išeiti. Ir vėl sugrįžta.

— Nežinau kaip... Panelė Karina turbūt jau miega — o aš tik pro ten, o pro tamstos kambarį galiu sugrįšti. Galėsiu pereiti čia? — jis nežiūri, ir jo šypsena dar neaiškesnė.

— Žinoma, — paprastai sako ji. Ne, ji nieku nesistebi — kas yra pasauly nauja?

Ji tingiai rengias ir tingiai gula. Klaikios, sulūžinėjusios mintys — apie tolimą miestą ir vieną žmogų, apie didelį nuobodį esantį visur — vėl prisikabina. Ir piktas juokas. Ne, ji

nesistebi ir nebijo. — Bet dūšia, tyliai kaip satyras juokias — ir junta tas tylus juokas greit išsiverš pasityčiojimu. Kaip viskas įkyru, nuobodu — ir ngudru. Ir šitas — toks įdomus žmogus, toks — kurį laikė kitokiu, negu visi, kurį vadino karalium — yra tik vyriškis, kaip visi kiti. Tiktai. Ir pasijuoks iš jo — kaip ir anų visų. Tiktai. — Bet prie piktumo prisipliekė kartėlis ir beveik skausmas — taip įkyrėjo juoktis iš kitų ir iš savęs, taip pavargo širdis nerasdama nieko be melo.

Varstosi durys, vienos, kitos; šūstelėjo, lyg persimetanti naujon vieton ugnis, smuikai, toki tolimi — lyg stovėtum vidury miško ir girdėtum juos savom ausim gyvus, tikrus, ateinančius iš begalinės tolybės. Užsidaro durys, sulaužydamos smuikus — ir bildesys žingsnių čia pat.

— Galima? — jis prieina tiesiai prie savo durų — plonų, plyšėtų lentų durų ir vėl stovi.

— Galima užsikabinti, — šypso jis braškindamas kabliuką — mizerną, lyg pajuokai — ir gal būt mintyje taip pat juokias, kaip ji. — Ir staiga rimtai, nuoširdžiai. — Buvau nustojęs manyti, kad tamsta kada nors miegosi po šiuo stogu.

Ji tyli.

— Tamstai šalta — uždaryti langus? — ir nelaukdamas liepimo prieina. Stiklai keistai sužvanga, kai smarkiai užtrenkia — ir lengvai, kaip šmėkla, užtraukia užuolaidas. Nijolė žiūri į ji, čia pat arti stovintį — ir viduj juokas laukia prasiveržimo. Ir kažiko baugu.

— Labąnakt, — sako jis pusbalsiu.

— Labąnakt, Girių Viešpatie, — ji ištiesia ranką. Jis prieina prie lovos, visai arti, ir kuomet bučiuoja ranką — pačius tik pirštus — jo galva palinksta visai ties lova. Jo veidas rimtas, beveik rūstus — ir ji mato — akys jo žalios. Tai trunka labai trumpai. Jis atsitraukė, pas duris giliai nusilenkė ir — ji girdėjo — savo pusėj užsikabino.

Neprasiveržęs juokas — užtroško. Ir dūšia labai lengvai atsiduso. Ji, gal būt, net nusišypsojo ar pasimeldė: taip gera, kad nereikia juoktis, taip miela panašiai nusivilti.

Ji pabunda paniūrusi ir žino — baigta: jeigu rytmetį ji šitaip atsimerkia, tą dieną ji jau nė juoktis nemoka.

Girdi — virtuvėj su tarnaite alasija Karina; paskui ji įsiveržia čia nešina du šunis. Du durni ir gražūs žvėrys, o vieno mėlynos akys ir susigarbiniavę plaukai — tikras romanų herojus.

— Kelsiu, jau kelsiu, žada Nijolė į trukšmingą raginimą. Bet už lango rytmetys pilkas ir varvantis: aukštai karo debesys drumzlini, kaip dumblas, ir akys juose susmunka lyg raiste. — Ne, danguj visai nepripažįsta Sekminių, o žemės žalumas atrodo pernykštis ir netikras.

Priešais langą, per kelią matos kapinės — keistas susibėgimas senų medžių ir senų kryžių. Nė šapelio tvoros, o viduryje stovi nykūs, užrakinti vartai — patys numirėliai turi juoktis iš savo tokios sodybos.

Ir dūšia kaskart labiau linksta, traukias, lyg jai auga kupra. Tokia tūštybė, nuobodumas, tarsi visoj žemėj nėra jau nė vinos gėlės, nesurasi nė vienos šypsenos, niekada negirdėsi muzikos. — Vėl sėdasi ant lovos, bet Karina ir šunes — du durni, gražūs žvėrys — neatsitraukia, ir ji tingiai renka ir dedasi rūbus.

Šeimininkas laukia. Dabar jis puošnus miestietis, nieku nesiskiriąs iš milijonų vyrų — bet kai jis stojas, nukrinta nuo stalo kinžalas, kuriuo jis išpjaustinėjo knygą ir Nijolė nejučiom minty kartoja: — Laukinis! — Jo akys iš tikrųjų žalios. Ne, ne kaip vakar: — kai prisilenkęs ties lova bučiavo pirštus — jos nužaliavo staigiai, kaip žalios minkštos kerpės, kaip pats miškas — akys paslaptingo girių karaliaus. Dabar jų žalumas šaltas ir ramus, tarsi užmiręs vanduo. — Kodėl galvoju tai, — bara save. — Ar nemačiau pirma jo akių?

Ateina jo prieteliai — tardytojas ir milžinas agronomas. Jie šaunūs vyrai ir moka kalbėti ir apie miestą ir apie medžioklę. Jie taipgi ginčija, kad nėra ko žiūrėti į dienos kaprizus, ir kaip susitarė, nuvažiuos į pademarkliniį — į kažkokį patrijotišką jubiliejų — balių. Viešnios, žinoma, neatsisakys? Tada autobusas sustos čia.

— Gal būt, — nuolaidžiai šypso Karina.

Nijolė vos praveria lūpas — toks nuovargis, toks baisus nuovargis. Ir jai, rodos, kad ji nėra čia pati, o kažikas netikra imituoja gyvą žmogų. Jai rodos, kad sėdi kažkur ant kalno viršūnės ir sklaido knygą — Karinos veidas puslapyje miglotai šypso, Karalius visiškai išnyko dūmuose, agronomas pauga dar labiau, ir tuoj visus prarys, o tardytojo akys aštrios ir klausinėjančios, lyg sugėrė į save visas jo profesijos savybes. — Ar yra tai liga? — bauginas ji — Ar yra tai nuobodumas.

— — — — — — — — — — — —

Paskui — po langais bliauna autobusas. — Kažkokios pavardės, kažkoki veidai, kažkieno rankos. Nepažįstami keliai. Iš langų, kaip vizija, pasirodo veidai, ir pranyksta, tarsi loterija, tarsi nepasiekiamas troškimas. — Kažikas uždainuoja — tai pažadina Kariną — ji šypso, ir balsas jos pražydėjo, išsisklaidė, apimdamas visus. Nijolei rodos, kad tas balsas mažina galvos skaudėjimą ir praskaidrina debesis. Ji taip-gi pradeda atsigauti. — Iš kažkurio kampo sužaliuoja akys, blyški, kaip

tolėjantis miškas. — Koks jis skirtingas tarp tų visų žmonių,— stebisi ji — su savo tylėjimu, aštriais, protingais žodžiais, su netikėtu juoku. Jis atrodo valdantis visus — nors vadina ji vardu ir skaitosi prieteliais.

Viskas nežinoma, nauja — kaip nematyta filma. Užžėlęs vieškelis į Trakus, žmonės maldingi, kaip piligrimų veidais nusigręžę į siaurą kartį skiriančią dvi tėviškes. — Ir miškas, kokio iki šiol nebuvo mačius: duslus žalumas, tankmė ir žalia drėgmė, rodos, neprasimuš joks aidas, visoks šauksmas paklystų įsipainiojęs į šakas; rodos, naktimis čia susirenka kažkas iš pasakų, dainų ir knygų. Rodos čia gali ateiti pavargęs, užmigti ir niekas niekada nesužinos apie tave.

Vakare klojime, ar panašiam trobesy, žiūri vaidinimo. Komedija ilgesnė už Valstybės Teatro sezoną — bet artistų gera valia — verčia aukotis ir juoktis. Taip. Nijolė juokias — bet drėgnas, pilkas šaltis glaudžias prie kojų ir lipa visu kūnu— ji beveik dreba. — Staiga junta — kažkas jos abi rankas globojančiais, šiltais pirštais. — Ne, dabar jis visai nepanašus į laukinį ar į valdovą — —jis mielas, geras berniukas — brolis. Žiūrėdamas į sceną — jis tyliai pasakoja apie žmones gyvenančius čia, dusliame miške, beveik atsiskyrėlius — ir jo žodžiai paprasti — jie jaukūs, maži ir šilti. Ji beveik stebis, kad jis moka kalbėti taip draugiškai ir jaunai. — O jeigu joms nuobodu — galima važiuoti nelaukiant užbaigos, — sako jis — ir ji jaučia, kad tikrai, jis galėtų sulaimėti visus, išblaškytus — kaip žydai pasaulyje — atvažiavusius, ir priversti juos net nenorinčius išvažiuoti. — Ne, — ginčija ji — čia labai įdomu.

O paskui atsiliepia armonika, neturinti jokių rūpesčių, skausmų nei turtų — kaip linksmas bernas. Atsiliepia smuikas. Ne, taip negriežia joks čigonas tolimoj Vengrijoj nei koks laibapirštis lieknas muzikantas šviesioj scenoj ar brangiam restorane — bet smuikas yra smuikas, net jeigu jis grotų tik polką, net jeigu skambėtų tokiam klojime, net jeigu šoktų tokia marga publika.

— Šoksiu tik su tamsta, Girių Viešpatie, — reikalaujančiai sako Nijolė.

Net tokioj muzikoj valsas yra svaiginąs, kaip šešiolikametė, linguojantis, kaip lelijos pasirodymas upėj, ir liūdnai, kaip mirties kvietimas į kelionę.

— Ar tamsta nemanai, jog puikiai suprantu, kad tamsta pajuoki mane tokiu titulavimu, — sukasi kartu jo žodžiai. Ji atmeta galvą, pažiūri — ir šypso. — Šitas žmogus perdaug protingas — jis iš karto ėmė netikėti jai, nors ji dar nepradėjo jam meluoti. — Ir staiga ją apima piktumas — argi vyras, argi Girių Karalius turi šokti — ir dar taip gerai, tarsi samdomas

Prof. St. Šalkauskis, vyriausias „Židinio“ redaktorius

šokėjas? Ir galvoja vėl — kad tikras vyras turi vską mokėti.

— Tamstos ranka vis šalta.

— Sušildyk, — kaip prašymas ar leidimas.

Jis spaudžia pirštus — ir tame sukimesi ji junta — kaip jo ranka dalija savo šilimą — ir jos pirštai atbunda. Jis taipgi junta tai.

— Pagaliau jie jau gyvi, — šypso, ir toj šypsenoj truputis pajuokos.

— Taip, bet reikia sušildyti ir dūšią, — ji ir gi šypso, beveik juokias.

Valsas sukas, sukas, lyg tolėja.

— Ar užtektų visos mano valdomos girios, kad sušildytų tamstos dūšią, — labai tyliai.

Ji žiūri į jo veidą — ir jo akys taip arti — ir žvligsniai sukasi kartu su jais.

Viskas baigias — valsas, meilė, karjera, gyvenimas.

Paskui jis sako, kad pašoks su Karina — ir jie lekia polką — abu gyvi ir linksmi. — Lekia kitos poros — kavalieriai: policininkai, mokytojai, pusberniai, damos — tarnaitės, mokytojos, dvarininkaitės, auklės. Laksto dulkės, klykia armonika,

Prof. V. Mykolaitis–Putinas, pirmasis „Židinio“ redaktorius

prakaituoja smuikas — ir už viso to — mato Nijolė — stovi Gyvenimas ir dideli nasrai pučia fleitą.

— Praeitą vasarą kartą nakvojau čigonų tabore, — staigiai sako jis, kai vėl šoka valsą, — Nijolę beveik gąsdina toks jo kalbos netikėtumas; su šituo žmogum ji nė karto nesijautė galinti nujausti atsakymą ar tolimesnius žodžius. Arba tas jo tylėjimas.

— Neįsivaizdinau, kad girioj yra tokių įdomių žmonių, — ji kalba beveik pykdama. Ir jis skardžiai juokias.

— Žinoma, mane labai greit galėtų išpaikinti panašiais gražiais žodžiais. — Ir čia sustabdo ją viduryje rato, užstodamas kelią kitiems. — Žiūrėk, tamsta!

Pro stogo plyšį aiškiai matos viena žvaigždė. Ji labai tolima ir sidabriniai žalsva. Tame yra grožis — kaip posmas iš poezijos knygos. Ir toks pat posmas yra akys, žalios, kaip tolimos ugnys ant užkeiktų kalnų. Jie žūri į venas kitą ir žvilgsniai sukasi kartu.

Ir viskas baigias — ir knyga, ir sapnas, ir balius — kaip gyvenimas. — Kai su palaiminta aušra jie grįšta. — Karina vėl veda dainą ir visi balsai bėga paskui ją, kaip Hamelno žiurkės.

Tik kartais, viduryje posmo, nutyla Karalius — o Nijolė iš viso tyli.

— Šiandien būsiu linksma, — žada sau Nijolė pravėrusi akis. Linksma? — tai reiškia nepavargstantį juokimąsi iš visko ir lengvą žodžių mėtymą, tai reiškia pradžią kažkokios klastos. Pačiame dugne dūšios, kaip gyvatė po gėlėmis susirangė piktumas: kodėl ji nebeatsimena miesto? Kodėl užmiršo žmogų mieste? Kodėl nuolat galvoja apie šio namo poną, keistą nesuprantamą žmogų? Ar išvažiuot rytoj, žinant apie jį tiek pat — kiek prieš du metus? —

Saulė didelė, lyg paaugo po vakarykščio nesirodymo, gal būt ji kame nors rijo vaisius ir penėjosi. — Atrodė vėlai — ir ji pyktelėjo, kad paliko ją vieną miegoti. Bet visuos namuos tyla, neįprasta, sunki — net be laikrodžio. — Jai rodos, kad visoj žemėj ji yra tik viena, o visi kiti miega be vilties prižadinti. Pasivaikščiojo po kiemą basom kojom, ant jų krito rasos, drebančios ir saulėtos. Iš kažkur išlindo juokingai lodami šunes — du gražūs — durni žvėrys; suaugęs, rimtas lojimas pritarė iš toliau. Paskui susirangė kėdėj prie lango, saulės akyvaizdoj ir galvojo apie laišką, kurį norėtų kažkam parašyti.

— „Vaikščiojau girioj, — parašytų, — girioj tamsioj, kaip aklumas, paslaptingoj, lyg žmogus, žalioj, tarsi girių karaliaus akys — ir viduryje girios, ant seno ąžuolo kelmo radau vežėčias. Nesušvilpti atbėgo 12 kiškučių ir kaip jie buvo sukinkyti į vežėčias — visi karaliai išmainytų savo arklius į šitokį vežimą. Liepiau pakirsti berželius, žaliausius iš visos girios — kaip pasakoj renkama gražiausios mergelės ir kilniausi jaunikaičiai — ir liepiau suguldyti juos į vežėčias. — Lėkit, jūs, — sakau savo pasiuntiniams — lėkit, ir neškit mano Sekminių pasveikinimą — — — — Kam? — ką turėjo atrasti 12 ilgaausių pažų, kam galėjo ji parašyti šitokį Sekminių ilgestingą linkėjimą? — juk ji ilgis tik kažko nežinomo ir nieko nesvajoja. — Bet tai pradėjo pintis į pasaką, kažkieno žaliuojantį ir kenčiantį gyvenimą ir ji paniūro. — Viskas, viskas jai virto pasaka, ji pati ne žmogus, tik nelaimingas žodžių ir vaizdų gaudytojas. Ir šeimininkas. Ji nori visus erzint, pjauti ir valdyti. Keistu sutapimu — jo tonas taipgi labai priekabingas ir jie nepraleidžia viens kitam nė vieno žodžio. Karina kvatoja.

Kol jie valgo pusryčius — debesys suvalgo saulę ir diena pasidaro murzina, kaip piemenuko kojos. Ateina Agronomas — ir pradeda Karinai dejuoti dėl žuvusių vilčių pavažinėti laiveliu, pažinti apylinės grožybes. Galma tiktai keikti šitokias dienas. — Ne, ne — Karina viską laimina iš savo gerumo viena vieta, kur tik sustoji, geriausia ir įdomiausia. — Žinoma,

Nijolė galvoja kitaip — ji piktai juokias ir slanko po kambarį. — Tamsta daug skaitai, — sustoja ji ties knygomis, jų iš tikrųjų daug — ir ji net dėl to pyksta.

—Ar tai yra privilegija tik jūsų — poetų ir rašytojų? — jo balse papeikimo gaidos, ir aplink lūpas pajuoka.

Tuo pačiu momentu ji praskleidžia Gabriell D'Anunnčio ir perskaito pirmus užkliuvusius akis žodžius:

„Yra sielvartas, kuris renka aplink save knygas, kaip pavargęs renka šiaudus, kad atsigultų; šitas liūdesys man pažįstamas."

Ji suvirpėjo. Taip — tai atskleidė, kaip Evangelijos pamokinantis posmas jaunuoliui, ieškančiam pašaukimo, tai yra burtininkiška tiesa apie jos gyvenimą — rinkimą aplink save knygų. Bet šiam žmogui negalima priskirti to — jame per daug jausti gyvenimo, per daug sveikatos, kad už knygų užkištų koki skausmą. Ar jis iš viso pažįsta tokius nesugaunamus - nerealius dalykus, kaip nežinomasis liūdesys. — Ji be pagarbos nustūmė knygą.

Jis stovi prie radio ir gaudo muziką. — Iš kažikur atūžia rimti rūstūs vargonai. Noris klauptis ir užsidengti akis. Nijolė junta sielą, visą sopančią, kaip įkliuvusią į erškėčius — ir ima baimė — ne, ji nenori vėl būti paniūrusi ir rodytis, kad ji ne iš tikro juokias.

— Noriu važiuoti laiveliu, — reikalaudama sako ji.

— Gerai, — skubiai žada šeimininkas. — Ir tamsta?

Ne, Karina nė už ką neatsitrauks nuo vargonų, o ir koks džiaugsmas šitokiam apsiniaukime šalti ant vandens. Jie su ponu Agronomu palauks.

Nijolė seniai nematė kitokio vandens, kaip drumsliną upė — ir melsvuojantis ežeras dvelkė dideliu šviežumu ir neaiškiu ilgesiu. Prisiminė jūra — vandenys, kurių akys neapsemia, ant kurių gali plaukioti svajonė, kaip žuvėdra — ir dar sunkiau pasidarė. Kad neparodytų skaudėjimo — viską vertė kaprizu ir juoku.

— Dabar tamsta tikrai karališkas.

Jis paleido irklus, užsidegė papirosą ir tik tada atsiliepė, o balsas rimtas ir šaltesnis už vandenį — ir jame daug muzikos.

— Ar tamsta manai, kad, apskritai, yra žmonių, kurie tiki tamstai?

Nežinau, — ji nusijuokė trumpai, kaip irklo sudaužimas ir susimąstė. — Nežinau. — O paskui labai atkakliai. — Tamsta įdomus — ir man tai įkyrėjo. Neapkenčiu žmonių, kurių nesuprantu — jie verčia galvoti apie juos, o tai vargina.

— Anoj vietoj vasarą labai daug narų, — žiūri jis į krantą, lyg negirdėjo jos žodžių.

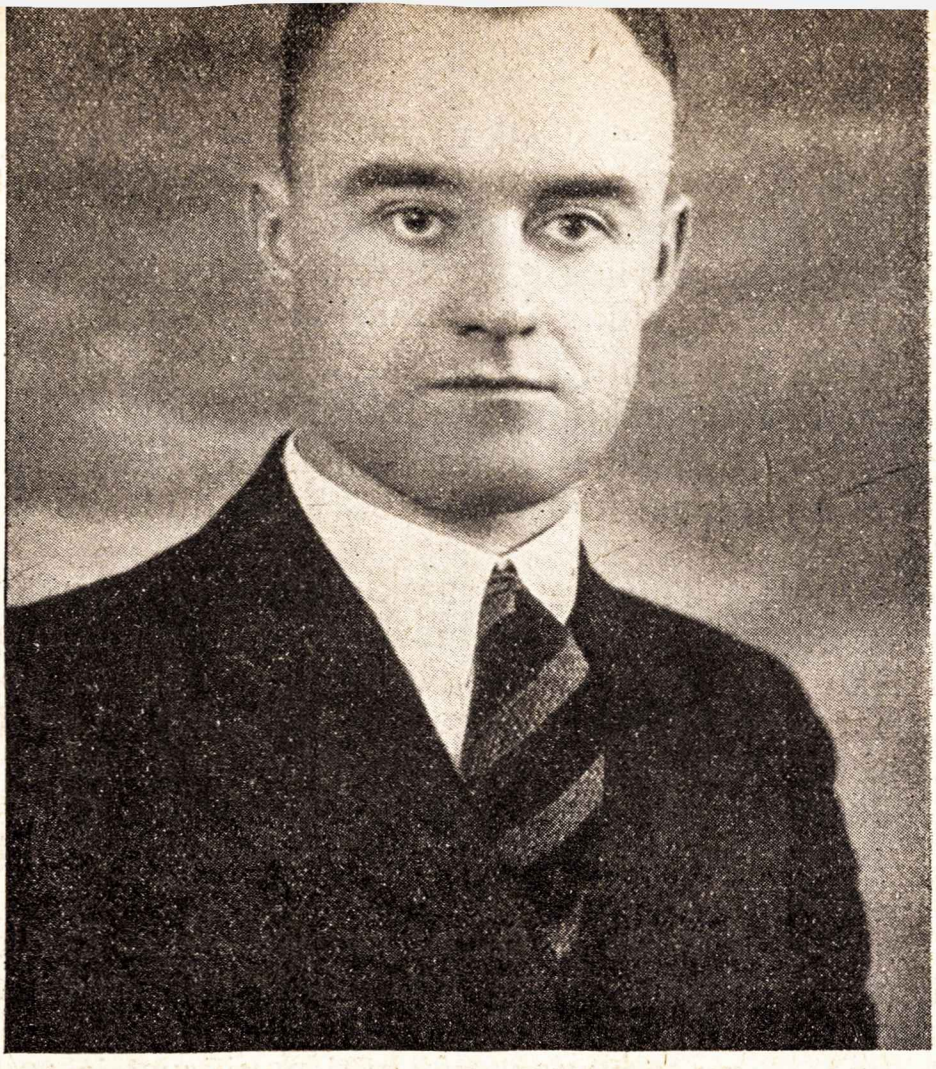

„Židinio“ redaktorius dr. Ig. Skrupskelis

— Narai? — Ji nesupranta. Ir jis aiškina jai apie tuos paukščius ir pasakoja apie medžioklę ir žuvis, trumpai — ir jo žodžiai toki aiškūs — lyg mato juos gyvus.

Plaukia ilgai — iš vieno į kitą — per tris ežerus. Visi jie verti po romaną ir legendą, visi užsipelno po tomą poezijos — sako ji, ir jis trumpai užbaigia, kad jie verti tik tiek, kiek užmoka už nuomą. Ji pažvelgia beveik užpykinta, ir supranta, kad tikrumoj, jis aiškiau jaučia visą tą grožį tylėdamas, negu ji deklamuodama. Jam tai yra gyvenimas — jai tik žodžiai. Viską, kaip giliai jaustų — ji jaučia tik kuriam nors būsimam kūriniui, ji jaučia jau apdailintą, beveik išspausdintą. Ir dabar įsigalvoja, kad tatai baisu — ji nemoka gyventi kaip kiti.

Jis pasakoja paprastai ir šaltai apie šio krašto žmonių skurdų gyvenimą.

— Pasityčiojimui iš gamtos tobulo grožio — jie tinginiai ir niekam verti žmonės. Jie nekuomet nedainuoja. Ir iš viso abejoju, ar jie turi dūšią.

Šaltai ir sunkiai spaudžiasi prie laivelio vanduo.

— Reiktų visus išskandinti — tai išgelbėtų juos nuo vargo ir žemę nuo išniekinimo — nešioti panašius padarus, laikyti tokias sodybas. Išdeginti jas ir užveisti mišką. — Tuos ne-

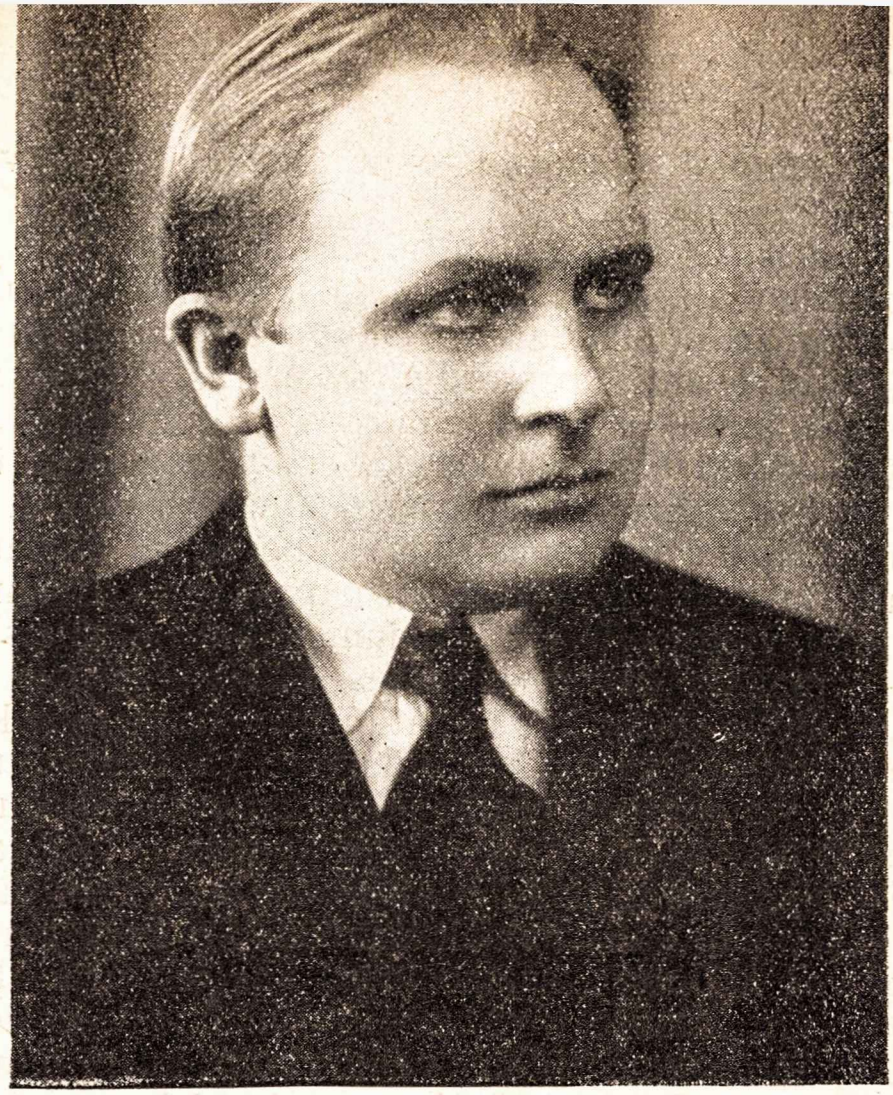

„Židinio leidėjas dr. J. Grinius

balsiuos žodžiuos — baisi paslėpta jėga: jausti artėjant Kažiką naikinantį žmones — be dūšios ir dainos — naikinantį suvargusius trobesius — už to Kažiko ūžia didelių, neįžengiamų — primityvių girių tamsuma ir galingumas.

Neaiškus, neišsiduodantis lietus pavirsta smarkiu, vasarišku.

Pasislėpsim saloj, — jis iria dar smarkiau ir jie lekia lenktynių, kol atsimuša į krantą. Jis padeda išlipti, beveik iškelia — ir veda į salos vidurį — tankius beržynus ir gluosnius, suranda vietą, saugią nuo lietaus ir vėjo ir ten susėda jie tylūs, kaip besislapstantys nusikaltėliai. Žodžiai, rodos, visi paliko laively — ir jis rūko papirosus vieną po kito, neleisdamas užgesti ugnelei — kaip amžinos liepsnos dabotojas.

— „ .... ir vot, jis taipgi kaip tu, visada galvojo — kas ten dugne matyti — — —„

— Kas čia? — šnabžda ji, beveik išgąsdinta. Jis pasuko įdėmiai klausančią galvą ir pro blakstienus sužaliavo akys, tamsios — kaip miškas temstant. — Kažkas netoli, tur būt, slėpės nuo lietaus, gal būt dviese — nes kalbėjosi. Žodžiai nevisai aiškūs, lyg tirpdami lietuje — kartu su lašais krito ant

jų — ir tai įtemptai klausant — jie galėjo juos beveik visus sugaudyti:

— „..... nes, jis jau paaugo beveik į pusberni, ir vis dėlto proto nepadaugėjo. Beveik visą laisvą laiką plaukioja pakraščiu ir žiopso į vandenį. — Buvo žvyras ir tiek, augo nendrė, išlėkdavo antis, pasirodydavo naras, lydeka iškišdavo uodegą. — Arba, kai išplauks maudytis — daugiau vienas, mėgo nuo vyrų atsiskirti — plaukia, kol užtenka plaučių ir vis nori įžiūrėti dugną. Ir vis kvapą užtraukdamas laukia, ar nesučiups kas už kojos, ar nepasirodys merga su žuvies uodega ir žmogaus rankomis ir užkalbins, papasakos kas ten apačioj, pačioj giliojoj vietoj. Ir kad nučiumpa valtį — neiškrapštysi į krantą — plaukia galvą panarinęs, prisimetęs prie pat vandens. Ir dvyliktą mušant ir pilnatim mėnulio — plauko ir laukia, kad suskambės varpai ir prasivers vanduo. Sudurniavo vaikėzas. Ir vis prašo senės pasakoti apie nukritusius ežerus, nuskendusius dvarus — ir dar labiau kvailsta. Nei kalbas, nei juokias, nei bijo, kad jį juoku kelia — ežeras, ežero dugnas rūpi ir vis sako, taip sau nejuokaudamas, o kaip gerą daiktą, sako — gyvas ar miręs, sužinosiu aš kas ten yra. Rašo, sako, žmonės, yra kituose kraštuose narūnai toki, kurie nusileidžia į mares ir ten mušasi su veliorybom, kurių pilni nasrai brangių akmenų; sako, ten žolės praryja viską gyva, kas prisiartina — ir tai išlenda tie nariūnai sveiki. Kodėl jis negalės į ežero dugną nusileisti? — Juokas! — O jeigu ten guli juodas ožys, kuris prieš perkūniją mikuoja ir yra užkeiktas ponas? O jeigu ten dvaras auksiniais langais? Na, ir kas ten nebūtų — jis negali gyventi nežinojęs. Taip sau pasakoja, o kiti juokias. — Ir viena kartą Jario neliko.

— „Kas jam nutiko? — baisiai neramus, įtemptas ir vos - vos girdėti jaunas balsas.

— „Matęs kas ten — išplaukė į vidurį ir niurktelėjo.

— „A, tai jis pamatė, kas ten dugne! — jaunas balsas džiūgauja.

— „Durnas tu! Pamatė! Žuvys surijo — ir galas. Žinok, kad paslėptų dalykų negalima išvysti nepražuvus — — —“

Nutilo balsas ir lietus, lyg tą pasaką kalbėjo ne žmogus, o debesys, tarsi išlijo tie žodžiai. Netoli sušlamėjo, tarsi kas per drėgnus krūmokšnius brido — ir žingsniai per šlapią žolę šliaužė, nukirstą medį vagis vilktų. — Nijolė vis tebesėdėjo taip pakreipta galva į nutilusius balsus. Širdis plakė smarkiai, kaip klausant muzikos, ar rašant. Rodės, kad įlindo į didelę miško tylą, rodės kad sužinojo paslaptį. Rodės, kad yra ji anos pasakos neregys, kurį brolis apvogė duona ir akių šviesa ir paliko mirti saulėkaitoj. O naktį ant artimiausio medžio atlekia du varnai ir neatsargiai išplepa:

HEINRICH HEINE

IŠPLAUKIMAS

Stovėjau aš prie stiebo ir žvelgiau
Į pilkas tolumas liūdnai...
O, tėviške taip miela, man atleisk!..
Aplink putoja vandenai...

Štai, namas mylimosios jau arti.
Languose saulės spinduliai.
Aš žiūriu ten — nelydi akys tos,
Kurios šypsojosi meiliai...

Pabirkit gailios ašaros, kad aš
Nuplaučiau liūdinčias akis!
O vargše raudanti širdie, neplyšk,
Nors nieks tau laimės nesakys!...

Vertė *Eug. Matuzevičius*

.....

— „Jeigu dabar kas mus girdėtų aklas — tai sužinotų, kad šaltinis už ano kelmo žemėj verda. Savo akis nuploves — sugrąžintų joms šviesą, grožybę dar nebuvusią suteiktų joms“

— Jeigu dabar kas mus girdėtų biednas — tai sužinotų teisybę aukso vertą: nuo ąžuolo į šiaurę laukas akmenų kur riogso, ten burtai kritę prieš daugelį šimtų metų. Tegu atkeltų pirmą akmenį į rytus — atgytų miestas didelis ir liksmas — karalium taptų išgelbėjęs nuo burtų“ —

Nijolė atsistojo ir pasisuko į tą pusę, kur girdėjos ir kur pranyko balsai. Ėjo užkliūdydama nulytus lapus ir virpėdama, šlapiom kojom — ir kojos šliaužė, kaip velkamas medis. Čia pat buvo nuolaidus uuėjimas į ežerą ir prie kranto plūduriavo valtis, sena ir panaši į geldą. — Ne, tai nebuvo varnai išplepėję paslaptį, tai tik žmonės, paprasti ir pavargę — senis ir berniokas: jie, tur būt, žvejojo ir taipgi pasislėpė nuo lietaus. Bet to girdėjimo įtakos ji negalėjo išblaškyti. Ir kada pažvelgė į savo draugą, stovintį šale — suvirpėjo: jis buvo čia pat — ir kartu tolimas, lyg kitam krante, svetimesnis už tuos du nežinomus žvejus, nesuprantamas, kaip ežero dugnas. — Ir begalinis noras pažinti šitą žmogų, permatyti ji, įmatyti jame karalių ar vargšą — apėmė ją visą, kaip aną pasakos piemenį geismas išvysti ežero dugną.

Tylėdama eina atgal ir atkakliai žada sau —

— Nors mirt reiktų — noriu pažinti ji.

K. Sklėrius — Žiema

AUG. DAUBARAS

DU PASAULIAI

Ar istorija kartojasi? Jei griežta prasme atsakytumėm neigiamai, tai vis dėlto teisinga pastebėti, kad žmonijos būties tęsinyje yra nuostabiai tapatingų epochų, labai bendrų laiko ženklų. Dvidešimtame amžiuje plačiai kalbama apie naują pagonybę ir naujus stabmeldžius. Šitos sąvokos mąstantį grąžina iki antikinio pasaulio vaizdo, kuris akyvaizdoje visai naujos jėgos — krikščionybės, rodėsi, visai palaidotas senovės Atėnuose ir Ryme. Tai argi iš tikrųjų įmanoma paralelė tarp anos pagonybės ir mūsų laikų? Argi moderniškojo žmogaus sielai tikrai charakteringi prieškrikščioniškojo žmogaus dvasiniai bruožai?

Kas antikinės kultūros aukščiausiam iškilimui charakteringa, tai pasauližvalginės minties pakrikimas.

Religijoje rinktiniai protai nors šviesiau nusivokė, bent miglotai rasdavo vieno Dievo idėją, tai minios šiuo atžvilgiu skendo tamsioj stabmeldybėj, burtuose ir prietaruose. Sužmoginti dievai jau nebeturėjo tos kilninančios pozityvių pavyzdžių galios. Stabmeldžio vaizduotės sukurti dievai nebuvo laisvi nuo žmogiškų silpnybių. O jei dievuose, stabmeldžio supratimu, esama aistrų painiavos, tai žmogaus gyvenime jau viskas pateisinama. Toks tikėjimas nepajėgė kelti aukštyn nei proto, nei širdies, nei valios. Dorinimo galia su gyvuoju gyvenimu nesusietas, jis nebuvo kam nors nei širdies kraujas, nei stiprinimosi duona. „Be abejo, būtų tikra nesąmonė, jei kas sakytų mylįs Jupiterį“ (Aristotelis). Puikių šventyklų kertėse

stovėjo s t a b a i, žmogaus sielai kurtūs ir žiaurūs, reikalingi smilkymo net nuodėmės kaina! Jų garbintojai jautė ir pomirtinę klaikumą, kas morališkai dar sunkiau slėgė. Nuosekliai tad ir išsilavinę mąstytojai ir minia turėjo pripažinti blogio visagalybę, neišaiškinamą ir neišvengiamą kažkokį fatalizmą. Ir gaubė senąjį pasaulį rūstus pesimizmas. Rezignuodami rymėnai vieni pagaliau ėmė garbinti c e z a r į — jo garbei jau buvo statomi aukurai, — kiti v i s i š k a i n e t i k ė j o. O Graikijoj Sokratas skelbė, esą apie dievus nieko negalima žinoti ir reikią palaukti, kol pats Dievas žmonėms save apreikš. Tad graikai pastatė aukurą N e ž i n o m a m D i e v u i.

Antikinę dorovę savotiškai pasako kad ir tokie senų antkapių parašai: „Tu, kuris tai skaitai, brolau, naudokis gyvenimu, nes po mirties nėra nei sąmojaus, nei juoko, nei jokio kito džiaugsmo". „Tu, kuris dar gyveni, valgyk, gerk, žaisk ir ateik pas mane". Gyvenimiškąjį idealą trumpai išreiškia šūkiai: aristokratų — naudokis diena, liaudies — duonos ir žaidimų. Žinoma, šitaip nusiteikusią visuomenę maitino baisus ištvirkimas, įmaišytas net į dievų garbinimą... Šeimų pakrikimas, kūdikių žudymas, moters paniekinimas ėjo taip toli, kad rimtai susirūpinti privertė net pačią valstybę. Juk neatsitiktinai buvo išleistas įstatymas, pagal kurį neturintieji vaikų ar negvenantys moterystėje turėjo mokėti tam tikrų mokesčių. Bent trijų vaikų tėvai jau gaudavo iš valstybės tam tikrų lengvatų — būdavo atleidžiami nuo kai kurių valstybinių prievolių.

Prabangos ir bedieviškumo svaigulys ypač neigiamai veikė moterį. Ji jau nebuvo namų židinio vaidilutė, bet vergavo kūniškumui. Net pažymima, kad damos savo metus skaitė jau ne pagal konsulus, o pagal meilužių skaičių. Išdykavimų pasigedusiai visuomenei dorybiniai idealai atrodė nublukę. Užtat ypač paslanki ji buvo smagumams, net labai žiauriems. Juk tikrai gi laukinė psichologija dvelkia iš amfiteatrų programos, kurios geriausiais numeriais buvo laikoma gladijatorių rungtynės, gyvų žmonių aukojimas išalkintiems žvėrims ir pan. Žiauriausios pramogos buvo rengiamos valstybės lėšomis ir trukdavo kartais ištisus mėnesius. Minioje populiaresnis buvo tas cezaris, kuris leisdavo daugiau kruvinų žaidimų. Kai fizinė jėga, apsukrumas, cezariui pataikavimas niekšus iškeldavo į garbės ir prabangos viršūnes, didvyriai buvo užmiršti. „Vynui, jaunystei ir meilei" išsekus, net filosofai patardavo: žiūrėk, durys atviros, kelias į laisvę trumpas. Ir nevienas, kaip Rymo Petronijus, ant rožių persipjaudavo sau gyslas ar, kaip Graikijos Safo, nuo uolos šokdavo į jūrą.

Socijalinis gyvenimas, aišku, atatiko religinį ir dorinį susmukimą. To gyvenimo pamate buvo vergija, sunkiausia prasme. Net toki dvasingi pagonys, kaip Platonas ir Aristotelis, ją pateisino. Kilmingųjų luomo užgaidoms patenkinti pernelyg

didelė proletarijato dauguma buvo priversta vergauti, atimant iš jos visas teises. Kultūros istorikai, lygindami senovės vergiją su vėlesniais laikais, mano, kad visi negrų kentėjimai tik lašas jūroj prieš Rymo vergiją. Ir tokiomis sąlygomis kai kuriam vienam privilegijuotajam vergaudavo 10—20.000 žmonių. Apskritai, antikiniame pasauly paskiro žmogaus teisė nebuvo gerbiama. Žmogus — tik įrankis valdantiems ir valstybei. Jei jis dar turi teisių, tai tiek, kiek valstybė duoda. Valstybės viršininkų nieks nesaisto — visoms žmogaus galioms jie absoliūtūs valdovai. Kiekviena sąžinė, nuo filosofo iki tamsuolio, privalėjo smilkyti. Stipresnis pavergdavo silpnesnį, tiek paskirą žmogų, tiek visą tautą. Pinigas, jėga, valstybė — štai visagalė pagoniškojo pasaulio trijulė. Jai viskas, prieš ją nieko.

Nebuvo žmogaus. Senasis graikų ir rymėnų pasaulis turėjo filosofų, poetų, arhitektorių, kalbėtojų, gimnastų, bet stigo jam tobulai taurių asmenybių. Vienur kitur švystelėjo ryškesni charakteriai, kilnesnės prigimtys, nuoširdesni tiesos ieškotojai, tačiau tirštos moralinės tamsos slėgiami, nebejausdami gelbstinčių jėgų, savo kely neturėdami stiprios atramos, taip ir negalėdavo sukurti pilnutinio gyvenimo. „Viskas pasiliko mozaika, — trūko gyvos vienybės, kurioje būtų atsvertas kiekvienas vienpusiškumas ir viskas per aukščiausią tiesą būtų gavę savo saiką ir rūbą". Todėl senelis Epiktetas ir rezignavo: — Parodykit gi man, dėl dievų, norėčiau nors kartą pamatyti tikrą stoiką! Bet jūs negalite man parodyti nė vieno, galiausia užbaigto. Tai parodykite man bent tokį, kuris dar tebesilavina, kuris rimtai yra pasirinkęs šią linkmę. Padarykite man tą malonę, nepavydėkite man, senam žmogui, reginio, kurio ligi šiolei dar nesu matęs... Tegu kas nors jūsų parodo man žmogų, kuris tikrai nori būti pripildomas dieviškos dvasios ir nebežeidžia nei Dievo, nei žmonių. Žmogų, kuris trokšta tapti Dievu ir, šiame negyvame kūne būdamas, mąsto apie vienybę su Dievu. Parodykite man jį. Bet jūs negalite...

Paskiros filosofų mokyklos tarp savęs ginčijosi, kol atsidūrė visiškame skepticizme. Ir taip: iš viso to antikinės kultūros žibėjimo ir galingumo prasiveržė nenumaldaujamai aiškus sielos skurdas bei išvidinis jėgų išsekimas. O senosios kultūros spinduliams gestant, iš miškų jau tykojo b a r b a r a i: hunai, vandalai, gotai.

Palyginkime keletą šitų, skurdžiai pavaizduotų ano pagoniškojo pasaulio bruožų su mūsų dienomis. Koks panašumas! Ir jei dar randame skirtumų, tai deja, daugelis jų byloja mūsų dienų gėdai. Tam tikrais atžvilgiais anie pagonys buvo daug arčiau Kristaus. Tai pasigėrėtinas tų žmonių savotiškas nuoseklumas, atvirumas, tiesumas — dalykų ir daiktų vadinimas savais vardais. Kilnus pagonis Platonas savo kūryboj nekartą skundžiasi neatpirktosios sielos vargais, nuoširdžiai kalba apie

dvasinio skurdo alkį, apie puolusio žmogaus nedalią ir apie tai, kad „ateis kas nors ir mus išmokys, kaip turime gyventi, koki turi būti mūsų santykiai su Dievybe ir žmonėmis; tiktai vienas Dievas tegali mus apšviesti.“ Nuodėmė buvo laikoma nuodėme. Kilnesnės prigimtys galingai ilgėjosi išsiveržti iš jos pančių. Smunkančioj senovėj nepaprastai aktualus buvo valymosi kultas, kas rodė, kad būta gyvos apie savo nuodėmingumą nuovokos. Buvo pagonių, kurie visą savo gyvenimą nepaliaujamai ieškojo tiesos. Nepajėgdami įgyvendinti dorinių idealų, jie daug kentėjo. Jie ir mirė pasilgę Dievo. Paskutinė jų mintis buvo išgelbėjimo šauksmas. Ir iš mirusiųjų prisikėlęs Kristus aplankė juos pirmuosius ir jų ilgėjimąsi patenkino gausiais laimės spinduliais.

Kas daugeliu atvejų Kristaus šviesai paliko akli, tai „rašto žinovai“: sukti sofistai, gyvojo gyvenimo vargų nepažinę, raidės įsikibę išdidūs fariziejai. Tie, savim patenkinti ponai, visiems laikams paliko įžulių Kristaus priešų klasiški pavyzdžiai. Iš psichologinių patyrimų yra žinoma, kad pabundanti siela Kristui kelią į save rengti pradeda pirmų pirmiausia dideliu išgąsčiu dėl savo skurdo, nuolankumu dėl savo aliarmuojančio putlumo, gailesčiu dėl dažnų vingių į šunkelius. Šitokiam išvidiniam pabudimui, be Dievo malonės iš savo pusės reikia nuoširdaus susikaupimo, žvilgio į tamsųjį savo dvasios pasaulį, reikia tam tikrų gyvenimiškų patyrimų ir iš viso to tiesių išvadų pasidarymo. Bet kaip izraelitas fariziejus ir graikas sofistas pasirodė esą tolimi krikščionybei, taip juo labiau mūsų laikų persimokęs laisvamaniškas krikščionis tolimas tikrajam Kristui. Reikalavimas išviršinės švaros, pasak Foersterio, pas šios gadynės žmogų yra labai aukštas, bet reikalavimas nusivalyti savo sielą — beveik visai atbukęs. Čia turime vienpusį intelektualistą, kuris knygose beskęsdamas neteko gabumo pažinti gyvenimą ir save. Antras tipas yra gamtamokslio žmogaus, taip įstrigęs į išlaukinio gamtos valdymo taisyklės, kad visiškai nemoka prieiti prie vidaus pasaulio tiesų. Pagaliau turime didžiausios pramonės mašinžmogį, taip papratusį mechaniškai mąstyti, taip atsidavusį išlaukinės dinamikos dėsniams, kad Kristaus dinamika yra jam visai nesuprantamas pasaulis. Visi šitie būviai užrakina juose paklydusį žmogų nuo žmonių gyvenimo ir vidaus prigimties tikrovių.

Kai senovės pasaulis vis dėlto vertino ir dvasines žmogaus galias, tai mūsų laikai įtempė visas jėgas užkariauti tik išorės pasaulį. Kai anas pasaulis vis dėlto ilgėjosi ir dvasios pasaulių tikrovės, tai šiandie šiuo atžvilgiu „tenorima vieno: atsikratyti sunkiomis vidaus kliūtimis, dėl smalsumo norima įžvelgti į lig šiolei uždarus pasaulius — tikro stengimosi nugryninti sielą tėra maža“ (Foersteris). Vadinamieji civilizacijos laimėjimai gali itin klaidinti. Mat, esama dvejopos kultūros: taria-

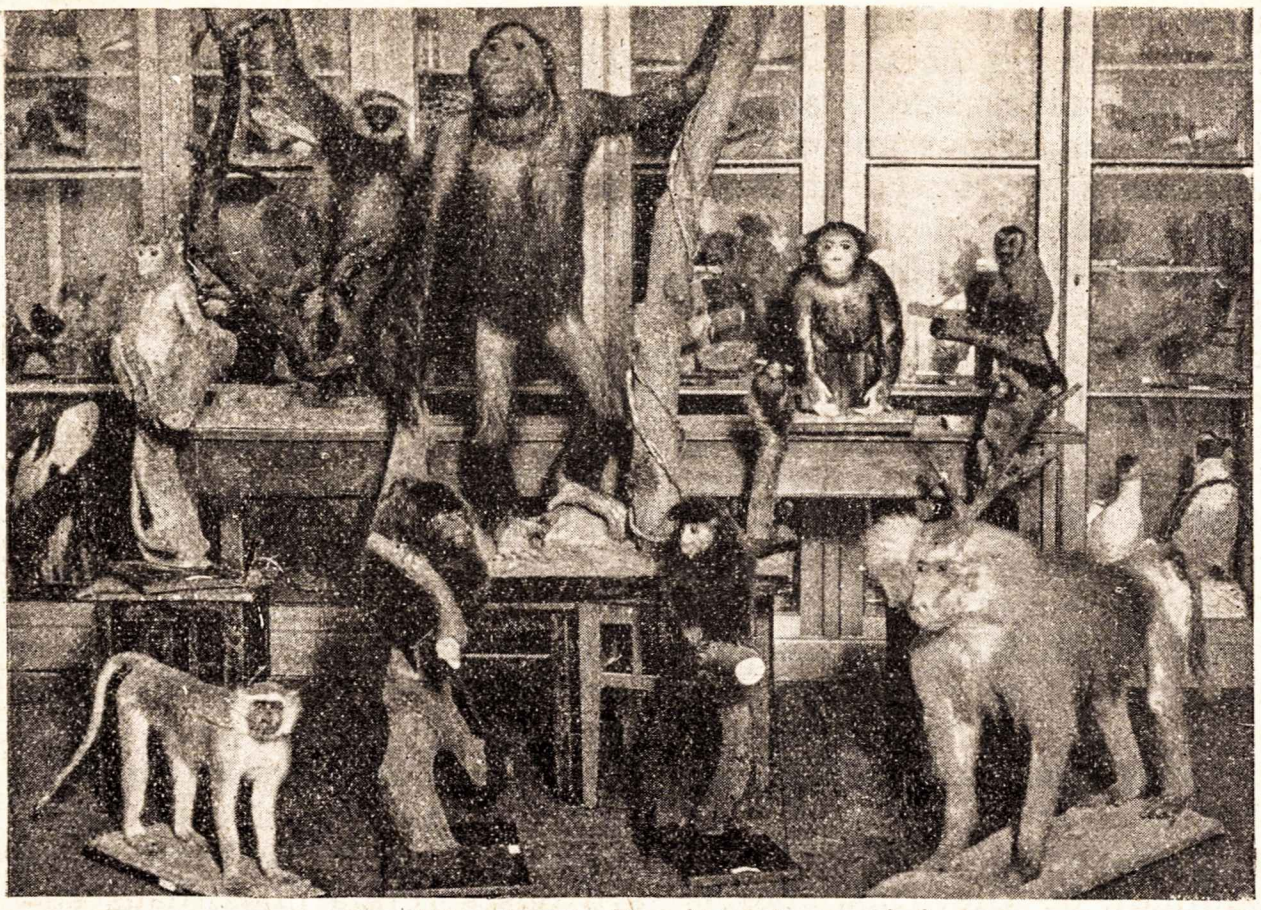

Bezdžionės T. Jėzuitų gimnazijoj

mosios kultūros, kuri yra ne daugiau kaip politūra, lakas, apmušalas, nušveistas paviršius, ir iš vidaus augančios kultūros. Pastaroji gali kilti labai aukštai paviršium neimponuodama. Jei kultūra netrykšta iš vidaus, iš pat šaknų, tai žmogus vis labiau ir labiau grimsta į pačius žemiausius ir prašmatniausius savo instinktų patenkinimus. Ir tada beveik nėra jokio skirtumo tarp eilinio antikos stabmeldžio ir mūsų dienų europiečio, kuris su civilizacijos laimėjimais nepalyginamai aukščiau už pirmąjį pašoko. Technikinės kultūros skubus augimas žmogų ne tik klaidina, jo psichines galias pririšdamas prie paviršutinio gyvenimo stulpo, bet kenksmingas dargi ir dėl savo ypač nervingo tempo. Antikiniame pasauly tiesiog sunku rasti faktų, kur civilizacijos įvairūs veiksniai — XX amžiuje jų yra žymiai daugiau — būtų taip aktyviai naudojami sielų žalojimui, kaip yra šiandie. Nervingumo drugys krečia moderniškojo žmogaus smegenis ir jausmus, todėl jam greit viskas apkarsta. Visur aplinkui, matome, rodos, labai įtemptą darbą, bet taip pat ištižimą ir nepatvarumą. Yra apsčiai reiškinių, rodančių žmonių gerbūvį esant žymiai netolygų civilizacijos iškilimui. Ypač didmiesčiuose, kur žmonės daugiau sotinasi bedvasės kultūros vaisiais, ryškus gyvenimo smukimas. Moderniškų patogumų centruose daugiau kaip kur kitur statoma kalėjimų, ligoninių ir beprotnamių. Antai buvo pranešta, kad Čekoslovakija pastatė

net tokį psichiškiems ligonims namą, kuris talpina 1200 žmonių. Pagal tyrimo davinius, ten daugiausia patenka aukos, persisotinusios miesčioniškos aplinkos įvairiais erzinančiais veiksniais, kaip moderniškais šokiais, kino, bulvarine spauda, prabanga, skurdu, laisvąja meile ir t.t. Kiti nublukusį savo gyvenimą baigia savižudybėmis.

Charakteringas ir sporto išsigimimas. Girdėjome prašmatniausius rekordus, dažnai pasibaigiančius sunkiais kūno sužalojimais, net ir mirtimi. Štai, kad ir bokso rungtynės. Gausiai iliustruoti dienraščiai smulkmeniškai aprašo, kaip vienas savo smūgiais sukruvino kito veidą, o šis aną vos gyvą padėjo žemėn. Ir tą „didvyrį" sveikino 80.000 žmonių, laikraščiai ir visuomenė vadino jį tautos garbe. Už savo laimėjimus jis gavo per 250.000 dolerių. Toks bokso žiaurumas yra, be abejo, žiauresnis nei senovėj. Tada boksininkai saugojo veidą, rankas ir nelaukė, kol bejėgį arba užmuštą priešą parblokš ant žemės, kaip daroma dabar, kai teisėjas skaito tam tikrą sekundžių skaičių, nepaisant, kad nugalėtasis beveik jau miršta.

Ieškokite pagaliau bendrumo tarp mūsų laikų ir cezarių gadynės ir valstybės stabų garbinime. Ir bolševizmas ir nacijonalsocijalizmas savo režimus atremią į kruviną diktatūrą, laisvos asmenybės neigimą, savotišką vergiją. Bolševikų spauda ir radijo savo politinius priešus vadina buvusiais žmonėmis, kurie esą visai nevertintini. Nacijonalsocijalizmo vadai mano net, kad jų partijos priešo nužudymas nesanti jokia nuodėmė. Mažas nepritarimas Stalino ar Hitlerio skelbiamoms pažiūroms yra labai skaudžiai baudžiamas. Kokio beprotybės laipsnio pasiekta besmilkant diktatorių įgeidžiams, ir kaip kai kuriose šalyse užgniaužta žmogaus vertė, byloja šiurpūs faktai. Antai, Sov. Rusijoj iškastas kanalas, jungiąs Leningradą su Baltosiomis jūromis. 226 kilometrų ilgio kanalas iškastas per pusantrų metų. Visą darbą atliko 150.000 tremtinių. Iš jų gyvų paliko tik 10.000, kiti 140.000 dėl žmogžudiško jo darbo sunkumo amžinai atsigulė kanalo krantuose. „Nuostabųjį" darbą atbaigdami, jie dar turėjo iškirsti didelius girių plotus, per blogas vietas išvesti plentą ir padaryti 26 pilimus. Sovietų vadovai negirdėtu užsimojimu norėjo pralenkti viską, kas pasauly kada nors kanalų kasimo srity buvo padaryta. Tą savo garbėtrošką jie pasotino tiekos piliečių gyvybe. O Leninui komponuojamos net maldos ir jo garbei pastatytas švytintis muzeleujumas.

Prieškrikščioniškasis žmogus geriau save pažino ir kartkartėmis ilgėjosi išganymo. Nukrikščionėjęs žmogus padarė stebuklus gamtoje, bet sunkiai sužalojo savo ir savo brolio sielą. Nežiūrint išorinio įvairiopo blizgėjimo, pats jis pateko į didelę tamsą, į aliarmuojantį chaosą, į mirties šešėlį.

GYVENIMO PRASMĖ

Būti vadu — reiškia mokyti kitus būti vadais.

V. Foersteris

Ir vienam padarytoji neteisybė gresia visai visuomenei.

Montesquieu

Daugiau laimėsime rodydamiesi tokiais, kokiais esam, negu bandydami pasirodyti kitokiais.

La Rochenfoucaud

Priešų jėgų gausumas dar nėra įrodymas, kad jis būtų stiprus. Ne skaičiuje kovos laimėjimo paslaptis! Laimi tas, kuris yra pasiryžęs mirti ar laimėti.

D. L. K. Vytautas

Maža ko tėra verta ta tauta arba ta šalis, kuri mano, kad vistiek neįstengs prieš stipresnį, neatsilaikys prieš galingesnį. Tokia tauta yra vergiško pobūdžio tauta, ir ji anksčiau ar vėliau turės išnykti ne tik iš valstybių, bet ir iš gyvųjų skaičiaus.

A. Smetona

Žmogus yra noras, ieškąs perlų karčioj gyvenimo jūroj. Ar ras perlų? Tai klausimas; bet kad kartaus vandens ligi sočiai prisigers, tai negalima abejoti.

Elzė Ožeškenė

Tas nėra laisvas, kas ant savęs neviešpatauja.

Šekspyras

Išmokime sielos išganymą labiau vertinti kaip pelną, teisingumą — kaip naudą.

F. W. Foersteris

Kas piktai atsako, tas duoda suprasti, kad sąžinė jam klaidą prikaišioja.

Tommaseo

Darbas yra pasilinksminimas fiziniuose skausmuose.

Šekspyras

Yra žmonių, kurie turi sumanumo, mokslo ir net genialumo, bet neturi būdo. Ir todėl vargšai jie.

Lacordaire

Bendrauk su gerais žmonėmis ir būsi jų skaičiuj.

Gerbert

Ką auklėjimas mumyse palieka gero, tą dažnai sugadina draugystės.

Karnmann

Ramybė linksta mano širdies ilgesin, kaip vakaras numirusion lapijon.

Rabindranat Tagore

Tikrasis valstybingumo jausmas yra gilaus dorovinio išauklėjimo vaisius.

F. W. Foerster

Darbas yra geriausias akstinas pamilti gyvenimą.

E. Renanas

Jokia nedorybė tiek nepažemina žmogaus, kaip dviveidiškumas ir apsimetimas.

Bakonas

Bet koks darbas nuo labiausiai protinio ligi labiausiai medžiaginio yra šventas ir teikia ramybę žmogaus dvasiai.

T. Carlyle

Toji mintis, kad pavienis žmogus turi senesnių ir aukštesnių teisių už valstybės teises ir kad todėl valstybė turi jas gerbti, yra viena pagrindiniųjų ir reikšmingiausiųjų mūsų amžiaus idėjų.

A. Esmein

Kuo jūs rizikuojate gyvendami krikščioniškai? — Jūs būsite ne tik tobuli Dievui, bet ir geri šeimų tėvai, geri broliai, geri sužieduotiniai ir geri piliečiai.

Pascalis

Kas gali būti toks tamsus, kad nežinotų, toks neprotingas, kad nejaustų, jog žmoguje yra kažkas dieviško.

Laktancijus

Kristus — visų dalykų esmė ir centras. Kas jį pažįsta, pažįsta visų dalykų priežastį ir prasmę.

Pascalis

Branginkime laiką, nes kiekviena minutė — siūlas mūsų gyvenimo audekle.

Platonas

KUN. J. LINDĖ-DOBILAS

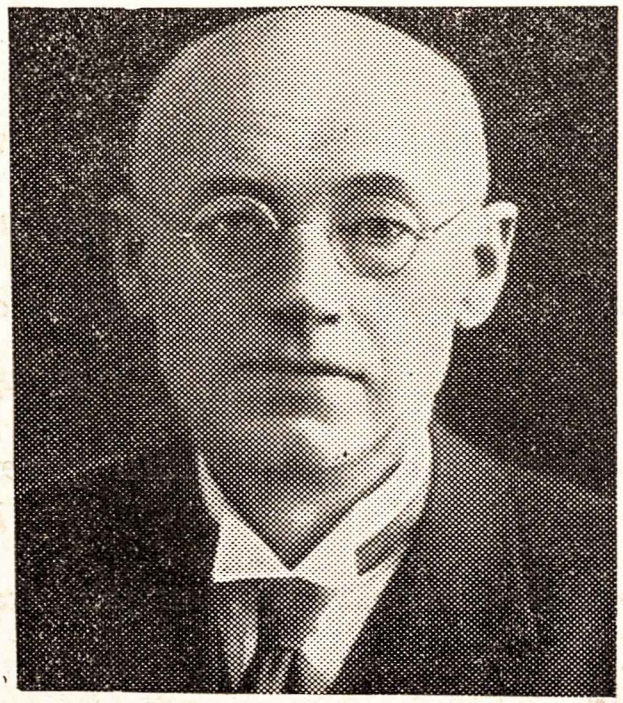

Spauda, mirtis ir žmogus. — Bijografiniai metmenys. — Ideologija. Darbo sekmė. — Dobilo literatūra.

Už skubą atskirai primokama. Keleivis, važiuojąs greituoju traukiniu, už 100 km. primoka vieną litą, o laikraščio redakcija savo bendradarbiui už 7 cm. eilutę moka kartais taip pat litą. Vadinas, visu milijonu procentų apsimoka skubėti bendradarbiui, negu traukiniui! Žino tai gerai redakcijos ir bendradarbiai ir skuba savo skaitytojams paduot naujausias žinias. Taip beskubėdami, kai kada net viena diena anksčiau žymų žmogų numarina ir palaidoja, mokslininko miną nudavę, rašo apie tai, ko nėmaž tikrai nežino. Bet tas nesvarbu: svarbu greitumas ir eilučių skaičius...

1934 m. gruodžio 2 d. 21 val. 5 min. mirė Panevėžio Bern. gimn. Direktorius kun. J. Lindė—Dobilas, žymus rašytojas — kritikas ir pedagogas. Nežiūrint to, kad yra ir telefonas, ir telegrafas, ir kitokios susižinojimo priemonės, nors Panevėžys nuo Kauno ne taip jau toli, didelė dalis mūsų laikraščių (žiūr. 1934 m. savaitraščių 49 nr.) kaip susitarę klaidingai pranešė, kad Lindė—Dobilas mirė gruodžio 1 d., ir vėliau tos klaidos neatitaisė. Vienąme, du kartus per savaitę išeinančiame, dar tebevažiuodami į laidotuves, jau skaitėme laidotuvių aprašymą. . .

Beveik visi, pranešdami apie mirtį, minėjo jo raštus, trumpai juos apibūdino, o jo asmenį charakterizavo gražiausiais ir tais pačiais žodžiais. Atrodytų, kad visiems jis buvo brangus, visų

lygiai suprastas ir dėl to vienodai (kai kur ištisi sakiniai žodis žodin) rašoma. Dėja, taip nebuvo. Aiškiausiai matės, kad tie žodžiai yra šaltos ir nieko nesakančios formulės, kažkeno paskubomis ir ne iš širdies, ne iš įsitikinimo surašytos, o kitų be jokios kritikos persispausdintos. Taip spauda pasielgė su tuo, kuris nė žodžio nėra taręs ir rašęs be giliausio įsitikinimo, kuris ir savo mokiniams nuolat kartodavo: „Ko nežinai ir nesakyk".

To dar neužteko. Kai kurie sumanė ta proga biznį padaryt ir skelbė Lindę—Dobilą jei jau ne laisvamaniu, tai ko tik ne laisvamaniu buvus...

Palangos tiltas leduose *„N. Romuvos" klišė*

Dobilas nedalomas, jis visada kartu raudonas ir kartu baltas.

J. Dobilas

Julijonas Lindė gimė 1872 m. lapkričio 17 d. Dovydų sodžiuje Joniškėlio v. Jo tėvai buvo pasiturį ūkininkai. Išėjo Joniškėlio dviklasę mokyklą. Susirgo ir mokslą pertraukė. Paskui išvažiavo pas savo dėdę kun. T. Paltaroką, Kuldingos (Latvijoj) kleboną. Mokės vietos vokiečių gimnazijoj ir Kauno kunigų seminarijoj. 1898 m. pašvęstas kunigu ir paskirtas Raseiniuose kamendorium. Daugiausia kunigo ir kapeliono pareigas ėjo Latvijoj: Mintaujoj, Šemberge, Feliksberge, Livenberzene. Kurį laiką ilsėjosi Varniuos pas kun. A. Juozapavičių; vėliau paskirtas Alukšton kamendorium ir progimn. kapelionu. Per karą šią progimn. evakavo į Ekaterinoslavą (Rusijoj). Ekaterinoslave Lindė mokė keliose tremtinių mokyklose trejus metus, berods, jau ir lietuvių k. ir literatūros. Sugrįžęs iš Rusijos klebonavo

vėl Šemberge ir mokė latvių progimnazijoj religijos ir lietuvių kalbos. Jis ir išrūpino, kad būtų lietuvių k. dėstoma. Čia bebūdamas gauna kvietimą į vieną Kauno aukšt. mokyklą, bet nespėja laiku nuvykti. Kai 1922 m. pradžioj nuvyksta Kaunan, vietą randa jau užimtą. Mano grįžti atgal, bet užeina dar Švietimo Ministerijon ir čia susitinka su Dr. J. Yču, Panevėžio v. gimn. direktorium. Gauna pasiūlymą važiuoti Panevėžin. Sutinka ir nuo 1922 m. rudens pradeda Panevėžy literatūros mokytojo darbą. Nuo 1925 m. lieka Panevėžio v. gim. inspektorium, o nuo 1927 m. — direktorium. Tas pareigas beeidamas ir mirė 1934 m. gruodžio 2 d. Palaidotas gruodžio 5 d. katedros kapinėse.

Pedagoginį darbą Lindė—Dobilas yra dirbęs arti 30 metų įvairiose mokyklose, bet ilgiausiai Panevėžio valstybinėj gimnazijoj. Jau pat pradžioj jis išsiskyrė iš kitų savo literatūriniu išsilavinimu, inteligencija ir minčių gilumu bei originalumu. Kad jo mintys ne tik mokiniams, bet ir jo kolegoms buvo naujos ir įdomios, aiškiausiai rodo ir tas faktas, kad kartą net pats gimnazijos direktorius padarė jo paskaitos santrauką ir atspausdino. Tokių santraukų vietos spaudoj randam ištisą eilę. O Dobilo pamokų literatūros užrašai (taip pat atspausdinti) dar ir šiandie panevėžiečių yra graibstomi, persirašomi ir pagal juos formuluojami literatūros rašomieji ir atsakomieji.

Klasė, kuriai Lindė—Dobilas dėstė, stengėsi kiekvieną jo žodį užsirašyti ir iš tų užrašų mokytis, nes to, ką Lindė—Dobilas pasako, jokiuos vadovėliuos nerasi. Bet atsakoti iš tų užrašų ne taip jau lengvai sekdavos: jis lengvai suprasdavo, kad atsakojąs pradeda kalbėti apie tai, ko nesupranta. Tada, būdavo, sustabdo ir paklausia: „Ar pats supranti, ką dabar sakai?“ Ir nuolat kartodavo, kad jo sakytos mintys reikėtų kaip nors savais žodžiais pasakyt, pergyvent, suprast, o nesuprastųjų visai neminėti.

Lindė—Dobilas dėstydavo paprastai tik aštuntajai klasei, bet su jo sistema mokiniai susipažindavo daug anksčiau „Meno kuopoj“. Tą kuopą yra lankę beveik visi Panevėžio gimnazijų (kurį laiką ir m. seminarijos) aukšt. klasių moksleiviai ir čia Lindę—Dobilą lygiai gerai pažino ir pamilo, kaip ir tie, kuriems jis dėstydavo klasėj. Todėl visi, lankę „Meno kuopos“ sus-mus, turi teisę vadintis Lindės—Dobilo mokiniais.

Kada tik įsigilinu į „Meno kuopos“ istoriją, prisimena man evang. palyginimas apie garstyčios grūdą. Ši kuopa išaugo iš paprastų literatūros pamokų arba, dar geriau sakant, iš būtino reikalo papildyt liter. pamokų žinias. Čia pat peršasi antras palyginimas: darbas „Meno kuopoj“ labai daug panašumo turi į darbą universiteto seminare.

Lindė—Dobilas, atvažiavęs į Panevėžį, kuopą rado įsteigtą (įst. 1922 m. geg. 1 d.) ir veikiančią. Jis atsilanko į trečiąjį sus-mą. Atsilanko kaip svečias, bet išeina jau kuopą pamilęs. Ir

J. Zikaro skulpt. — **Mergaitės Galvutė.**

nuo tos dienos retas sus-mas be jo. Jis lieka „Meno kuopos“ Globėju.

Sus-muos paprastai būdavo Lindės—Dobilo paskaita arba kieno nors referatas, o po to skaitoma pačių mokinių laisvoji kūryba. Po referatų ir laisvosios kūrybos Globėjas leido patiems nariams išsikalbėti. Tik tada, kai jau matė, kad niekas nekalbės, paprašydavo žodžio ir pasakydavo, ką kalbėjusieji teisingai pastebėjo, kur perdėjo. Jei su kurio nors teigimu nesutikdavo, pasisakydavo savo nuomonę šiuo klausimu, bet, gink Dieve, nenorėjo niekam savo nuomonės primesti, o tik kad pats mokinys įsitikintų, kad taip, o ne kitaip yra ir kad jis nuoširdžiai tiesos ieškotų. Ir Lindės—Dobilo sprendimu būdavo patenkinti ir kritikai, ir autorius, ir sus-mas.

„Meno kuopa“ ligi savo Globėjo mirties yra padariusi apie 200 sus-mų, kuriuose Lindė—Dobilas skaitė apie 80 paskaitų, o patys mokiniai apie 30 referatų, apie 160 eilėr. ir apie 30 beletr. dalykų.

Toks didelis ir tiek ilgas dirbamas darbas Lindės—Dobilo nėmaž nevargino. Ne kartą sakės, kad tam darbe jis pats sau naujo randąs, ir tas darbas — poilsis, nes čia viskas savaimingai t. y. naturaliai, laisvai vyksta, lyg šaltinis iš buities gelmių plaukia. O tas darbas savaimingai eiti galėjo dėl to, kad „Meno kuopoj“

buvo sudaryta ypatinga atmosfera: čia jis siekė savo pedagogikos idealo. Uždavinys — ieškot grožio ir tiesos. Metodas — neliest ir neužgaut įsitikinimų, nes įsitikinimas — šventas dalykas.

Buvo laikas, kada siekė beveik matematišku tikslumu atskirt vieną ideologiją nuo kitos. Į kitų pažiūrų žmones buvo žiūrima, kaip į padarus, nuo kurių reikia šalintis, kaip nuo apkrėstų maru ar šiltine.

Šiandien nebeužtenka nustatyt, kuo viena ideologija skirias nuo kitos. Ir ne tas svarbu. Kur kas svarbiau nustatyt tai, ką ideologijai turi bendra. Jei pirma susitiko priešas su priešu, šiandie turi susitikt žmogus su žmogum ir džiaugtis, kad abu, nors ir skirtingais keliais, tačiau veržiasi į aukštybes. Čia kaip tik Lindė—Dobilas mato pasireiškiant Dievo, amžinojo Grožio ir amžinosios Tiesos, išmintį.

Gyvenam sunkius laikus. Žmogus priverstas amžinai žiūrėt į žemę ir mąstyt apie duonos kąsnį. Švenčiausias idėjas baigia stelbti biznis. Grynasis idealizmas rečiau ir rečiau besutinkamas.

Tai dvasios liga, pavojinga ypač jaunuomenei. Nes jaunas žmogus iš prigimties idealistas. Jis sėja rožių sėklą. Laukia vaisiaus. Nekantrauja. Jis nežino, kad reikalinga daug laiko, kol pasėtoji sėkla išdygs, išaugs. Čia idealistas susidilgina. Nors po to ir gražiausi žiedai ir vaisiai išauga, dažnai jau būna vėlu.

Mokykla užtat turi išmintingai žadinti idealizmą, iš kitos pusės turi žiūrėti, kad mokiniai jungtųsi ir artėtų, kad mokykloj viešpatautų varietas in unitate.

„Varietas in unitate“ Lindės—Dobilo mokyklos dvasia. Šitokios dvasios mokykla — tikriausia šeima, tik labiau dvasinio pobūdžio ir kilnesnė, negu naturalioji. Tokia šeima, iš tikrųjų, buvo jo vadovaujama gimnazija, o dar ryškiau „Meno kuopa“. Tos šeimos tėvas — Lindė—Dobilas.

Pedagogas yra sėjėjas. Mokslo ir idėjų. Dažnai, dėja, jis— samdytas sėjėjas, kuriam nerūpi ar pasėtoji sėkla dygsta, ar auga, ar duoda vaisių. Jis tada — sėjamoji mašina.

Lindė—Dobilas nieko blogesnio nemato, kaip kad, jei sumašinėjęs mokytojas mašinina ir mokinį,tą jaunutį žmogelį. O tas atsitinka tada, kai mokytojas naudojasi kokiu nors metodu, bet neįkūnija jo į save taip, kad jis liktų jo prigimties neatskiriama dalimi. Jei mokytojui tai pasiseka padaryt, jis naudojasi tuo metodu laisvai, įneša į jį ką nors nauja. Toks mokydamas kartu ir auklėja.

Lindė—Dobilas savo darbą su meile dirbo, į savo dėstomąjį dalyką sielą įdėdavo. Nė žodžio jis nepagalvojęs netarė ir neražė. Visur jauti, kad su giliausiu įsitikinimu pasakyta.

Didelis dalykas dėkingumas. Jis pradėtąjį darbą stumte stumia pirmyn. Jis duoda jėgų kliūtims nugalėti ir pasiaukoti. Jis ir sunkų darbą padaro malonų.

Tėvynės sargyboj

Lindė—Dobilas savo darbą dirbo su vidiniu pasitenkinimu, nes matė, kad jo pasėtoji sėkla dygsta, auga, neša vaisų.

Jo mokiniai giliai persiėmę jo idėjomis. Jie dėkingi savo Mokytojui. Jie rašo jam pilnus dėkingumo laiškus, ilgisi jo gimnazijos atmosferos ir, pasitaikius progai, grįžta į „Meno kuopą“ pasidžiaugti, atsigaivinti.

Lindė—Dobilas mirė... „Mes jau niekuomet nebematysime Lindės—Dobilo ir niekuomet nebegirdėsime Jo gražių, tylių žodžių... Niekuomet! Koks baisus šis žodis. Niekuomet mes nematysim Jo gyvųjų tarpe, bet, manau, Jis visuomet bus gyvas mumyse...“ (Iš vieno Dobilo mokinio laiško).

Rašau, kad vidaus balsas man liepia rašyti.

J. Dobilas. N. R. 1932. 15.

Rašytojo vardą J. Dobilas gavo už savo romaną „Blūdą“, išleistą 1912 m. Ne vienas, minėdamas Dobilą, būtinai pradeda, kad jis — „Blūdo“ autorius ir... nutyla. Nutyla, nes dažniausiai nėra „Blūdo“ skaitęs. Jis instinktyviai jaučia, kad čia esą kažkas nepaprasto, didaus, bet perskaityti neįstengia.

Kietą kevalą turi Lietuvos girių riešutas. Sunku jis perkąsti. Be tam tikrų spaustukų geriau nė nemėginti jo branduolio ieškoti: dantims nesveika, o be jų kas ir su branduolių bedaryti?

„Blūdas“ — lietuvių literatūros riešutas. Su juo reikia elgtis kaip su riešutu: pro sunkią ir neartistišką formą įžvelgt ten gražių vaizdų, meniškų vaizdų. Kur tik žvelgi — tipiškas vaizdas: ir grūdimasis prie „atlaidų“, ir šveicorius su lazda, ir kamšatis prie šulinio, ir elgetos, ir klebonija... Sunku ir neįmanoma visi tie vaizdai suminėti. Skaitai ir, rodos, pats kartu esi tuose atlaiduose, esi Bajoriūno namuose ar pas Gudutį.

Romano fabula nesudėtinga. Bajoriūno tėvai norėjo jį kunigu išmokyt, bet sūnus nelinko į mokslą ir liko žemės dirbti. Suaugęs pamilo tarnaitę Ievutę, bet tėvų liepiamas, vedė Dalbaitę, kurios nuoširdžai nepamilo. Ievutė išvažiavo Amerikon ir jis ją retai prisimena. Ne jos prisiminimas sukelia jo viduje audras ir blūdus, o naujos beplūstančios idėjos. Jis klauso naivių Gudučio pasakojimų „kaip karaliai vajavoja, balevoja ir popiežiaus klauso“. Bet, nors su pamėgimu klauso to simpatiško senelio pasakojimų, tačiau senelio išvedžiojimai jo nepatenkina. Ieško autoriteto. Tas autoritetas kun. Kantička, kuris savo pamokslais ir privatiškai kalbėdamas sukelia blūdus Bajoriūno sieloj. Gretimos parapijos jaunas kunigėlis šiek tiek nuramina, blaiviau ir kritiškiau ima žiūrėt į gyvenimą, bet Kantičkos įtaka dar justi. Toks jis atvažiuoja į atlaidus, tokį suranda jį zakristijonas Kuprevičius ir tokiam viršaičiui Bajoriūnui duoda nurodymų, kas daryt, jei kalbės koks juodašimtis, revoliucionierius ar socialistas. Iš tikrųjų, kalba. Jaunas gražus vaikinas. Kaip ir kiti vaikinai, tik jis — socialistas. Gražiai kalba. Su daugeliu minčių Bajoriūnas sutinka, dėl kitų abejoja, kitų nepriima už tiesą. O kai tą kalbėtoją, pradėjusį plūsti ne tik krikščionybę, bet ir carą, suima, jis žino už ką suima, nes gal vienintėlis tesuprato kalbos turinį ir nesivadovavo charakteringu lietuviui kaimiečiui argumetu „taip sakė“, kokiu čia vadovaujas Dalba. Jo blūdas, galima sakyt, pasibaigia radus naują gyvenimo formulę: „Kiekvienas tarnauja Dievui savotiškai ir tarnauja taip, kaip Dievas nori, ir kad Dievas naudojasi silpnais sutvėrimais, kokiais yra visi žmonės, pasiekimui mums nežinomų prakilniausių tikslų“ (398).

Skaitytojui, neturinčiam tam tikro literatūrinio subrendimo „Blūdas“ bus toks nepatraukiantis, kaip tas zakristijonas Kuprevičius ir jam tikrai nusibos su tuo storžieviu taip ilgai po šventorių stumdytis ir ieškoti viršaičio. Daugelis net Dobilo mokinių, kurie jį — pedagogą su pietizmu mini, paima „Blūdą“, pasidairo su Kuprevičium ir nebeturi noro ieškot ne tik to, ko Kuprevičius ieško, bet ir ko autorius ieško. O autorius čia ieško (kaip ir kituose veikaluose) vien lietuvių dvasios.

1905 m. Daugiau laisvės. Naujos idėjos paliečia liaudį. Bajoriūnas neatstovauja visos liaudies, bet juo autorius reiškia, kaip lietuvis kritiškai jau ima žiūrėt į gyvenimą, jau skiria, kas

gera ir bloga, jau po nesąmoningo gyvenimo matyt lietuvio renesansas.

Kantička, kaip kinų Konfuncijus, nenori duot tautai žengti pirmyn. Jis per hamletizmą eina atgal į viduramžį. Bet sustingusios formos nebeišsilaiko, gyvenimas jas keičia, tik naujos formos turi kilti iš tautos dvasios.

Antras Dobilo veikalas — drama „Širdis neišturėjo" (Skaitymuos VIII—X kn. užima apie 90 pusl.). Ūkininkai Plūkiai leižia savo sūnų Petrą į kunigus. Džiaugiasi klieriku motina, tėvas, džiaugiasi kaimynai, susirinkę į išleistuves, kad jų kaimas išgarsės ir bus „kur kas drąsiau žmogui pasirodyt: ar tau žydas, ar uriadnikas, ar taip kas — pasakei iš kur, ir tuojau: „a a, vadinas iš to sodžiaus, kur kunigėlis". Ir apie sveikatą klausia, arba: ar išvažiavo, ar namie" (Sk. VIII, 114). „Garsūs bus namai. Nė vienas nepravažiuos pro šalį, kad į juos neparodytų" (ib. 94).

Džiaugiasi jie, bet liūdnas yra klierikas Petras, nes nesijaučia tikru keliu einąs ir klausia seserį: „Tai, ar esi girdėjusi, kaip ten matos, ar galimas dalykas, kad iš rūtos sėklos išdygtų ir išaugtų levažandėlės arba iš lelijos diemedis?... Pašaukimas yra Dievo įdiegtas. Jis reikia tik surast savyje ir auklėt. Šviesesnės tautos jau tą suprato. O mūsiškė — galvažudžius nesykį aukščiau stato už tuos tikrus karžygius, kurie savo širdį suplėšę, draskę, per baisius tamsius miškus, pro kriokiančias plėšrių žvėrių rujas — pašaukimo šešėlį seka" (ib. 109). Nesupranta jo niekas iš kaimiečių. Jis tik laukia savo draugo klieriko Staniulaičio. Su juo jis pilnas žmogus. Buvo pasklidus žinia, kad Staniulaitis jau išstojęs iš seminarijos, bet jis atvažiuoja į išleistuves klieriko drabužiais ir nuramina visus. Išvažiuoja abu klierikai.

Po kiek laiko pasklinda žinia, kad abu iš seminarijos išstoję. Vieni kalba, kad tik Staniulaitis teišstojęs. Tėvai ir namiškiai nieko tikro nežino. Nuvažiuoja Plūkis pas kleboną ir čia sužino, kad tikrai išstojęs. Parvažiavęs nepasakoja apie tai, o namiškiai, bijodami gauti neigiamą atsakymą, neklausia. Plūkis atsiklaupia kalbėt poterių ir staiga pravirksta... Dabar visi supranta, kad Petras — nebeklierikas.

Plūkiai prasiskolinę dėl Petro. Motinos sveikata ir taip buvo nekokia, o ta žinia ją visai palaužia ir ji miršta. Jos širdis neišturėjo. Petro brolis Jonas išvažiuoja Amerikon, tėvo brolis Jurgis vaikšto per žmones uždarbiaudamas, kiti vėl kur trūsia. Vieną šventadienį gauna iš Jono laišką, kad jam ten sekas, kviečia seserį. Pradžiunga, kad reikalai ima taisytis. Tuo tarpu tėvas išėjęs bažnyčion ir apie tai nieko nežino. Pamačius klierikus, jam pasidaro sunku. Jam rodos, kad jo sūnus Petras eina ir jis puola prie klieriko, einančio su kunigu aplink bažnyčią. Šveicorius nuveda jį šalin, pašaukia daktarą, kuris konstatuoja, kad Plūkis sergąs haliucinacija ir jam reikia ramumo.

Ši drama turi panašumo į Mykolaičio—Putino „Altorių Šešėly", nes ir čia sprendžiama, galima sakyt, kunigavimo proble-

ma. Tik, jei „A. Š.“ jaučiam simpatiją Liudui ir kartais jo gailime, tai čia, priešingai, gailimės tėvų. Čia parodytas tėvų išgyvenimas sūnui traukiantis iš jų taip svajojamo idealo — kad sūnus būtų kunigas. Drama labai gerai ir vaizdingai atvaizduoja kaimiečio padėtį leidžiant sūnų į mokslus. Jis turėjo šiek tiek santaupų, jis skolino iš giminių, skolinos iš kaimynų ir tikėjos sulaukt šviesesnio gyvenimo. Jau to šviesesnio gyvenimo zarelė švystelėjo: sūnus jau klierikas. Jau visa parapija žino, kad jie— klieriko tėvai. Gerbia juos, ir pinigų lengviau duoda. .. Mato sūnus visa. Jam gal dar skaudžiau, negu visiems namiškiams, bet ir jo širdis neišturi. Jis išstoja iš seminarijos ir sugriauna visa, visa. Tai ne drama, o tragedija, plaukianti iš lietuvio tautos dvasios.

„Kur laimė?“ drama yra labiau filosofinio pobūdžio, daug joje abstraktumo, aforizmų. Šioj dramoj sprendžiama inteligento, kilusio iš kaimo, problema.

Dvare pas grapus tarnauja Onytė, kurią mylėjo anksčiau Juozas ir dėl jos išstojo iš seminarijos. Grapas su ja negražiai elgiasi. Onytei pabosta toks gyvenimas ir ji pasako grapui: „Ėdei mano kūną, bet sielos suėst aš tau nesiduosiu“ (21). Grapas užpyksta ir išmeta ją ir jos tėvus. Tėvai pyksta ant dukters ir liepia persiprašyti grapą, bet duktė apsigyvena pas davatkas ir pasiryžusi eiti geru keliu. Nors Juozas jai peršasi, ji mano esanti jo neverta ir atsisako. Dėl davatkų pinklių ji lieka iš jų „bendrabučio“ išmetama. Apsigyvena pas tėvus, bet šie neduoda jai ramybės už grapą ir Juozą, pagaliau išmeta pro duris. Čia ją apalpusią randa Juozas, įneša vidun, atneša vaistų. Tuo laiku, kai jis išeina atnešt dar vaistų, Onutė išgeria visus vaistus ir, atėjus Juozui, miršta. Juozas žiūri į ją. „Nors numirusia pasigėrėsiu trumpą valandėlę... Ant lūpų žaidžia dangiškas ramumas... ir visam veide... o išvaizda sako: „Tik su manim laimė!“ Su mirtim? O aš tvirtinu, kad ji gyvenime (Pamąsto) Kur laimė? — kas tai pasakys (Juozas 164).

Kur laimė, griežto atsakymo nėra. Juozas, išstojęs iš seminarijos, tampa aptiekininku, nutolsta nuo liaudies ir atsiduoda miesčioniškam gyvenimui. Bet tas gyvenimas jam pabosta, jis grįžta į kaimą ir sakos: „Tikiu, kaip kokia nepajudinama aksijoma, kad mes iš savo šiaudinės pastogės, iš rūtų darželių, iš mūsų gėlėmis marguojančių laukelių išsinešėm tą daigelį, iš kurio tegali išaugti lietuviška kultūra“ (110). Juozas — lietuviškas tipas, tuo tarpu Onytė jau nebėra vien lietuviams charakteringa. Ji nemažai bruožų turi Magdalenos ar Sonės („Nusik. ir bausmė“).

Tarp visų Dobilo raštų yra aiškus ryšys, jie daug bendra turi, vienas kitą papildo. „Blūdo“ gale minimas Bajoriūno sūnus Petras, kurį svajoja tėvai į kunigus leist, dramoj „Širdis neišturėjo“ matom Petrą klieriku (nors ne ta pačia pavarde), o išstojusio iš seminarijos nematom. „Kur laimė?“ atsiranda jau ir exklierikas Juozas aptiekininkas. Visuose juose vaizduojama tai vienas tai kitas lietuvių tautos bruožas.

Kauno pašto rūmų viduj

PR. DAUNYS,
aklas karo invalidas

JĄ RADO SUŠALUSIĄ

Jurgis Vanagas ir Antanas Gaidys per visus mokslo metus, kaip du paprasti pažįstami studentai, dirbo kiek jėgos tęsėjo. Jų bičiulystė ir jaunystės metų kvapnūs svajojimai kažin kur paprastoj šaly susirado saugią vietą ir jųjų atsiminimų nemasino. Jurgis per visą rudenį ir žiemą gėrė vaistų persunktą klinikos orą, o Antanas bibliotekoje — senų knygų kvapą ir prasta akimi neįžiūrimas dulkes.

Bet dienos slinko vis greit, slidžiai kažin kur vyniodamos ir vilkdamos sunkaus, uždaro gyvenimo klodus. — Pavasario saulė švysterėjo ir pro klinikos ir pro bibliotekos langus. Mąsinanti erdvė pratrūko jaukiais garsais: įsivaizduojamais ir girdimais. Ir du geri draugai išvydo vienas antrą pro sprogstančias alėjos liepas ir varstomus universiteto įstaigų langus.

— Sumenkai, Jurgi, a?!

— Ir pats nekaip atrodai.

— Po šimts pypkių, kur mes buvome per visus metus? —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Bet jie tik rankomis numodavo ir pavasario lengvųjų sutemų patvinusiomis gatvėmis, išskaičiavę, ką rytojaus dieną

kiekvienas turi atlikti, patraukdavo vienas senamiestin, kitas žaliakalnin.

— Pasišnekėsim kitą kartą apie atostogų planą, — pasižadėdavo abudu beveik sutartinai atsisveikindami.

Be didelių ginčų jie nusprendė laiveliu vieną gražią atostogų dieną atplaukti pasižiūrėti ištuštėjusio Kauno ir pilnose dulkių gatvėse pademonstruoti savo atsigavusius veidus. Nusprendė plaukti Šventosios upe nuo pat Dusėtų ežero. Paskui grįžti sausumos keliais vėl namo ir gerti sveiką laukų orą iki atostogų galo.

Atėjo gražios dienos. Liepos mėnesio saulė žaliuose, kaip patalas, laukuose užkaito smarkiai. Draugų — mediko ir humanitaro planas vykdomas.

Jie jau kelinta diena ir plaukia. Šventosios vandenys skaidrūs, permatomi, ir krantų žalumos atsispindi jame — kaip veidrody.

Miesteliai su aukštais bažnyčių bokštais dunkso įsirėžę erdvėse. Malūnai impozantiški, pasvirę nuo krantų, braškėdami taško vandenis. Malūnai ūžia senais garsais. Tiltai, per vandenis persimetę, rymo ir buria savo amžių. Žmonės krantuose ir išlaidžiuose laukuose saulėje nudegusiais veidais kruta, dirba. Jų gyvenimas atrodo amžina kova. Kiekvienas turi rūpesčių ir vargų. Jie kovoja kas nauja karta vis naujais ginklais ir nešioja džiaugsmą ir ašaras pakaitomis.

Draugai galvoja kiekvienas sau, o vaizdai vis nauji ir nauji.

Kaimai, vienkiemiai paskendę soduose. Lygios ir erdvios pievos, pilnos džiūstančio šieno, plačiai skleidžia švelnų kvapą.

Upė rangosi tai į dešinę, tai į kairę. Miškai, slėnių toliai, aukštumos ir krantų šlamėjimas — plaukia ir plaukia, kaip pasaka.

Draugai privargę, pusiau primerktomis akimis žiūri į tyrą Šventosios vandenį ir jame mato giedrą mėlyną dangų. O garsų virtinės! . . . paukščiai švelniai tilialiuoja pratęsdami slūgstančius tonus; gyvulių bandos mauroja svariai, nedailintai; piemenys raliuoja ir žarsto smėlį. — Viskas — kaip šventė.

Iš šlaitų ir upokšnių krintančio vandens šniokštimas sudaro savotišką simfoniją, kuri anuos visus garsus suima savo vėsinančiais vystyklais ir nuneša atsargiai į gražiausius pasaulius.

Mickūnų geležinis tiltas liko toli užpakaly. Jau jie stebėjo saulėleidį už didžiulio Šimonių šilo. Šilas tylėjo iškilmingai, godžiai gaudydamas kiekvieną garsą ir vandens lengvąjį nenutrūkstamą šnarėjimą.

Sutemose dar buvo aiškiai matyti prasikišusios aukštesniosios pušys. Jos, lyg įsirėmusios į dangaus rausvus sklypus, nejudėjo.

— Žinai, Antanai, reiktų be galo gailėtis visų tų, kurie, savo krašto nepažinę, ieško užsieniuose grožybių ir švaisto paskutinius turtus. Gražiau, kaip čia, niekur nėra.

— Palūkėk su savo pamokslais. Čia jų nieks negirdi, — giliai įsiklausęs į vakaro tylą, atsikirto Antanas ir užsidegė papirosą. Paskui flegmatiškai nulaužė degtuko galą ir atkišo Jurgiui:

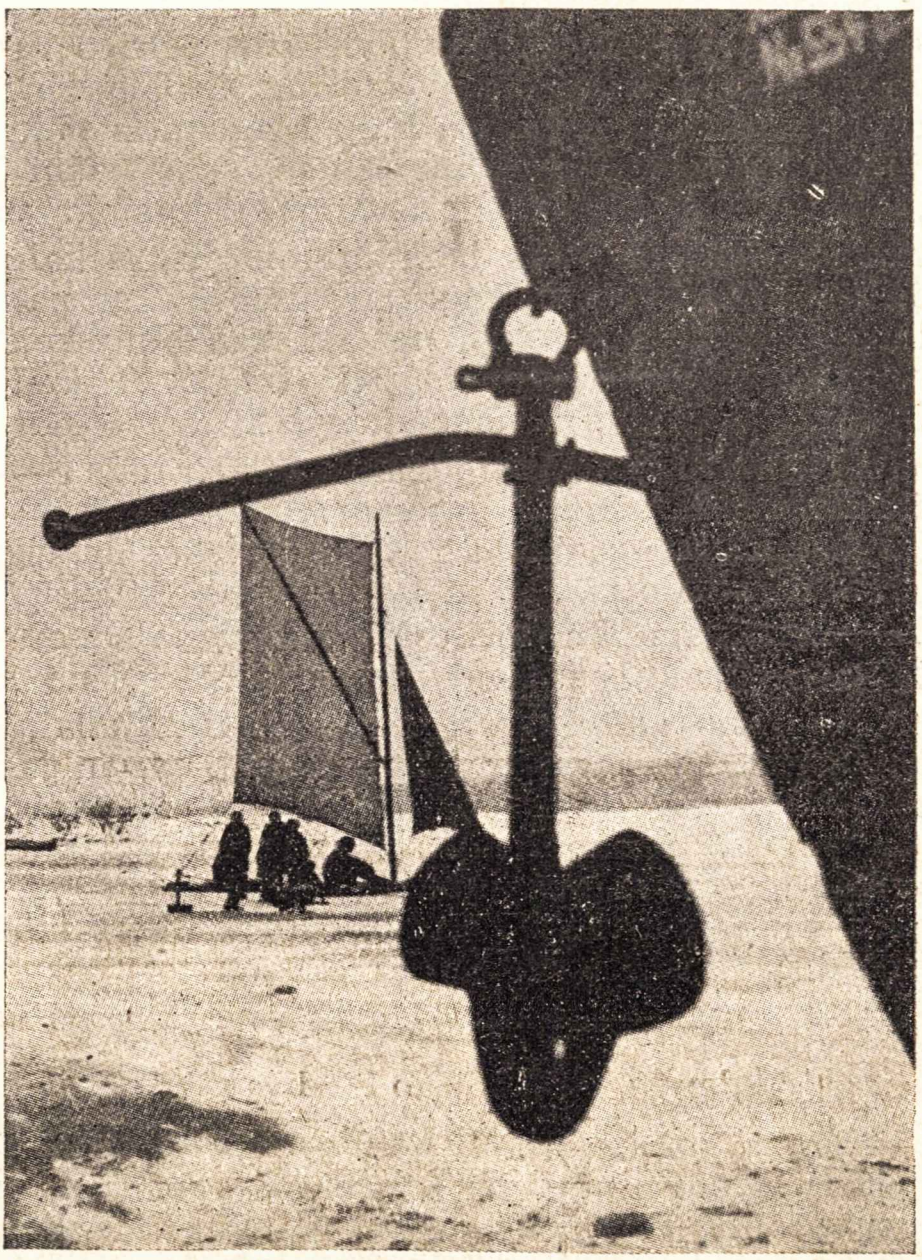

Kai laivai nebeplaukia

— Trauk! Jei be galvutės, tai nakvojame dešiniajame krante, o jei su galvute — kairiajame.

— Hum... — numykė tik Jurgis.

Burtai lėmė kairįjį Šventosios krantą, ir tas abiems patiko. Juokdamiesi išsiyrė kraštan ir valtį pririšo prie storoko žilvyčio.

— Supranti, valgyti gerokai užsimaniau, — skundėsi Antanas.

— Ir man, brolau, žarna žarną ryja. Bet abudu tik nunusikvatojo ir su meilumu pagyrė orą ir melsvuosius Šventosios vandenis. Ant kranto suvalgė po gabalą šviežio kaimiško sūrio, parymojo prieš Šventosios vandenis, paskui pasiėmė iš laivelio rūbus ir tekini leidosi kalnan į pušyną.

— Supranti, kaip perkūno trenkti užsiritom ant kalno, ušššš, — švokštė kirčiuodamas kiekvieną žodį Antanas.

Susirado tinkamą vietą, prie medžių pririšo brezentinius gamakus ir atsigulė. Vėjas vos krutino medžių viršūnes. Jų aukštumose medžių šiurenimas, kaip kvepiantis pūkų klodelis, prasiskirdamas, tai vėl susiglausdamas, sekė kažin kokią nežinomą, gal žmonėms tik nesuprantamą, slėpiningą pasaką.

Antanas klausėsi ausis ištempęs, ir jis niekaip negalėjo nugirsti, kur pradžia tų medžių šiurenimo ir kur pabaiga. Jis savo klausa nusekė labai toli, net iki kažkokių keistų garsų, kurie atrodė visai kitoki nei čia pat virš jų. Ir jam gaila užmigti. Jis praplėšė akis ir ėmė dairytis.

— Jurgi, ar tu girdi, kaip šilas gailiai rauda? — neiškentęs patikrino, ar dar Jurgis „gyvas".

— Tylėk ir užmik! Rauda... Tau viskas ir visur rauda. Ir pats pradėsi raudoti...

Ir Antanas, pagaliau, apsivertė ant vieno šono, — miškas vis šiušeno, — paskui, apsigalvojęs, ant kito šono ir užmigo.

Juos pažadino ankstyvo ryto saulės spinduliai. Jie prasiskverbė pro medžius iki jų jaunų blakstienų ir jas pravėrė. Jau paukščiai traukė visais plačiųjų girių motyvais. Dar gulėdami abu išgirdo tolumoj atbraškant medžių šakutes. Ir abu suprato, kad kas nors ant jų eina. Išlipę iš guolių, jau visai arti pamatė žilagalvį senelį. Jis savo liūdnas akis į juos įsmeigęs ir, valandėlę pastovėjęs, žengė dar arčiau.

— Labas rytas, — nulenkdamas savo žilą galvą, prabilo senelis.

— Labą, tėvai!

— Labą, — tik tik ne kartu atsakė Jurgis ir Antanas.

— Kuris gi dievas čia jus atnešė? — peržvelgdamas švelniu žvilgsniu teiravosi senelis. Labai panašūs į mano du sūnus?!

— O kur gi, tėvai, jūs sūnūs?

— Jau jų nėra gyvų. Jau negrįš...

— Tai mirė? — klausė trumpu akcentu Antanas.

— Karas... — numodamas senis ranka nulenkė galvą. Vyresnysis Didžiajam kare prie Karaliaučiaus, o jaunesnysis Nepriklausomybės kovose. Ir, senelio raukšlėmis pastoviniuodamos, ėmė ristis stambios ašaros.

Jurgis, norėdamas prablaivinti senelį, ėmė jo klausti:

— Kaip ši apylinkė vadinasi?

— Tai Aušragiris.

— Tai labai gražu, tėvai, — nušvitusiom akim dairėsi Jurgis. O Antanas, žengdamas arčiau senelio, linksmu balsu tarė:

— Dovanok, tėvuk, kad mes toki įkyrūs, — gal tamsta žinote kokių padavimų apie šią vietą?

— Padavimų?! — nustebo senis. — Žinau, ir kiek dar! Ale, kad taip žiemą... o dabar neturiu nei laiko. Dabar tik vieną tikrą atsitikimėlį. Prašau, mielieji, paskui mane, — vadino juos senelis. Pavedėjęs mišku apie puskilometrį, parodė atsiskleidusioj saulėtoj erdvėj nedidelį gražų namelį.

— Tai žiūrėkit! — sustojęs sako senis, — kairėje namelio buvo apie hektarą dirbamos žemės. — Ir daugiau nieko nesakęs vėl tarė:

— O dabar grįšiu prie jūsų daiktų.

Jurgis ir Antanas patraukė pečius dėl keisto senio apsiėjimo ir ėjo paskui jį kvėpuodami sakuotą orą. Bet senis, kiek paėjęs, ėmė pasakoti:

— Toj pirkioj, kaip matėte, gyveno našlė Baublienė ir turėjo du sūnus. Geri buvo vaikai. Gerai ir gražiai gyveno: turėjo ko valgyti ir apsirengti, taikoje leido dienas. Ale tai, kaip sakiau, tas nelaimingas karas. Vyresnysis rusų armijoj kare su austrais žuvo. Kai motina sužinojo, tai jos ašaroms galo nebuvo. Bet viena „bėda", tai ne „bėda", bet kai kelios susideda, tai ir žmogų suėda. Ir jaunesnįjį vokiečiai prie darbų išvarė — Dievas žino kur, ir badu marino. Iš ten pabėgo, bet kai paskui sugavo ir gerai sumušė, — jau niekas negelbėjo ir mirė. Motinos paskui sausomis akimis niekur niekas nematė. Ji verkė pasikukčiodama, net ši giria kartais skambėdavo. Nuo sielvarto ir gailių ašarų, akys jos ėmė temti; nusilpo, nusiminė, su niekuo beveik nekalbėjo. Mes visi kaimynai jau pastebėjom, kad su jos akimis nekaip išeina. Bet ji, matyt, neišsidavė, neprisipažino. Gyveno su savo buvusio vyro seserim, bet kai vokiečių okupacijos metu ėmė labai sirgti žmonės šiltine, tai vyro sesuo išeidavo slaugyti, nes kai kurios šeimos sirgdavo iki vieno. Duok, Dieve, jai sveikatą: slaugė ji ir mane ir daug kitų. Taigi, kartą išėjo į Šlapeliškius slaugyti sergančiųjų, o Baublienė liko viena. Ir jau taip buvo lemta. Viena likusi, matyt, vakare išėjo parsinešt malkų, bet buvo gerokai sniego; paklydo ir negrįžo. — Ir senis, priėjęs prie Jurgio guolio, parodė pušį:

— Po šia pušimi ir rado sušalusią. Dabar tik, štai, va, žievėje išpiautas mažas kryželis, — pabaigė rodydamas pirštu senis.

Jurgis nuščiuvo, o Antanas anksčiau nelabai domėjęsis senio pasakojimu, sukruto ir net prisilenkė prie pušies. O senelis, viską baigęs, atsisveikino ir nuėjo. Bet jis dar už kelių žingsnių sustojo, atsigrįžo ir dar prašneko:

— Jūs esate labai panašūs į mano sūnus.

Ir vėl jis pasisuko, nuėjo nebeatsigrįždamas, svariais žingsniais, braškindamas sausas šakutes.

Jurgis su Antanu atrišo savo gamakus, susidėstė. Kai buvo viskas parengta eiti į laivelį, storoji pušis, kurios žievės suskilimuose buvo matyti išpiautis kryželio rėžiai, atrodė, susvyravo ir suošė.

— Baublienė atsisėdo pasilsėti užuovėjoj ir užmigo, o mes išsimiegojom ir vėl, vidudienio kaitroj džiaugdamiesi, irsimės, — ėmė iš niekur nieko susimąstęs kalbėti Antanas.

— Ir ką tu tuo nori pasakyti?

— Nieko, — atsakė Antanas, — kai atsisėsiu laivelin, tai aš bandysiu užsimerkti, o tu vienas irsies.

— Ach taip! Ne, aš užsimerksiu, tu vairuosi, — nesutiko Jurgis.

— Tada trauksim burtus, — sugalvojo Antanas, — arba pakaitomis.

Valtį rado ant kranto, kaip paliko. Atrišo ją ir įstūmė srovėn.

— Sėskim, bičiuli, abu ir užsimerkim. Tegul irsimės tamsybių globojami, — juokėsi Antanas vėl.

Laivelis tik susiūbavo ir jį pagavo švelni permatoma srovė. Saulė jau gerokai iškilusi svilino mišką ir šildė vandenis. Švelnios vėsumos dvelkė vandens paviršiumi ir budino ryškias pasakas apie gotiško stiliaus bokštus, iš kurių viršūnių matyti labai toli gražiausios pasaulio dalys.

Dangus įkaito, apsidūmavo. Kaitra įsitempė ir tolumose mirguliavo visoje išlaidžioje platybėje.

— Tai aš jau merkiuos, — sako po kiek laiko Antanas. Ir jįs patogiai atsilošė. O Jurgis pasitaisė savo vietoje ir pasiėmė į rankas vairą.

Laivelis nuslinko pro miškus, kalnus, ir lankas. Visur šūkavo žmonės, pakrantėse čiulbėjo paukščiai ir dainavo mergaitės. — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Ir kaip? — klausia Jurgis.

— Girdėjau, kaip šūkavo žmonės, čiulbėjo paukščiai ir dainavo mergaitės... Bet man atrodė, kad tu įvairuosi kur kokion duobėn ir nusigandau, pamanęs, jog galiu nebematyti to, ką girdžiu. Aš atvėriau akis. Dabar tu užsimerk, aš vairuosiu.

Ir Jurgis užsimerkė

— Na, ir kaip atrodo? — klausia po kiek laiko Antanas.

Juokai, aš tik vieną minutę teiškenčiau. Aš tik taip sau tylėjau. Galvojau apie kelią, kurio ir su atviromis akimis mes gerai neprisižiūrim, nes dažniausiai apsilenkiam su laime, jos nepastebėdami.

Apžvalga

„Pavasario" Federacijos konferencija. Gruodžio 27 ir 28 d. Kaune buvo Pavasarininkų Vyrų S-gos, Pavkių Mergaičių S-gos ir visos Federacijos konferencijos. Konferencijose dalyvavo arti 2000 atstovų. Paskutinę konferencijos dieną visi organizuotai nuėjo į V. D. Muziejų, kur ant Nežinomojo Kareivio kapo uždėjo vainiką. Naują Pav-kių Mergaičių S-gos valdybą sudaro: O. Labanauskaitė — pirm., B. Baukaitė, M. Matusevičiūtė ir A. Žukauskaitė. Pav-kų Vyrų S-gon įeina: A. Valaitis — pirm., P. Barzda, J. Baltūsis, ir J. Kašelionis. Vyriausiu Federacijos vadu vėl išrinktas jau seniai einąs tas pareigas dr. J. Leimonas, Generaliniu Sekretorium — A. Valaitis.

Konferencija praėjo darbingoj ir pakeltoj nuotaikoj.

Ateitininkų sendraugių konferencija. Gruodžio 31 d. Kaune buvo sušaukta metinė ateitininkų sendraugių konferencija. Dalyvių buvo virš šimto. Vysk. Būčys skaitė paskaitą apie dechristianizaciją Lietuvoj, kurią sėkmingai varo nukrikščionėjusi Lietuvos inteligentija. Prof. Dovydaitis paskaitą papildė. Labai įspūdingas buvo Liuveno ir Friburgo studentų organizacijų sukakties minėjimas. Pirmoji Liuvene pasiūta lietuvių katalikų studentų vėliava iškilmingai vieno profesoriaus buvo įnešta į salę asistuojant visų V. D. U. studentų ateitininkų korporacijų atstovams. P. Kubertavičius meniškai išpildė vieną sceną mirusių minėjimui.

Į naują valdybą išrinkti: dr. Puodžiukynas, Ign. Malinauskas, J. Ambrazevičius, agr. J. Valatka ir J. Petrušauskas.

M. Šikšnio 60 m. sukaktuvės. Gruodžio 16 d. Vilniaus lietuvių Vytauto D. Gimnazijos direktoriui M. Šikšniui suėjo 60 metų. Vilniaus lietuviai surengė labai iškilmingą jubiliato minėjimą.

Stp. Zobarskas laimėjo premiją. Liet. Raudonasis Kryžius paskyrė 1000 litų premiją už geriausią vaikų literatūros veikalą, kurią šįmet laimėjo Step. Zaborskas už knygą „Ganyklų vaikai". (Tos knygos recenzija tilpo pereitam „Ateities numery).

Prof. V. Biržiškai 50 metų. Gruodžio 2 d. 50 metų sukaktuves šventė Universiteto Bibliotekos vedėjas ir vyr. Lietuviškosios Enciklopedijos redaktorius prof. V. Biržiška.

K. Petrausko jubiliejus. Teko patirti, kad didysis mūsų operos dainininkas Kipras Petrauskas greitu laiku švęs 25 metų scenos darbo sukaktuves.

Premija už geriausią veikalą. Švietimo ministerija numato kasmet skirti 5.000 litų premiją už geriausią romaną, dramą, novelių rinkinį arba už kritikos veikalą. Toks Švietimo ministerijos žygis prisidės prie mūsų literatūros pakėlimo.

Steigiamas ateitininkų teatras. Prieš Kalėdas įvyko keletas pasitarimų bei posėdžių ir galutinai nutarta steigti V. D. U. Stud. Ateitininkų teatrą. Tai bus pradžia katalikų teatro, kurio steigimo reikalas buvo jau seniai pribrendęs. Į tą teatrą jau įstojo virš 20 asmenų.

V. D. Muziejaus bokšte turėsime naują varpų muziką. Tur būt, daug kas girdėjo sename Kauno Karo Muzeijaus bokšte varpų muziką. Dabar tas bokštas nugriautas. Naujame V. D. Muziejaus bokšte norima taip pat panašią varpų muziką įtaisyti. Šį kartą norima pritaikinti kitą melodiją, artimesnę mūsų liaudies motyvams. Laisvės varpas tarp kitų varpų turės vyraujantį motyvą. Susipažinti su naujausios varpų muzikos įrengimo technika mūsų kompozitorius Tallat-Kelpša važinėjo į Belgiją kur varpų muzika yra geriausiai pastatyta pasauly. Belgijoj yra net atskira varpų muzikos mokykla.

Sudaryta Teatro repertuaro komisija. Prie Švietimo ministerijos Kultūros departamento sudaryta Teatro repertuaro komisija, kurios tikslas parūpinti tinkamų V. Teatrui veikalų. Tos komisijos sekretorium paskirtas buvęs „Ateities" redaktorius rašytojas A. Vaičiulaitis.

Latvių Tautos Teatrui 15 metų. Neseniai latvių Tautos Teatras šventė 15 metų sukaktuves.

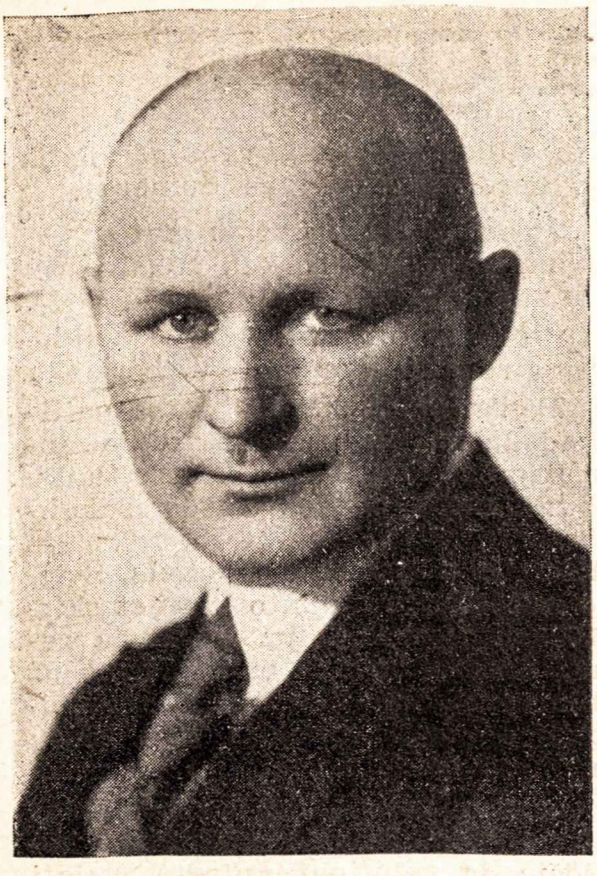

A. Kniukšta

„Sakalo“ b-vei 10 metų. Plačiai Lietuvoj žinoma „Sakalo“ knygų leidykla gruodžio 15 d. minėjo 10 metų sukaktį. „Sakalas“ įkurtas 1924 m. birželio 15 d. A. Kniukštos ir a. a. A. Vireliūno. Per 10 metų „Sakalas“ išleido iš viso 169 knygas daugiau kaip pusės milijono egz. Beletristikos: originalios 28, verstinės — 44 veikalai; dramų: orig. 3, verst. 2; poezijos 16 ir 2; įvairių kitų: 27 ir 1. vadovėlių 46.

Šiuo metu „Sakalo“ b-vei sėkmingai vadovauja p. A .Kniukšta.

Retų knygų paroda Romoj. Neseniai Romoj įvyko italų bibliotekų paroda, kurioje buvo išstatyta daug labai senų ir brangių knygų. Seniausia knyga buvo Bokačio „Dekameronas“, atspausdintas 1492 m. Toliau eina Dantės „Dieviškosios komedijos“ pirmasis leidimas, atspausdintas 1515 m.

Herderio leidyklos šefo 70 metų sukaktis. Pereitų metų gale suėjo 70 m. Herrman'ui Herder'iui, didžiausios vokiečių katalikų knygų leidyklos Verlag Herder šefui. Šita didžiausia Vokietijoj katalikiškų knygų leidykla buvo įsteigta 1797 m. Tarp daugybės kitų vertingų knygų leidykla išleido nemaža didelių enciklopedijų.

Mėgstamiausia Amerikos vaikų knyga. Amerikoj ir Anglijoj viena mėgstamiausių vaikų knygų yra L. Karrolio pasaka — „Aliza stebuklų šaly“.

TEATRAS

Ką veikia Valstybės Teatras?

1934 m. rudens sezonas mūsų Valstybės Teatrui nebuvo labai laimingas. Iš operų pastatė tik vieną J. Strauss'o operetę „Čigonų Baronas“, kuri, reik pasakyti, publikos maloniai buvo priimta.

Daug blogiau buvo su drama. Iš viso buvo pastatyta trys originalios dramos, iš kurių 2 jau nebestatomos. Iš tų nelaimingųjų buvo — Vyt. Alanto „Gaisras Lietuvoje“ ir A. Jasiūno „Smutkelių šalis“, kuri iš viso buvo pastatyta... 1 kartą, vadinas, tik premjerą išvydo. Visai kitoks „Vincas Kudirka“, parašytas gerai pažįstamojo romantikų atstovo Kazio Inčiūros. Tik nesuprantama, kodėl kaikuriems kairiesiems, kurie paskutiniu laiku stengiasi V. Kudirką pasisavinti, šis vaidinimas nepatiko. Nepatiko, rodos, dėl to, kad Kazys Inčiūra V. Kudirką parodė idealesnį negu jie norėtų jį matyti. Ir keisti tie žmonės!

Klaipėdoj įsteigta opera

Gruodžio 8 d. Klaipėdos gyventojams buvo istorinė diena. Tą dieną buvo pirmasis operos spektaklis „Traviata“, pastatytas vietinių klaipėdiečių pastangomis. (Kauno V. Teatras 1920 m. taip pat „Traviata“ atidarytas). Daugiausia operos steigimu rūpinosi Stikliorius, kuris apsiėmė ir toliau ją globoti. Choras buvo „Aukuro“ draugijos, orkestras — dalis Muzikos Mokyklos simfoninio orkestro. Chorą paruošė St. Sodeika, orkestrą — jaunas muzikas J. Kačinskas. Kostiumai ir dekoracijos paskolinti iš Kauno Valstybės Teatro.

Spektaklis praėjo su dideliu pasisekimu. Iki pavasario dar norima pastatyti dvi operas: „Faustą“ ir „Sevilijos Kirpėją“.

Mokykloj ir gyvenime

ALYTUS

Po Kalėdų atostogų Alytaus gimnazijos moksleivių nuotaika kyla. Visi juda, bruzda, stengiasi ką nors naujo ir naudingo įnešti į moksleivijos gyvenimą. Naujo direktoriaus p. Gustaičio vadovaujama pedagogų taryba, matyt, jau suprato bendro lavinimosi būrelių reikšmę. Jau nepasitenkinama kelis syk į metus pasitaikančiomis auklyboš pamokomis, bet stengiamasi labiau praplėsti moksleivio akiratis. Nežinia ar tiesa, bet moksleiviai kalba, kad praktikos žinių pagilinimui būsią steigiami atskiri, su kokia nors mokslo šaka susiję, būreliai. Iš tokių būrelių jau energingai veikia mokytojų p. p. Gaidžio ir Vitkausko vadovaujamas fizikos mėgėjų būrelis. Prieš pat atostogas įsisteigė kraštotyrininkų ir gamtos mėgėjų sekcijos. Sveikintinas šis seniai moksleivių trokštų dalykų realizavimas! Praktiškos žinios daugiau lavins ir labiau patrauks moksleivį prie teoretinio mokslo.

— Gyviausias mūsų gimnazijos elementas tai literatai. Yra pageidavimų išleisti laikraštėlį. Tuo reikalu, po rengiamojo literatūrinio „Konrado Valenrodo“ teismo, žadama rimčiau susirūpinti. Valio, energingi mūsų literatai ir darbšti būrelio Valdyba.

— Apie eucharistininkus šį kartą nėra kas pasakoti. Jie dar gyvi ir smarkiai žengia į prieki, tik. žinoma, vėžio kryptimi. Apskritai, šiais mokslo metais religinis moksleivių gyvenimas Alytuje užmarėjęs. Gimnazijoje mažai jaučiama religinio pulso. Kai kam atrodo, kad besimokančiam jaunuoliui pakanka 2-ju tikybos pamokų ir vieno pamokslo į savaitę. Tat ir nenuostabu, jei šiuo laiku kitose gimnazijose nukrikščionininimo darbas „gudriems“ ponams yra nevaisingas, o pas mus jis, planingai ir sėkmingai varomas, jau žymiai pakeitė gimnazistų dvasią. Vertėtų kam nors tuo susirūpinti.

— Labai dažnai tenka pastebėti šlifuojančių Vilniaus arba I Pulko gatves porelių. Eik gatve 5 val. vakaro, arba 8 val. vistiek jų ten matysi. Labai apgailėtina, kad tai mūsų ketvirtokės arba penktokės su leitenantais arba miškininkais plėšo tuos vargšus šaligatvius. Nežinia, ar mokytojai tai pastebi ir ar atkreipia dėmesį į tai, kad tokios „mūzos“ vien dvejetukais minta? Vertėtų susirūpinti!

— Sausio 6 d. Aukšt. Miškų Mokyklos salėje įvyko studentų dzūkų Draugijos surengtas koncertas — balius. Tarp kitų scenoje pasirodė mūsų meno žvaigždės p. Kipras Petrauskas, p. Kubertavičius ir smuikininkas p. Žilionis. Visi dzūkai! Nors ir įdomu buvo moksleiviui išgirsti Kiprą ir kitus savuosius, bet neįkandama bilietų kaina retai kuri ten įspraudė. Studentai dzūkai, užkraudami tokias kainas, matyt, visai nenorėjo į koncertą įsileisti moksleivių. Keista.

— Nuo naujųjų metu gavome seniai lauktą kūno kultūros mokytoją p. Čerkesą.

Gal jau šiam kartui apie Alytų pakaks. Korespondentas, mat, po visokių „gaudymų“, minčių nesusigaudo. Et, neužtvenksi upės bėgimo!

Kedras

— Nors ne visiem alytiškiam žinutės iš mūsų padangės malonios, bet faktams čia turim duoti laisvės ir visą moksleiviją laiks nuo laiko supažindinti su savo gimnazijos gyvenimu.

— Inspekt. Žekevičiaus ir dr. Janavičiaus pastangomis (XII-22) įsteigtas kraštotyrininkų būrelis. Pradžioje kraštotyra mažai moksleiviai domisi ir į būrelį įstojo vos kelioliika. Įstojusieji pasižadėjo atostogu metu savo apylinkėse padirbėti. Manoma, taip pat padėti jaunam dzūkų muziejui.

— Mok. V. Brazdžius dėka moksleiviams išrūpinta papigintomis kainomis pirtis (po 25 ct.). Visi moks-

leiviai p. mokytojui už jų reikalais rūpinimąsi labai dėkingi.

— Literatai rimtai nagrinėja literatūrą, kaskart patiekdami ir savosios kūrybos. Jaunųjų literatų kūryba daugiausia erotinio pabūdžio nevelės. Mūsų kūrėjams prikišama: kitų sekimas, žodžių bagažo stoka, minčių nevieningumas, bereikšmės ekskursijos nuo temos ir kartais net pasireiškiąs berniškumas. Dabar greit įvyks literatūrinis „Konrado Valenrodo" teismas, kuris dėl susidėjusių aplinkybių prieš Kalėdas neįvyko. Teismu, ypač kai kuriom sąstato „ypatom", visi susidomėję.

— Metams baigiantis buvo pedagogų galvota sutvarkyti reikalus su popietinėmis klasėmis, joms suteikti sąlygas lankytis prieš piet. Švietimo Ministerija tam sutiko net lėšų duoti, bet prieš akis atsistojo vėl naujos kliūtys: negalima rasti tinkamų patalpų, be to, stinga suolų. Tad ir šiais metais popietiniams vėl tas pats vargas: žiemos šaltais vakarais iš klasės grįžtant reik ausis trinti, pavasarį ir rudenį dzūkiškas balutes „džiovinti". Girdėti, kad ir šiais metais gimnazijos rūmų statymas dar atidėtas.

— Prieš Kalėdas atsiuntė alytiškiams iš svetur sveikinimų bei linkėjimų čia kelis metus vedęs rekolekcijas T. J. Venckus S. J. Alytiškiai džiaugiasi, kad ir Lietuvą apleidęs jų neužmiršta. Girdėti, kad ir šįmet kapelionas žada kviesti rekolekcijoms vesti jėzuitą.

— Bent kartą padarytas galas nežmoniškam giedojimui bažnyčioje. Dabar moksleivių bažn. choras susideda iš 16 žmonių (iš kiekvienos grupės paimta po 4 geresnius choristus). Naujasis choras pirmą kartą visai žmoniškai pasirodė jau prieš Kalėdas. (Matote, kaip naudinga „Ateityje" pasiskųsti. **Red.**).

— Prieš atostogas gimnazijoj pasirodė „Moksleivis". Nors šis laikraštukas buvo ir veltui dalijamas, bet moksleivių kažkodėl visai nesudomino. „Moksleivį" į Alytų užvežė vienas iš „neutraliųjų" grupės. Visi dabar alytiškiai aiškiai supranta kas per esybės yra tie neutralieji.

Būkas

JURBARKAS

— Jurbarko gimnazija savoje žemaitiškoje nuotaikoje. Bet tas per didelis žemaitiškumas kai kur rodo snaustelėjimo bakterijų. Pav., literatai taip gardžiai miega, kad jau geriau nereik. Yra jėgų, bet jos bijosi šviesos, tartum gėdisi. O kitas sako: „Vis tiek aš nebūsiu rašytojas ar poetas"... (Betgi gražiai reikšti savo mintis raštu kiekvienam naudinga! **Red.**).

Visai kitokio įspūdžio teikia eucharistininkų judėjimas: jie puikiausiai tiesia atieties, gražaus idealo gaires. Su laiku daug atsieks.

Šiaip jurbarkiečiai, kai kurie, gana judrūs, tik tas judrumas nelygus, it upės srovė. Vis dėl to, nors būtum optimistiškiausias, reikia kartais nuliūsti. Štai, visą 1934 metų II-jį pusmetį nematėm „Ateities" ir „At. Sp.". Daugelis tikrai susirūpinę ir jaudinasi. Kažin kas čia kaltas? (1933-34 m. skolos. **Red.**). Na, bet tikėkim (būkim optimistais!), kad 1935 metais jau tie mylimieji draugai („A.", „A. S." ir „N. V.") neprabėgs pro šalį!... Malonėkit, gerbiamieji, užsukti, mes taip laukiam!

V. S.

KAUNAS

Kauniečiai per atostogas turėjo progos įvairių nuotykių patirti. Kai kurie jų daug kuo pasidarbavo katalikiškose organizacijose. Labdaringoms draugijos jie padėjo Kalėdų šventėms išdalinti maistą vargšams, kurių Kaune yra gana daug, todėl teko dirbti ištisą Kūčių dieną. Buvo ir tokių, kurie patys pasistengė surasti vargingų šeimų ir jas sušelpė tėvelių duotomis dovanomis. Kai kurie Kauno moksleiviai kūčias valgė ne namie, o drauge su vargšais, kuriems keliuose Kauno kvartaluose buvo suruošta šv. Vincento à Paulo D-jos bendros kūčios. Jos buvo daugiausia mokyklų patalpose ir dalyvių jose buvo po kelis šimtus.

Antrąją Kalėdų dieną susirinkęs gražus būrelis moksleivių nuėjo į senelių prieglaudą, ir juos ten palinksmino gražiomis dainomis ir kitomis priemonėmis. Dar kiti aplankė ligonines, nunešdami katalikiškosios spaudos. Be šių dalykų

Neparastai džiugu buvo susilaukus svečių iš įvairių Lietuvos mokyklų, kurie laike atostogų atsilankė Kaune ir vieną kitą valandelę teko maloniai praleisti kartu broliškai besikalbant, kad susipažintų belankant įdomesnes įstaigas, muziejus ir t.t.

Alb. Stanelis

MOKSLEIVIO TEISMAS

Gruodžio mėn. 16 d. įvyko Kauno „Pavasario" Aukštesniosios Komercijos Mokyklos moksleivio teismas. Teismui pirmininkavo mokytojas **J. Švelnikas.** Kaltinimo aktą patiekė prokuroras **J. Dainauskas** (VII kl.). Moksleivis buvo kaltinamas kultūriniu, tautiniu, religiniu, ekonominiu, visuomeniniu, doroviniu ir ktais atžvilgiais.

Perskaičius kaltinamąjį aktą, buvo apklausti liūdininkai, kurių daugumas patvirtino kaltinamajame akte pažymėtuosius nusikaltinimus, — geros spaudos neskaitymą, parnografinės literatūros mėgimą, rūkymą, gėrimą ir t. t. Kiti gi liūdininkai tvirtino, kad moksleivis negalis išleisti pinigų nenaudingiems tikslams, nes jo ištekliai ir taip labai maži, o esą net tokių, kurie vos du kartu į savaitę pietų gauną.

Teismo prokuroras ilgoje savo kalboje išdėstė moksleivio nusikaltimo žalą, Bažnyčiai tautai, tėvams bei visuomenei ir prašė moksleivį nubausti. Po prokuroro kalbos buvo patiekta civilinis ieškinys. Ieškovas nurodė, kad moksleivis, nesąžiningai atlikdamas savo pareigas, daro didelę skriaudą tėvams ir visuomenei. Civilinį ieškinį sudarė išlaidos už sėdėjimą toj pačioj klasėj antrus metus, už užsienių prekių pirkimą, nesumokėtas mokestis už mokslą, rūkymo išlaidos ir kt. Iš viso civ. ieškinio ieškovas prašė **priteisti moksleivio tėvams,** kaip pereikvotą sumą iš mokslui skiriamų lėšų, **5.893 litus.**

Moksleivį gynė trys gynėjai. Jie paneigė moksleiviui metams kaltinimus, nurodydami eilę pavyzdžių, kur pasireiškia moksleivio darbštumas ir iniciatyva. Jei kai kuriais atžvilgiais ir nusikalstą, tai čia turėjo įtakos sąlygos, kuriose Kaune moksleiviui tenka gyventi ir dirbti. Taigi atsižvelgiant į švelninčias aplinkybes, visi jie prašė moksleivį išteisinti.

Po 10 min. pertraukos teismas paskelbė savo sprendimą. Moksleivis buvo pripažintas kaltu ir šalintinu iš gimnazijos, bet, atsižvelgiant į gynėjų nurodytąsias švelninančias aplinkybes, nubaustas lygtinai. Būtent, kad per Kalėdų atostogas pasitaisytų ir po atostogų nusikaltimo nepakartotų. Taip pat iš moksleivio priteistas jo tėvams civ. ieškinys — 5.893 litai. Mokėjimas atidėtas, kol moksleivis taps savarankiškas ir jo tėvai bus paramos reikalingi.

Atsistojimu buvo pagerbti tie garbingi moksleiviai, kurie žuvo kovose dėl nepriklausomybės ir Klaipėdą vaduojant

Reikia tikėtis, kad šis teismas išjudins apsnūdusį mūsų gimnazijos gyvenimą ir paragins moksleivį, be sąžiningo pareigų atlikimo, daugiau susidomėti ir visuomeniniu darbu. Į teismą, be mok. p. Švelniko atsilankė direktorius p. **Bruzgulis** ir mok. Dr. **Ig. Skrupskelis.** Moksleivių buvo pilna salė. Tai rodo, kad susidomėjimas šia byla buvo gana didelis.

St. Zn.

MAŽEIKIAI

XI-24 d. buvo literatūrinis vakaras. M'ckevičiūtė, (VI kl.) skaitė paskaitą apie 1933 m. dailiąją literatūrą. (Kodėl ne apie 1934 m. Red?). Nors ir trumpai, bet išnagrinėjo žymesniųjų rašytojų kūrinius, kaip Putino, Vienuolio, Vaičiula'čio, Vaitkaus, Kielos ir kitų. Be to, du moksleiviai rodė tonfilmą. Noroms nenoroms reikėjo juoktis.

XI-29 d. įvyko kraštotyrininkų būrelio steigamas's susirinkimas. Mok. J. Šlekys skaitė paskaitą, po kurios nemažas būrys mokinių įstojo į tą būrelį.

— XII-1 d. VII klasė surengė Dono Kichoto teismą. Teismą sudarė: M. Kizlauskas — pirmininkas, S. Juknevičiūtė ir F. Daukantas — teisėjai, J. Jokūbauskas ir V. Pilinka — kaltintojai, Br. Petrauskas ir P. Savickis — gynėjai, V. Skėrys — civilinis ieškovas, A. Taškus — teismo sargas,

M. Vindažiūtė ir P. Mačėnas — raštininkai. Teismas Doną Kichotą, kaip netekusį valios žmogų, išteisino, o civiliniam ieškovui už triūsą priteisė 20 kapeikų (mat, ieškinys buvo nepagrįstas). Tenka pažymėti, kad teismui dar daug ko trūko — ir nuoseklumo, ir tvarkingumo ir kt.

— XII-10 d. pasibaigė gimnazijos stalo teniso turnyras, kuriame dalyvavo 31 berniukas ir 12 mergaičių. Pirmą vietą iš mergaičių laimėjo Ličkūnaitė, antrą — Urmonaitė, trečią — Galminaitė. Iš berniukų pirmą vietą paėmė K. Žulpa, antrą — Rabinavičius ir trečią — Trigubovas (V kl.).

— XII. 15—16 d. F. Daukantas (VII kl.), surengė savo šaržų parodėlę. Ten matėsi visų tipiškesnių mokytojų ir mokinių šaržai. Kai kurie iš jų visai gerai pavykę. Labiausiai visiems patiko „Trimestrinis sapnas".

Apskritai imant, mūsų gimnazijoje šiemet kiek kitokia nuotaika. Visi smarkiai jaučia organizuotumo ir darbo reikalą, todėl ir stengiasi ne tik mokykloj, bet ir už mokyklos sienų lavintis. Literatai kuria ir studijuoja autorius; kraštotyrininkai renka mūsų tautos praeities kultūros liekanas ir rengiasi geresniam savo krašto pažinimui, žada daryti keletą ekskursijų; sporto mėgėjai lavinasi įvairiausiose sporto šakose ir rengiasi su laiku tapti savo sporto šakų čempijonais. Tik vienas dalykas pas mus yra užmirštas — nėra eucharistininkų būrelio. O jam egzistuoti sąlygos čia, rodos, būtų neblogos. Kai kam, o gal iš dalies ir patiems moksleiviams reikėtų tuo susirūpinti. Pagaliau kitose gimnazijose, jei ir nėra eucharistininkų būrelių, dažnai būna šventosios valandėlės (sancta hora). Bet pas mus nė to nėra. Gaila. (Redakcija patartų gerb. kun. kapelioną pasiprašyti).

Po atostogų visi mokiniai susirinko su dar didesniu pasiryžimu dirbti, tobulėti. Stengiamasi nusikratyti tuo dvasiniu susnūdimu, kuris prieš atostogas pas kai kuriuos buvo gana ryškus. Reikia tikėtis, kad jiems tai tikrai pasiseks.

Aretino

PANEVĖŽYS

Septintokai pas Bitę

Lapkričio 27 d. septintokai, vadovaujami mokyt. L. Kuodžio, aplankė rašytoją G. Petkevičaitę - Bitę. Nors pati rašytoja viešai mažai kur tepasirodo, tačiau svečius maloniai priima. Bitė septintokams papasakojo keletą atsiminimų iš savo pergyvenimų. Daugiausia jos pergyventa kovojant dėl spaudos ir per Didįjį Karą. Atsimena ji savo draugus, kurie ištremti negrįžo iš Sibiro ir, kurie, paaukoję savo gyvenimą ir jėgas, dabar skursta užmiršti. Ir dabar rašytoja pastebi žmonėse socialinę nelygybę, egoizmą, žmonių sumašinėjimą. Septintokams ji palinkėjo: „Žmoguje žmogaus ieškoti".

— Panevėžio katalikai moksleiviai „Šaulių Teatre" gruodžio 16 d. suruošė vakarą, suvaidindami Vilkaviškio Viktoro „Paklydėlius". Publikai, kurios buvo prisirinkę nemažai, vaidinimas patiko. Be to, publika buvo sužavėta dainomis, solo, baletu, gyvuoju paveikslu ir kit. dalykais.

Režisierius ir dirigentas buvo p. mok. M. Karka. Pelno gauta per 200 lit. Jis skiriamas neturtingiems moksleiviams.

— Naujuoju Panevėžio v. bern. gimn. direkt. laikinai paskirtas merg. gimn. direkt. p. J. Elisonas. Kadangi dabar p. direktorius „valdo" abi gimnazijas, todėl retai tepasirodo pas vyrus. Bet vis dėlto sausio 14 d. per ketvirtą pamoką paskyrė dviems moksleiviams interviu, kuriame kalbėjo apie Kalėdų atostogas, Kauną ir kit. Kalbėję Br. Stasiukaitis ir Br. Marmakas pirmai pažinčiai p. Direktoriui paliko savo adresus.

— „Meno kuopa" netekusi Globėjo a. a. kun. Julijono Lindės - Dobilo, neteko tartum savo sielos ir širdies. Tačiau ji kartu su Globėju į karstą nenužengė. Paliko ji vykdyti Velionies idėjas. „Meno kuopa" nutarė suruošti savo Globėjo — Dobilo paminėjimą, kuriame mano suvaidinti Dobilo „Širdis neišturėjo".

— Po Kalėdų atostogų panevėžiečių veiduose galima išskaityti nepaprastą pasiryžimą ir jėgų sukoncentravimą tolimiesniam mokslinimosi ir auklėjimosi darbui.

Algis

RAMYGALA

— Ramygaliečiai puikiai gyvena: nuotaika entuziastiška, darbinga, visi idealistiškai nusiteikę. Be tiesioginių savo pareigų, kartais sugeba surengti šiokių tokių literatūrinių vakarėlių. Štai, prieš pačias Kalėdų atostogas buvo surengta literatūriškai religinė valanda, kurią organizavo mielasis kapel. kun. A. Sušinskas. Programoje buvo: kapeliono paskaita apie žmogų be Dievo ir — Br. Meškonytės, S. Markevičiūtės, E. Gabulaitės, G. Jasonaitės, K. Jakaičio, K. Janonio, J. Janonio, J. Jospaitytės ir K. Baranauskaitės — referetėlių, eilėraščių, deklamacijų. Bendras'is ir mergaičių chorai pagiedojo. Valanda pasisekė vykusiai. Be mokinių, dalyvavo mokytojų ir moksleivių tėvų.

— Kapelionui vadovaujant kiekvieną penktadienį moksleiviai eina Kryžiaus Kelius. Tėvai ir šiaip žmonės tuo labai džiaugiasi.

— X-22 d. mūsų mokykloj įsisteigė L. Raudonojo Kryžiaus būrelis, kurs jau prieš Kalėdas išsiuntė užsienio lietuviams porą albumų ir trejetą laiškų. Dabar gauta iš Amerikos daug dovanų, kurios fantų būdu bus išdalintos visiems nariams. Yra ir gana vertingų dovanų.

— Kapeliono dėka katalikiškuosius moksleivių laikraščius gauname labai papig'ntus. „At. Spinduliai" — 1 lt. 30 cnt. „Ateitis" — 2 lt. 25 cnt. Užtat esame be galo dėkingi.

Minvydė

ROKIŠKIS

— 2. XII. 34. Choristai surengė pasilinksminimą. Deja, čia visą dalyką sumovė orkestrantų nesąžiningumas. Sužinoję vieni iš kitų, kad orkestro vedėjo mok. K. Jovaišos pasalinksminime nebus, numojo ranka: „Nereikia ir mūsų". Taip ir buvo. Atėjo vos keli orkestrantai, kurių muzika buvo nepakenčiama. Todėl reikėjo pasitenkinti negarsiu pianinu, varginant pianistes, kurios be abejo labiau norėjo šokti, negu skambinti. Man nemalonu pastebėti toks orkestrantų „žygis" ir dar nemaloniau viešumon kelti. Tačiau, būdamas objektyvus korespondentas, matąs tiesą, — negaliu nutylėti! Tuo tarpu pianistėms: Jadzei Ščinkaitei, Birutei Rozmanaitei ir Vinkšnelytėms reikia tarti didelis dėkui.

— 26. XII. 34. Valstybės teatro Šiaulių skyrius suvaidino Vaičiūno dramą „Liepsnojančios širdys".

— Čiuožykloje, kurią išlaiko Rokiškio šaulių skyrius, jau seniai veikia. Be inteligentų ir vaikėzų į ją atsilanko ir daugelis moksleivių.

— Šaltis mus nukepina, kad būtume skaistesni, o pedagogų taryba nutarė siųsti kas dvi savaiti pirtin, kad būtume baltesni. Šitas „baltinimosi" įsakymas griežtai vykdomas.

— 12. I. 35. 17 val. aštuntųjų klasių moksleiviai surengė pasilinksminimą. Referetą tema: „Draugiškumas" skaitė Jonas Daščioras; muzikalinę dalį užpildė stygų orkestro tercetas, kurį sudarė Pranas Galianauskas, Povilas Sitas ir Januškevičius; eilėraščius deklamavo Balys Milaknys, Elena Vinkšnelytė ir Povilas Sitas; o aštuntųjų klasių mergaitės, mokyt. K. Jovaišos vadovaujamos, sudainavo keletą dalykėlių. Tarp kitų šokių, be to, buvo ir ypatingas „literatūrinis valsas", Cezario Šeikaus pasiūlytas. Šis valsas buvo šitaip pravestas. Visų literatūros kūrinių, įeinančių V — VIII klasių programon, vyriausieji herojai ir herojės (jų vardai!) buvo jau surašyti ant tam tikrų poperėlių, kuriuos atitinkamai mergaitėms ir berniukams prisegė prie krūtinių. Tada berniukai susirado savąsias (pav., Hamletas Ofeliją, Tadas Zosę etc.) ir šoko kalbėdamies, būtinai (!) kalbėdamies apie tą veikalą. Bet čia buvo truputį ir netvarkos. Airengas nesuranda Rovenos, Dantė — Beatričės (čia kalti rengėjai!), o Dulcinėja bėgo, pabėgo nuo Don Kichoto ir nubėgus pasislėpė (!!!) apatiniam koridoriuje. Šitokių nenormalumų reikia vengti (ypač įsidėmėtina Dulcinėjai!!!).

Romantikas

Laiškai iš Rokiškio

Paskutiniu laiku daug buvo spaudoje ir kitur kalbama ir dar tebekalbama apie lietuvių tautos dvasios perauklėjimą. Lietuvius charakterizuoja pasyvumas, palinkimas į mistiką. Rytų aukštaičiai — Gondingos krašto žmonės — ypač toki. Pa-

skendę savo vidiniam gyvenime. dažnai nematom išorės. Mes esam nepratę rūpintis išore, nepratę net kreipti dėmesio į savo išviršinę išvaizdą.

Liūdna, bet reikia sutikti, kad ir moksleivija yra iš to paties kelmo! Reiškia, kad kas charakteringa mūsų kaimui, daugiau ar mažiau tinka ir mums; o jei taip, tai reikia griebtis tam tikrų priemonių!

Ir priemonės rastos! Estetinis auklėjimas, švara, menas... Pirmiausia, gimnazijos vadovybė įsakė prie žiemos uniformos berniukams dėvėti **apykakles.** Vėliau atkreiptas dėmesys ir į kūno švarą. Kiekvienas moksleivis dabar turi nueiti į pirtį bent 2 kartu į mėnesį. Čia priimta **kortelių** sistema (kaip ir žąsys!). Išsivanoję, išsimaudę,—pirtininke, duok kortelę! Kortelės pristatomos klasės auklėtojui.

Tokiu būdu pravedama švarinimo kontrolė!

Aakreipta jau dėmesio į tai, kad nebūtų pasitenkinama visu greit ir gerai logaritmuoti, „ikalti" visus Newtono binomo išdėstymus, bet reikia parengti gyvenimui. Iki šiol dar nesuprasta, kad gali moksleivija ir labai gerai mokėti išvesti formulių, bet, jei neišsiugdys asmenybių, jei neturės kūrybinio užsidegimo, inicijatyvos, **darbo meilės,** — Lietuvos ateitis nebus šviesi.

Bet nenoriu būti pesimistas. Reikia viltis, kad su energingų žmonių nauja gimnazijos vadovybe kaskart skaidrėjančioji gimnazijos atmosfera naujais 1935 metais darysis vis palankesnė kūrybiniam darbui. Vienu iš tokių giedrėjimo požymių galima paminėti tik beužsimezgąs gražus **bendradarbiavimas** mokytojų su mokiniais. Juk moksleivija, tur būt, turi tisės **nors norėti,** kad mokytojas nebūtų vien nervingas dvejetukų registruotojas laike pamokų, bet kad būtų **vadas ir auklėtojas** visur ir visuomet.

Meniškasis gyvenimas paskutiniu laiku taip pat pradėjo šiek tiek judėti ir net **kunkuliuoti!** Visa tai sąryšy su ruošiamom **„2 meno dienom".** Statoma operetė „Consilium facultatis", lavinami orkestrai. Pats sportas stengiamasi sumeninti, įvedant į jo išpildymą ir muziką, dainas, turinį. Taip, pav., neseniai parengta scenai keturių paveikslų pantonima „Metai", kurioj propaguojama sporto idėjos ir sportiška, jaunatviška dvasia — optimizmas. Pantonimai muziką parašė komp. mok. K. Jovaiša, plastinę dalį ruošia kūno kultūros mo. p. Vorobiejus, pastatymą ir dekoracijas — mok. Pr. Simanavičius, libretto — B. Serevičius, Pr. Rimša ir kt.

„Metai" netrukus bus statomi.

— XII. 6. iš ryto, mokinių bažnytėlėj išklausėm pamaldų už mirusį kun. J. Lindę-Dobilą, o grįžę — vicedirektoriaus paskaitos apie jo asmenį ir vietą mūsų literatūroj.

— XII. 15. taip pat per paskutinę pamoką minėjom Kazimierą Būgą. Mok. p. Krasnickaitė jausmingai ir gražiai papasakojo apie vargingą K. Būgos gyvenimą, jo nepalaužiamą valią siekiant kartą užsibrėžto tikslo ir didelių nuopelnų lietuvių kalbai.

— XII. 21. literatai paskutinį kart susirinko 1934 m. Reikia apsidžiaugti, kad susirinkimėlin atsilankė gražus būrelis moksleivių, matyt, pradėjusių domėtis literatūra ir grožiu. Be to, literatai pirmą kart turėjo laimės matyti savo tarpe dvi malonias viešnias iš mokytojų kambario: p. p. Krasnickaitę ir Matuzevičiūtę. Jie iš savo maloniųjų viešnių daug ko tikisi, ir žinoma, laukia...

Susirinkimėly skaitė novelytę „Aleksandrą lupė" Br. Kulys, vieną fragmentą ir eilėrašti, Pr. Rimša, eilėraščius — B. Serevičius, tartasi einamaisiais reikalais ir kt.

Pr. R.

ŠAKIAI

Pereitame „Ateities" numeryjė tilpusi korespondencija kai kam buvo nepaprasto jaudinimosi ir širdgėlos objektu. Teko pipirų ir korespondentui. Iš tikrųjų pykti, rodos, nebuvo ko. Korespondentas, norėdamas būti objektyvus, rašo ką pastebi. Taigi iškelia ir negerumus, kad ateityje jų būtų galima išvengti.

Kadangi korespondentas P. Klevėnas išrodo taikiu žmogumi ir su nie-

kuo nenoris pyktis (o rašydamas negi visiems įtiksi), kaip girdėti, meta korespondento plunksną. (Nevertėtų, nes tiesos, apskritai, bijoma. Red.)

— XII. 1. Į Šakius buvo atvykę Valstybės Teatro artistai. Matėme F. Scrillerio „Klastą ir Meilę". Teatran leista eiti tik aukštesniųjų klasių moksleiviams.

— XII. 7. Mūsų gimnaziją aplankė J. E. vysk. M. Reinys. J. E. laikė įdomią ir naudingą paskaitą—„Mokslinis entuzijazmas".

— XII. 8. Naujasis vokiečių k. mokytojas B. Stočkus vyresniesiems moksleiviams skaitė įdomią paskaitą, — „Auklėjimasis ir charakteris". Panašiomis temomis paskaitų būsią ir daugiau. Moksleiviams reikėtų jomis susidomėti kiek galint daugiau ir „pajudinti" prelegentus klausimais etc. Tas paskaitoms duotų daugiau gyvumo.

— Mūsų žymieji mirusieji — Būga ir Dobilas buvo paminėti atskirose klasėse per lietuvių k. pamokas.

— VII - VIII klasių mergaitės turi ir kulinarijos praktiškas pamokas. Aišku, naudinga prieš išeinant į gyvenimą išmokti dirbti viską pačiai, nebūti lepūnėle.

X-tė

TELŠIAI

—30. XI. meno mėgėjų rezurekcija. Vargais negalais pasisekė sukviesti apie 30 narių, būrelio globėjas mok. Kudirka pasakė trumpą kalbelę. Išrinkta nauja valdyba (J. ir P. Jurkūs ir A. Daukantas), revizijos komisija (A. Navickis, V. Govainis ir B. Venclauskas). Pirmiausia nutarė leisti tokį pat kaip ir pernai laikraštėlį; tuoj sudarė redakcinę komisiją (J. Jurkus. R. Ginotis, A. Lukošius, A. Radavičius ir A. Daukantas). Paskui — rengti literatūros pusvalandžius ir teismus. Du draugu paskaitė savosios kūrybos. Kiek blogiau su susirinkimais. Jie labai ilgi: kitas net 2—3 val. tęsiasi. (Naujajai valdybai reiktų į tai atsižvelgti.)

— 7. XII. Būrelio valdyba ir redakcinė komisija padarė posėdį, kuriame nutarė surengti literatūros vakarą, du teismu ir kelius liter. pusvalandžius. Su literatūros vakaru mano pasirodyti 23.II. Paruošiamieji darbai jau eina. Teismuose numatyta nagrinėti „Kino" ir „Mūsų gimnazijos pasirodyti 23.II. Paruošiamieji darbai silinksminimai". Viena teismo sesija numatoma išvaryti prieš gavėnią.

— Kiek blogiau su sporto sale, jos pas mus nėra. Kada nešalta ir nelyja, bėgiojam po kiemą, o taip tai gauname savo plaučius „vėdinti" apdegusioje daržinėje arba sėdėti klasėje ir teorijas griaužti.

— Pernai gimnazijoj buvo madoj stalo tenisas (ping-pong"), šiemet — nutilo. Rodos, stalas iš vasaros nebevaldo strėnų. Ne pro šalį būtų ir šiemet pakaukšnoti.

— Per adventą turėjom daug paskaitų. Mrgaitėm kelias paskaitas skaitė agronomė, visai gimnazijai gydytojas ir dantistė. Kaip girdėti, žada ir daugiau paskaitų surengti.

(Kodel vien higiena! Red)

Brolis Žemaitis

UTENA

Gražios sukaktuvės.

Šių metų pavasarį sueina 15-ka metų, kaip Utenoje susiorganizavo euharistininkai moksleiviai. Tiesa, laikas nėra ilgas, tačiau nuveikti darba yra milžiniški. Jiems tenka didelė garbė, kad, jie, nesigailėdami savo gražiausių aukų, dirbo be jokių pertraukų. Jie buvo vienintėliai katalikybės saugotojai tuo laiku, kada gimnazija netekusi kapeliono, dvejus metus neturėjo tikybos pamokų. Čia jie parodė tiek daug sugebėjimo ir darbo, kad šiandien apie tai kalbant, negalima nenulenkti galvų prieš jų kilnias idėjas. Ir toliau tenka palinkėti, kad jie, nebodami jokių audrų, varytų toliau tą gražų kultūrinį darbą su didesniu pasiryžimu ir entuziazmu.

Gimnazijos ekskursija

XI.24, apie 40 moksleivių su mokytojais: kun. K. Mozūru ir B. Grigieniu surengė ekskursiją į Kauną. Atvykę į Kauną, tą patį vakarą visi buvo operoj „Pikų dama", kuri, visiems patiko. Ypatingai visus sužavėjo mūsų operos tėvas K. Petrauskas. Rytojaus dieną su kap. Jakštu pryšaky aplankėm žymesnes Kauno vietas. Pirmiausia visi apžiūrėjo karių ir žymiųjų žmonių ka-

pus. Po to įgulos bažnyčioj ekskursanti išklausė šv. mišių kurias atlaikė gerb. kapelionas K. Mozuras. Aplankyta daug bažnyčių, pašto rūmai, Nemuno prieplauka, jėzuitų rūmai su įdomiu zoologijos muziejum, kunigų seminarijos rūmai ir jos biblioteka, pilies griūvėsiai, Čiurlionies galerija, karo muziejaus sodelis, radiofono būstinė, radio stotis ir Kūno Kultūros Rūmai. Vakare gerb. ekskursantų vadas kap. Jakštas pasikvietė visus pas save į namus, kur parodė didelį savo vaišingumą ir nuoširdumą. Keletas dalyvavo „Kosmos" surengtame vakare Laisvės al. 3.

Šia proga visi keliavusieji yra dėkingi kap. Jakštui už parodytą nuoširdumą, ekskursijos vadui, kapelionui K. Mozūrui, už rūpestingą vadovavimą, ir mokyt. B. Grigienui bei dr. Paliokui, kartu su visais keliavusiems ir bendrais ekskursantų džiaugsmais gyvenusiems.

Šis bei tas

— XI. 23. įvyko Lietuvos kariuomenės 16-kos metų gyvavimo sukaktuvių minėjimas. Gražią ir entuziastišką kalbą pasakė mokyt. Žiurlys. Po to V. Stankūnas skaitė rašytojo T. Tilvyčio atsiminimus apie Utenos g-zijos moksleivius-savanorius ir B. Raugas — rašinėlį. Minėjimą baigiant, P. Steponavičius, akomponuojant Z. Lelėnaitei, padeklamavo Liūdo Giros eilėraštį „Lukšiui ir Juozapavičiui atminti".

— XII. 16. literatų būrelis teisė Žemaitės Petrą Kurmelį, nors kai kurių minusų ir pripažino.

Teismas ėjo negyvai. Trūko energijos. Auditorija, irgi negausi buvo.

— XII. 15. minėjome prof. K. Būgą. Paskaitų apie jo asmenį ir darbus buvo net trys. Po visų kalbų mokyt. Grigaliūnas paskambino porą liūdnų, tikrai žavinančių dalykų.

— Pereitų metų paskutinis „Ateities" nr. uteniškius tikrai sužavėjo, kadangi jis pasirodė toks, koki uteniškiai visada nori matyti. Šis nuopelnas tenka, žinoma, ne kam kitam, kaip tik naujajam redaktoriui, poetui K. Zupkai. Todėl uteniškiai jam siunčia labų dienų. Apskritai, uteniškiai „Ateityje" norėtų matyti titkių dalykų, kaip „Nusidavimai redaktoriaus kambary" ir ko daugiausia M. Linkevičiaus parodijų.

— Uteniškiai labai norėtų naujosios mūsų literatūros išgirsti iš gyvų poetų ir rašytojų lūpų. Norima pasikviesti iš Kauno jaunųjų poetų bei rašytojų grupę. Tačiau kol kas tam dar nesudarė plano.

Paparčio Žiedas

Kun. A. Arminui,

liūdesio valandoje, jo tėveliui mirus, reiškiame nuoširdžios užuojautos

Keturvalakių moksleiviai ir studentai

Idėjos draugei

Stasei Karoblytei,

mirus jos tėveliui, reiškiame broliškos užuojautos.

Biržiečiai katalikai moksleiviai

Draugui

onui Uogintui,

dėl tėvelio mirties, reiškiame broliškos užuojautos,

Su tavimi liūdi draugai,

A. T. M. mokinių grupė

Literatūros naujienos

Ignas Šeinius. SIEGFRIED IMMERSELBE ATSIJAUNINA. Romanas. Sakalo b-vė, Kaunas, 328 pul.

Siegfried Immerselbe tai yra fantastinis su geroka pašaipos doza romanas, kuriame gyvai komentuojama mūsų vakarų kaimyno sprendžiami įvairūs šių dienų klausimai.

Visą romaną galima suskirstyti į dvi dalis: prieš Siegfriedo Immerselbe atsijauninimą ir po atsijauninimo, arba Siegfried Immerselbe — gryno rasizmo ideologas, aršus vokietis ir — Izraelio sūnus, rasių sumaišymo skelbėjas.

Pirmoje dalyje mes matome seną Miuncheno antropologinio muziejaus direktorių, kuris visas savo jėgas skiria šio vokiečių „dvasinio židinio" tobulinimui ir skelbia: ...„arijų tautos yra toliausiai pažengusios. Germanai veda visus arijus' ... Ir tiki, kad: „atsilikusios rasės ir tautos tik pastoja išrinktosioms jų augimo kelią. Todėl ir čia kaip bendram gyvūnijos pasauly, turi veikti dėsnis: *toliau pažengęs naikina ar valdo atsilikusius.*

O toji išrinktoji tauta — vokiečiai.

Ir taip jis yra įsitraukęs į darbą, kad net nepastebi, jog jo jėgos išseko, jog jis paseno. Tik pripuolamas atsitikimas jam pasako į akis tiesą: esi senas! Ir jis susirūpina ne dėl to, kad bijotų mirti, bet kad „kova dėl idėjų, kurias su kitais savais pečiais iškėlė, dabar kaip tik pasiučiausia. ...ir tuo metu jis sensta, drimba.

Ir jis randa išeitį: nusprendžia pas žinomą Italijos atjauninimo profesorių atsijauninti.

Išvažiuoja Italijon. Ten atsijauninimo įstaigoj, sutinka pirmutinis atsijauninti tik naujai išrastu būdu, (kurį išrado lietuvis Inketonis, profesoriaus vyr. asistentas), kad: *„gydant vienos tautos žmonių senatvę reikia imti hormonus iš kitos tautos ir rasės sveikų žmonių."*

Ir įvyksta, kaip stebuklas, — Immerselbe ne tik tampa pusamžiu tvritu vyru, bet atgimsta Izraelio sūnumi, nes jam įskiepija žydo hormonų.

Ir ūmai, atgijus kūnui, griūva ir visa jo senoji galvosena: ką pirma teigė, dabar griauna; ką pirma garbino, dabar niekina; kiek pirma propagavo rasės grynumą, tiek dabar mišrumą.

„Aš bijau, kad mums nacionalsocialistams be žydų bus sunku", skelbia „jaunasis" Immerselbe. Arba: „Nejau vokiečiai būtų tiek regresavę, kad savo geradarius žydus persekiotų?'

Ir imasi didelio darbo — įrodyti rasių sumaišymo naudingumą ir rašo knygą: *Žmonijos nauji pamatai.*

Toks tai trumpai dvasinis Immerselbės vaizdas.

Yra šiame romane ir daugiau asmenų, bet jie tik, kaip būgnai ar skambalėliai orkestre — nieko naujo neįneša, tik padeda turinį pinti.

Siegfried Immerselbe parodytas romane, kaip vyriausias vokiečių tautos atstovas, jo pasaulėžiūra — visų vokiečių (bent daugumos) pasaulėžiūra, jo siekimai — Vokietijos siekimai, jo idealai — Vokietijos idealai. Dėl to ji galima indetifikuoti su Vokietija. Autorius sumaniai, gražiai pašiepė dabartinę Vokietijos didybės maniją, pav., Immerselbe net su Dievu taip kalbasi: „Ne tik mes Tau, Tu mums taip pat turi pareigų". Arba: „Nerūstauk, jei aš atsijauninęs ir visą vokiečių tautą pasiimu jauninti. Ji turės būti tokia pajėgi, kad ir Tau ją pamiršus galėtų savo paskirtį vykinti, kad galėtų žemės kamuolį tinkamai tvarkyti".

Lengvų pašaipos žodelių, posakių daug yra.

Kaip autoriui pavyko tą visą parodyti, pavaizduoti?

Stipresnės intrygos, kuri kaip plieniniu diržu visa sujuostų, nėra. Daugumas asmenų, kaip jau minėjau, yra tik antraeiliai. Pats Immerselbe perdaug tylus, ne kovos vyras; jis nejaučia jokių savyje konfliktų. Kai buvo rasistas, šventai rasizmu tikėjo; tapo maišytas, garbina rasių sumaišymą. Ar po atsijauninimo

tikrai nebeatsiliepia senosios mintys? Čia, žinoma, galima tik spėti, nes tokių stebuklų kol kas mūsų žemėje nėra, tai pripažinti, kad būtų įdomesnis išėjęs vyriausias veikėjas, jei ne taip iš vienalypio akmens būtų ištašytas.

Gražiai sultingai aprašytos meilės scenos, kai atsijauninęs Siegfriedas įsimyli į žydę, Amerikos milijonieriaus dukterį, Salomę. Gražiai, kartu su meile, skamba ir gamtos motyvai. Čia Šeinius irgi neužmiršta pasijuokti: „Sunku būtų apskaičiuoti kiek ilgai jie bučiavosi. Gal laikas pats buvo ausis užkišęs ir kampan nusigręžęs".

Bet, kaip ir kiti epizodai (pav. Inketanio surišimas su Immerselbe, kaip su jo didžiausiu priešu, jiedviem nežinant, vedybos su Elze (taip ir ši gaivališka meilė lieka romane atitrūkusi, nes Salomės tėvui pasipriešinus, neišteka už Immerselbės).

Ir vėl prisimena tik orkestro skambaliukai.

Neįtikėtinas yra ir Salomės toks greitas sutikimas su tėvo noru. Tas, galima sakyti, tik pamojo ranka, ir jau ji palieka Immerselbę. Lyg, rodos, ta meilė tik tam tebuvo įpinta į romaną, kad Immerselbe įsimylėtų į žydę.

Kas ne kas, bet žydai tai turėtų premijuoti šį veikalą. Lietuvių literatūroje dažniausiai žydai ne pergeriausiai aprašyti, o čia tiesiog idealiai, gal jie nė savo literatūroje tokių neturi.

Romanas skaitosi lengvai, tik kai kur jau perdaug žurnalistinės medžiagos, lyg „L. A.' skaitytum. Ir kažko trūksta, kad nenuteikia skaitytojo, kad bent kartą užmirštum ne fantastinį romaną skaitąs, bet tikrovę. Gal, jau perdaug „smarkiai" Immerselbe atjaunina ir per tirštai pašiepiami vokiečiai — nieko, rodos, juose girtino nebėra.

Knygos išvaizda graži, labai panaši į vokiškus leidinius ir spalvos vokiškos.

Rašyba savotiška, tik, rodos, tas neišeina į sveikatą, net kartais kenkia skambumui vartojimas *in*, vietoj *į*. O jei visi rašytojai savo tarmės savotiškumais pradėtų marginti savo raštus, kažin kaip beatrodytų mūsų literatūra.

Nežiūrint kai kurių trūkumų, vis dėlto tai yra vienas geresniųjų romanų. *T. D.*

Marga Thomé. NEREGIMA KARALYSTĖ. Legendos.

Paprastai kiekvienoje legendoje jau slepiasi vienokis ar kitokis pamokymas. Turime senovės graikų legendų, kuriose keliami žmogiškumo, meilės ir pasiaukojimo jausmai; šitoje knygoje turime grynai katalikiškas legendas. Medžiaga imta daugiausia iš viduramžių, iš pirmųjų krikščionybės amžių, bet vienas kitas dalykėlis yra ir iš mūsų gyvenimo laiko. Daugiausia tai nėra legendos tikrąja to žodžio prasme, bet daugiau tai paprasti pasakojimai su įterptu fantastišku elementu. Pirmoji ir didžiausia legenda yra „Nežinoma karalystė". Šitą dalyką gal būt jau galima priskirti prie tikrų legendų. Kažkokio krašto karalius Hėlias, sužinojęs pranašavimą, kad užaugęs jo sūnus taps krikščionimi ir praras valstybę, be galo susirūpina ir kad ta pranašystė neįvyktų, nutaria savo sūnų Juozapatą auginti atskirtą nuo pasaulio. Tuojau tėvas pastato didelį sodą, apmūryja aukšta tvora ir apgyvendina ten sūnų su jo mokytoju, pagyvenusiu, bet išmintingu stabmeldžiu, kuris tačiau stabais jau buvo nusivylęs. Sūnus atėjęs į metus pradėjo iš tėvo reikalauti laisvės. Tėvas turėjo nusileisti sūnaus prašymui. Auklėtojui buvo įsakyta, kad jis Juozapatą vestų tik tais takais pasivaikščioti, kur nėra vargo, kur nesutiktų vargo prispaustų žmonių. Tėvas manė, kad prabangoje išaugęs sūnus vėliau atsiduos lėbavimui ir visai nenorės žiūrėti į niekinamus ir persekiojamus krikščionis. Tuo bus apeita pranašystė. Tačiau tėvui teko apsivilti. Sūnus vis daugiau ir daugiau reikalavo sau laisvės ir pradėjo duoti savo auklėtojui klausimus, į kuriuos jis neturėjo teisės atsakyti. Begalo gyvai aprašytos pirmosios Juozapato laivės dienos, gamtos pajautimas ir meilė pirmai sutiktai medžiotojo dukteriai. Tikrai laimingas jo buvo gyvenimas, ir vienuolio atsiskyrėlio kalbos apie Nežinomąjį Kūrėją darė

jam didelio įspūdžio. Pagaliau vienuolis jį tiek paveikė, kad Juozapatas atsisakė aukoti savo krašto dievams. Tėvas persigando ir ėmė sūnų sekti. Pastebėjęs, kad jis mylisi su jauna mergaite, įsakė ją nužudyti, tikėdamas pašalinsiąs iš kelio blogų įtakų skleidėją, bet ir čia apsivylė. Tenka pažymėti gražus šitos legendos momentas, kada Juozapatas randa nužudytą savo mylimąją. Tėvas, matydamas, kad pranašystė vis vien pildosi, atidavė savo sūnui pusę valstybės, tikėdamas, kad valstybės reikalai atitrauks jį nuo klaidos, bet įvyko priešingai — sūnus pasikvietė iš girios vienuolį atsiskyrėlį ir leido jam laisvai savo valstybėje plėsti krikščionių mokslą.

Kitos legendos yra daug trumpesnės ir menišku atžvilgiu turi daugiau trūkumų, nors taip pat gana įdomios savo vaizduojamu gyvenimu.

Kitoms trims novelėms (Šv. Gerrūdos meilė, Pančiai, Pralaimėjimas) medžiaga imta iš viduramžių gyvenimo, o likusiose iš paprasto kasdienio gyvenimo. Dar vieną charakteringesnę galima būtų paminėti — Žiaurusis medžiotojas. Tai paprastas, bet gyvas ir psichologiškas pasakojimas.

Iš viso legendos yra nenuobodžios ir nežiūrint kaikurių meniškų trūkumų, jaunimo bus skaitomos su atsidėjimu. (išleido šv. Kazimiero dr. 1934 m. 160 psl. 2 lit. vertė A. Mikonis). *Juozaitis*

Alessandro Manzoni

SUŽIEDUOTINIAI

Dviejų dalių romanas. Iš italų kalbos vertė Antanas Barčius. Kainuoja po 3 lt. 50 cent. dalis. „Sakalo" leid. 1934.

Mūsų verstinėje literatūrorje pasirodė gana vertingas italo Manzoni veikalų.

Aleksandro Manzoni gimė 1785 metais. Kaip ir šiais laikais, taip ir tada jaunasis Alessandro rašė eilėraščius. Juose išreiškė pirmąją jaunystės meilę, savo budančius jausmus. Vėliau persimeta į dramaturgiją. Bet šiose srityse jis nepasižymėjo. Jo genijus pilnai išsivystė tik epe.

„Sužieduotinių" turinys yra paprastas, nekomplikuotas. Jaunas šilko verpėjas Rencas, tariasi susituokti su to pat kaimo mergaite Liucija. Bet didingas tos apylinkės didikas Rodrigas nori turėti sau ją, ir įvairiomis intrygomis suardo jų laimę. taip kad Rencas turi išsikelti į Milaną, o Liucija į vienuolyną. Rencas Milane pridaro įvairių nekaltų šposų (žinoma jis tai nenorėjo daryti), ir privalo bėgti į Bergamą. Liuciją, tuo tarpu, Baisusis, įprašytas don Rodrigo, pagrobia. Nakti. Baisiojo pily Liucija padaro įžadus atsižadėti Renco ir pasiaukoti Madonai. Po kiek laiko, prasideda baisusis maras. Rencas eina ieškoti Liucijos. Jis ją randą gyjančią. Visas kitas komplikacijas pašalina Kristoforas vienuolis, atpalaiduodamas Liuciją nuo priesaikos. Sužieduotiniai susiveda. Toks trumpas šio romano turinys.

Manzoni tikras istorinio romano meisteris. Jis labai vykusiai moka atvaizduoti masines scenas. Juk ką nežavi Milano sukilimo vaizdai. O maras — ta Dievo rykštė, lazaretas, žmonių vargai — tikrai ligi pat sielos užkampių sujaudina skaitytoją. Nors iš pradžių romanas atrodo nuobodokas, tačiau paskaičius toliau pavergia skaitytojo dėmesį.

Sužieduotiniai stiprus ne vien tik literatūriniu atžvilgiu. Jis yra be to didelis moralinis kūrinys.

Maurice Bedel. ZULFU. Rytų ir Vakarų kultūros santykių romanas. Iš prancūzų kalbos išvertė Step. Povilavičius ir Pov. Ambrozevičius. Sakalo b-vės leid. Kaunas. 1934. 194 psl. 2 lit.

Luigi Pirandello. PIRMOJI NAKTIS. Novelės su autoriaus atvaizdu ir biografija. Paruošė K. Korsakas. „Spaudos Fondo" leidinys. Kaunas, 1934 m. 122 pusl. Lt. 2.—.

Nežinomas mūsų verstinėj literatūroj Pirandellis, šiandien atėjo savo didžioj garbėj, pasipuošęs Nobelio laurais. Nors jo garbė ir originalumas glūdi dramoj, tačiau mums malonu skaityti ir jo noveles.

Pirmoji naktis. Nuo nosies ligi dangaus. Štai ir sekantis, Trečias sūnus ir Karstas — tai novelių vardai.

Didesnė jų dalis, pirmoji, trečioji ir ketvirtoji, vaizduoja socialinį gyvenimą nuskriaustųjų. Nevykusios vedybos jaunos mergaitės su našliu kapų sargu, jau pirmąją naktį nuveda atgailoti klaidą jaunąją prie tėvo kapo, o jaunąjį — prie pirmosios žmonos. Netekusio darbo ir vardo Diego Bronnero savižudybė. Emigracija Amerikon, kuri atima iš motinų sūnus ir palieka dirvonuoti Farnijos kaimo laukus Sicilijoj. Dvi likusios, yra humoristinės novelės, imtos iš aukštesnės visuomeninės klasės gyvenimo. Nuo nosies ligi dangaus; jis juokiasi iš Monte Gajos viršūnės viešbučio aukštos inteligencijos turistų naivaus fanatiškumo, o „Karstas" vaizduoja, kaip gudrus gudrų apgauna. Pastebėtina, kad jo humoras abiejose novelėse prieina prie tragizmo.

Visos novelės parašytos realistiškai. Stilius sklandus, be prašmatnybių. Žodis puikiai atitinka minčiai. Kompozicija artimesnė naujajai novelei. Fabulos rutuliojimas paprastas, nieko ypatingo neturįs. **T. A.**

Vincas Uždavinys. EUROPA IŠ AUTOMOBILIO. Įspūdžiai ir nuotykiai. 300+31 pusl. Lt. 4.50. Kaunas, 1934 m. Viršeli piešė vilnietis V. Kosciuška. Iliustruota paties autoriaus darytomis foto nuotraukomis.

V. Uždavinys, Dievo leistas keliautojas, nepraleidžia neišnaudojęs nė vienos progos pakeliauti ir po savąją šalį ir po svetimus kraštus. O kelionių įspūdžiais visuomet nepasididžiuoja pasidalyti ir su skaitančiąja visuomene. Štai, ir dabar kartu su avijacijos kapitonu Morkum išvyksta automobiliu aplink Europą. Iš patirtųjų šitoje kelionėje įspūdžių ir nuotykių šių metų vasarą užgimsta Europa iš automobilio.

Ir kiekviena kelionė ir kiekvienas kelionės aprašymas gali turėti tam tikrų jau iš anksto numatytų tikslų ir uždavinių. Koks gi šitos kelionės tikslas? Jei būtų galima tikslu pavadinti, tai labai paprastas — pamatyti Europą tokią, kokia ji iš tikro yra. Ne šventadienišką, išsipuošusią ir rodančią išdidumą, dirbtinai šypsantį veidą, bet paprastą, kasdienišką, natūralią. O tatai pamatyti gali tik neoficijalus ir pastabus keliautojas. Taigi, V. Uždavinys, šitos knygos autorius, su kapit. Morkum ir pasileidžia į Europą neoficijaliai, tiktai kaip paprasti turistai, važiuoja visur nesutinkami ir neišlydimi ir patiria daug įdomių smulkmenų iš kitų kraštų gyvenimo.

Automobilis ne užguitas arklelis. Jis lekia greitai. Taip pat greitai, kaip kino filmoj, prabėga pro akis Europos iš automobilio skaitytojui suhitlerinta Vokietija, nuoširdi Čekoslovakija, Austrija, po Didžiojo Karo reformų apkarpyta ir skriaudos gėlą širdyje nešiojanti Vengrija, didelių užsimojimų Pietų-slavija.

Knyga parašyta labai lengvu, gyvu stilium, beveik ištisai pasikalbėjimų forma, išmarginta įdomiomis fotografijomis, iliustracijomis ir taip lengvai skaitoma, kad jeigu nežinotum, jog tatai yra tikrai paties autoriaus patirtieji kelionės įspūdžiai, galėtum pavadinti nuotykingos kelionės romanu.

Europa iš automobilio perskaitytina visiems be išimties, ypač mokslus einančiai visuomenei.

K. V. Butvila. KATALIKIŠKOJI AKCIJA PARAPIJOJE. Panevėžys 1934. 32 psl.

SAKALO LEIDINIAI

H. Rider Haggard. KLEOPATRA. I d. (Kleopatra ir paskutinis dieviškasis faraonas Harmachis, išdavęs savo tautą). Vertė J. Kazėnas. Sakalo b-vės leid. Kaunas 1934. 192 psl. 2 lit.

H. Rider Haggard. KLEOPATRA. II d. Vertė J. Kazėnas. Sakalo b-vės leid. Kaunas. 1934. 396 psl. 2 lit.

B. Prūsas. FARAONAS. III t. J. Strazdo - Jaunučio vert. Sakalo b-vės leid. Kaunas. 1934. 288 psl. 4 lit.

Maurice. SODAS PRIE ORONTO. Iš prancūzų kalbos vertė Pr. Povilaitis, Sakalo b-vės leid. Kaunas. 1934. 128 psl. 2 lt.

Antanas Miškinis. VARNOS ANT PLENTO. II-ji eilėraščių knyga. Sakalas. 1935. 128 psl. 3 lt.

Liudas Dovydėnas. IEŠKAU GYVENIMO DRAUGO. Romanas I t. Sakalas. 324 psl. 3 lt. 50 cnt.

Petras Cvirka. FRANK KRUK arba graborius Lietuvoje. Romanas II t. Sakalas. 1934. 368 psl. 4 lt.

ŠV. KAZIMIERO D-JOS LEIDINIAI

Kun. Chaignon. ŠVENTĖSE. Dvasiški mąstymai nuo Velykų iki Advento. Ketvirtoji knyga. Lietuviškai atpasakojo kun. M. Vaitkus. Šv. Kazimiero Dr-jos leid. nr. 613. Kaunas, 1934 m., 160+IV pusl., kaina 3 litai.

AR YRA DIEVAS? Religija ir Kultūra Nr. 13. Šv. Kazimiero Dr-jos leid. nr. 614. Kaunas, 1934 m. 15 pusl., kaina 10 centų.

J. Serreas. JUO PLAČIAU, JUO PRIE TIESOS ARČIAU (Au Large). Iš prancūzų kalbos išvertė Vikt. Kamantauskas. Šv. Kazimiero d-jos leid. 607 nr. 184 psl. 2.50 lit.

SPAUDOS FONDO LEIDINIAI

Maksim Gorki. ITALIJOS VAIZDAI. Išvertė Petras Vaičiūnas. Kaunas 1934. 104 psl. 80 cent.

MOKYTOJAI. Mūsų kaimyninių tautų įžymiųjų rašytojų — K. Skalbes, A. Serafinavičiaus, S. Žeromskio, Otto Ernsto ir A. Čechovo apysakos apie mokytojus, Kaunas, 1934. 272 pusl. 3,50 lt.

K. Gerutis. RAINIUKAI. Apysakaitės vaikams. Iliustravo St. Ušinskas. Kaunas, 1934. 40 psl.

Stp. Zobarskas. MANO TĖVIŠKĖJ. Eilėraščiai vaikams. Iliustravo D. Tarabildaitė, Kaunas, 1934. 48psl.

H. G. Wellsas. NEMATOMAS ŽMOGUS. Vertė J. Š. Kaunas. 1934. 175 p. 2 litai.

MEDŽIO PIAUSTYMO DARBAI. Pavyzdžių atspaudai mokykloms ir šiaip mėgėjams. Didelio formato. I ir II dalys. Spaudos Fondo leid.

J. Lazauskas. RAŠYBOS REFORMA IR GYVENIMAS. Spaudos Fondo leidinys. Kaunas. 16 psl. 50 cnt.

V. Lapšys. DIDŽIOJI PERGALĖTOJA (spauda). Marijampolė, 1934 m. 47 pusl. Užsisakant pas autorių ne mažiau kaip 10 egz. kaina tik 25 c. Adresas: Kaunas, Kunigų Seminarija.

Stasys Yla. MERGAIČIŲ PASAULIS. II laida. „Žinijos" b-vės leidinys nr. 60. Kaunas, 1935 metai, 75 pusl. Kaina 80 ct.

J. Stankus. GINKLO DRAUGAI. Apysaka, II dalis. Kaunas, 1935 metai, 213 p., kaina 1 litas.

P. Rūtelionienė. ŠVENTIEJI RŪMAI. Romanas. I tomas. Kaunas, 1934 šventeiji metai, 324 pusl., kaina nepažymėta.

P. Cvirka ir K. Gerutis. LAPĖ KARALIENĖ. 2 apsakymėliai vaikams: Lapė karalienė ir Kiškelių krikštynos. Iliustravo St. Ušinskis, „Spaudos Fondo" leidinys, Kaunas, 1934 m. 31 pusl. kaina 1,50 lt.

UGNIAGESIO VADOVAS. Lietuvos ugniagesių organizacijų Sąjungos dešimtmečio sukakčiai paminėti leidinys. Kaunas, 1934 m., 252 pusl., kaina 1 litas.

SKUDUČIAI. 1 ir 2 nr. Naujas iliustruotas dvimėnesinis žurnalas. Išeina Zarasuose, redaguoja ir leidžia Žagrakalienė.

St. Mastauskis. TAIKOMOSIOS ENTOMOLOGIJOS KURSAS. IV d. Kultūrinės, biologinės ir techninės priemonės kovoti su žalingais vabzdžiais. Švietimo M-jos Knygų Leidimo K-jos leidinys 388 nr. 106 psl.

LITERATŪROS NAUJIENOS

Kun. P. Liepa. AR NORI BŪTI LAIMINGAS?! 1934 — Šventieji metai. Panevėžys. 16 psl.

Milda Priedulaja. KALĖDŲ VAKARE. 3-jų paveikslų vaidinimas. Išversta iš latvių kalbos. Spaudos Fondas. Kaunas. 42 psl. 1 lt.

P. Slavėnas. VOKIEČIŲ KULTŪRA. Kritiškas įvertinimas. „Naujosios Romuvos" leidinys. 126 psl.

Bronius Krištanavičius S. J. EUCHARISTIJOS KARŽYGIŲ REKOLEKCIJOS NAMIE IR LAUKE. Kaunas. 1934 — Šventieji metai. 38 psl. 50 cnt.

P. Dosenbach. S. J. ŠV. JUOZAPAS. (Pagal evangelijų pasakojimą). Tėvų jėzuitų leidinys. 1934 m. 336 psl. 1,50 lit.

Kūno kultūra

(Veda P. Vaitonis)

KŪNO KULTŪROS PROGRAMA 1935 METAMS

Mūsų tautos kūno kultūros progresu susirūpinimas šiuo metu yra atitinkamoje aukštumoje. Tuo pačiu tempu šioje srityje dirbant, mes greitu laiku susilauksime gražių ir džiūginančių rezultatų. Čia daug prisidėjo moderniškų Kūno Kultūros rūmų pastatymas, kuriuose suspiesta visas kūno kultūros reikalų rūpinimo centras. Įsteigti Aukštieji Kūno Kultūros Kursai buvo susirūpinimo mūsų gimnazijų kūno kultūros būkle gyvas akstinas.

Šių metų gruodžio mėn. gale padaryta vėl vienas svarbus šios srities progreso žingsnis — sustatyta kūno kultūros programa mūsų gimnazijoms 1934—1935 metams. Programos sustatymas palengvins gimnastikos mokytojams patį jų mokomojo dalyko dėstymą ir nurodys aiškesnius kelius jų nusistatytam kūno kultūros tikslui siekti. Pragramą statė žinomi kūno kultūros mokytojai L. Mirskis, K. Steponaitytė, V. Petronis ir K. Dineika, kurių teoretinis pasiruošimas ir praktinis patyrimas teikia pagrindo manyti, kad ši programa bus galima įgyvendinti ne tik miesto, bet ir provincijos gimnazijų sąlygose.

Labai sveikintinas dalykas, kad joje atkreipta daug dėmesio į laisvalaikio organizavimą ir supažindinimą su sveikatos dėsniais. Laisvalaikio organizavimo metu bus ruošiamos įvairių žaidimų rungtynės, iškilos, mokymas plaukti, rogučių ir pašliūžų sportas ir taip pat didesnio masto ekskursijos.

Programa su mažomis išimtimis taikoma lygiai berniukams ir mergaitėms, kadangi jos pagrindan padėta patys naturaliausieji lavybos būdai, kaip ėjimai, bėgimai, šuoliai, lipimai, pusiausvyros laikymas, žaidimai ir t.t.

Bus taip pat supažindinama su svaigalų ir nikotino kenksmingumu žmogaus kūno ir dvasios pajėgoms. Ėmus šią programą taikyti praktikoje, daug kas netinkamo paaiškės, po ko ateinančiųjų metų programa jau bus daug lengviau ir tinkamiau sustatoma.

SPORTO KRONIKA

Krepšiasvydžio pirmenybės

Įdomus ir gyvas krepšiasvydžio žaidimas, Kaune didesniu mastu kultivuojamas dar vos 3 metai, jau įgijo čia savo pilnas pilietines teises. Šiais metais jį žaidžia beveik visi Kauno aktyvieji sportininkai, nežiūrint kas jie bebūtų — lengvatletai, futbolininkai ar kokių kitų sporto šakų mėgėjai. Pačiam krepšiasvydžio žaidimui tenka pripažinti didelės reikšmės kūno kondicijos (sudėjimo) pagerinime ir todėl jis rekomenduojamas ne tik visiems aktyviems sportininkams, bet ir visiems kitiems norintiems įgyti vikrumo, patvarumo, jėgos ir lankstumo.

Vyrų A klasė, kurioje žaidžia 8 komandos (LGSF, LFLS, JSO, Tauras, Grandis, ASK, MSK ir Makabi), suskirstyta į dvi grupes. Pirmajai priklauso LGSF, LFLS, JSO ir Tauras, o antrajai — keturios likusios. Pirmoje grupėje LGSF, laimėjusi prieš JSO ir Taurą, netikėtai prakišo LFLS rezultatu 15:16 ir surinko 4 taškus. LFLS išlošė prieš Taurą ir LGSF ir pralaimėjo prieš JSO. Vadinasi, surinko taip pat 4 taškus. JSO 1 rungtynes laimėjo, 1 pralaimėjo ir 1 (prieš Taurą) dar nežaidė. Tauras 2 rungtynes pralaimėjo ir 1 dar turi žaisti. Šios rungtynės nugalėtojas dar neaiškus, greičiausia, kad pernykščių metų meisteris LGSF turės peržaisti su LFLS dėl grupės nugalėtojo vardo. Laimėti daugiau šansų turi LGSF. Antroje grupėje pirmauja Grandis laimėjusi prieš MSK ir Makabi. Antroje vietoje stovi ASK sulošusi lygiomis su MSK ir laimėjusi prieš Makabi. MSK turi 1 tašką ir Makabi neturi nė vieno taško.

Šių abiejų grupių nugalėtojai žais finalinės meisterio vardui rungtynės.

Moterų klasėje be pralaimėjimų

eina Kauno JSO ir LFLS. Kitos komandos žymiai silpnesnės.

Kumščiasvydžio pirmenybės

Kumščiasvydžio pirmenybėse jau sužaista vienerios rungtynės tarp Šančių JSO ir LFLS, kurias laimėjo JSO. LGSF I pirmenybių favoristas neatvyko žaisti prieš LFLS, kadangi jos žaidėjai — moksleiviai buvo išvažinėję atostogų. Pirmenybėse dalyvauja 7 komandos: LGSF I, LGSF II, Kauno JSO, Šančių JSO, Aleksoto JSO, ASK ir LFLS.

Ledo ritulio rungtynių sezono atidarymas

Neoficialus ledo ritulio rungtynių sezono atidarymas įvyko gruodžio mėn. 30 d. **LGSF** ir **Jachtklubo** susitikimu. Rungtynes užtikrintai ir užtarnautai laimėjo LGSF rezultatu 3:0 (0:0, 2:0, 1:0). Visus 3 golus LGSF naudai įmušė Klimas. Žaidimas iš abiejų pusių buvo gan silpnas, Jachtklubo žaidėjų susižaidimas geresnis, bet tai neatsvėrė LGSF pavienių žaidėjų kūrybos. Ypatingai geras buvo Klimas, iš kitų tarpo išsiskyrė Zumeris (abu LGSF).

Sausio mėn. 1 d. buvo sužaista net dvejos ledo ritulio rungtynės. Pirmosios tarp Jachtklubo ir JSO baigėsi dideliu Jachtklubo laimėjimu 5:1. Antrosios tarp LGSF ir LFLS, tvirčiausių dabar ir praeity Kauno ledo ritulio komandų, baigėsi mažu LGSF laimėjimu 2:1. Ir šiose rungtynėse LGSF komandą jos partneris viršijo susižaidimu. Rungtynes laimėjo LGSF Klimo dėka, įšovusio 3 golus, kurių vieno teisėjas nepastebėjęs neužskaitė.

Orasvydžio ir kuščiasvydžio teisėjų kursai

Gruodžio mėn. 14—17 d. d. surengtose orasvydžio ir kumščiasvydžio teisėjų kursuose lankėsi ir juos išklausė 51 asmuo. Visiems jiems suteiktas orasvydžio ir kumščiasvydžio teisėjo—kandidato vardas. Atlikę praktikos stažą ir išlaikę egzaminus, bus pakelti į teisėjus. Kursuose dėstė: A. Latvėnas, R. Janulevičius, K. Dineika ir P. Vaitonis.

ŠACHMATŲ KRONIKA

Mokinius moko šachmatų

Uednesheri mieste, Anglijos metalurgijos ir anglių kasyklų centre, aukštojoje technikos mokykloje, įvestas privalomas šachmatų mokymas.

Mokyklos direktorius, atidarydamas šachmatų mokslo kursą, savo kalboje pasakė, kad, kaip jis pastebėjo, visi jaunieji šachmatininkai — geriausi mokiniai. Apskritai tarp šachmatininkų ir bendrų gabumų esąs tam tikras ryšys, todėl ir šachmatų mokslą reikią skatinti visomis priemonėmis.

Šachmatų pamokos bus dėstomos po du kartu per savaitę. Be to, bus įvestos ir tam tikros valandos šachmatų lošimui.

Latvijos šachmatų pirmenybės

Latvijos šachmatų pirmenybėse pirmą ir antrą vietą laimėjo mums žinomi Apšeniekas ir Petrovas surinkę po 13 taškų. Tarp jų bus suruoštas matčas Latvijos meisterio vardui. Trečią vietą laimėjo visai naujas lošėjas A. Krūminis su 10 taškų.

Hastingso turnyras

Tuojau po Kalėdų Hastingse Anglijoje prasidėjo tradicinis Hastingso tarptautinis Kalėdų šachmatų turnyras. Jame dalyvauja pasaulio eksmeisteris Kapablanka, rusų meisteris inžinierius Botvinikas, čechas Floras, vengras Lilientalis, olandas dr. Euvė ir dar keletas užsienio meisterių. Iš anglų dalyvauja sėr Thomas, Mitchelis, Aleksanderis ir Milner-Barris. Didžiausią sensaciją sudaro du sėr Thomo laimėjimai — prieš Kapablanką ir Botviniką. Jis taip pat laimėjo prieš savo tautietį Milner-Barrį ir dabar po trijų turų eina pirmoje vietoje su 3 taškais. Antroje vietoje eina pakol dr. Euvė. Pasaulinėje Folkestono šachmatų olimpiadoje, Lietuvai lošiant prieš Angliją, su sėr Thomu susitiko mūsų P. Vaitonis, kuris efektingu puolimu sėr Thomą nugalėjo. Alechinas šiuo metu yra Australijoje ir turnyre nedalyvauja.

Įdomusis pasaulis

POETAS, KURĮ BAIMĖ PERSEKIOJA

Amerikos laikraščiai aprašinėja garsaus poeto ir pagarsėjusių romanų autoriaus, Viljamo Leonardo, istoriją. Jis, dar būdamas vaikas (maždaug 50 metų atgal), kažkaip tiesiog stebuklingai išsigelbėjo iš po greitojo traukinio ratų. (O Amerikoje tokie traukiniai tiesiog viesulu lekia). Bet tas įvykis taip jį nukrėtė, jog jis nuo tos dienos pasijuto baisiausios baimės kankinamas. Jis pradėjo visko bijoti. Niekas nebematė jo nė kojos nebeiškeliant iš savo sodybos Viskonsin'o valstybėlėj. Jis niekad nebuvo nei teatre, nei kine. Dėl tų visų ypatumų ir žmona jį pametė. Bet poetas ir šiuo momentu neįstengė paminti savo baimės ir pasirodyti teismo posėdy, kur buvo sprendžiama jo byla.

W. Leonardas rašo daugiausia apie baisenybes — gervežius, nuo kurių jis įgavo tokį nepaprastą baimės jausmą.

Prieš mėnesį laiko Leonardo draugai jame pastebėjo keistą permainą. Rytmečiais jis pradėjo vaikščioti prie sode stovinčios altanės ir iš ten sugniaužtomis kumštimis dantis sukandęs žiūrėti į praeivius. Vėliau jis įsidrąsino išeiti į gatvę ir net pereiti į antrą šaligatvio pusę. Tačiau, eidamas į antrą pusę gatvės, drebėjo, kaip drugio krečiamas. Kitą dieną išėjęs gatvėn, staiga, nei iš šio nei iš to, metėsi bėgti paskui pravažiavusį automobilį. Tą pačią dieną vakare jis pasisakė savo draugams, kad jis nutaręs būtinai išsigydyti iš savo ligos — baimės ir todėl pirmą kartą savo gyvenime nuvyko į teatrą. Tačiau vaidinimo nematė, nes nuo pirmojo susijaudinimo neteko sąmonės.

Ar pasiseks poetui pergalėti taip įsisenėjusią ligą, pamatysime.

KAIP KAS MIRŠTA

Karaliai ir valdovai žengia nuo sosto. Vargšai persikelia į geresnį gyvenimą. Poeto vardas įrašomas amžinybėje. Redaktorius išleidžia paskutinį gyvenimo numerį. Mokytojas galutinai netenka vilties pastatyti dvejetuką. Prokurorai ir teisėjai gauna šaukimą į Dievo teismą. Gydytojai ir vaistininkai netenka darbo, nes nueina ten, kur jau nebėra jokių skausmų ir ligų. Notarai rašo paskutinį atsiskyrimo aktą. Skolininkai grąžina skolą gamtai. Prekybininkai ir bankininkai daro apyskaitą su paskutiniąja minute. Namų savininkai pereina į amžinybės namus. Keliautojai baigia savo laikinąją kelionę. Pučiamųjų instrumentų muzikantai paskutinį kartą atsikvėpia. Filmų žvaigždės suvaidina paskutinį gyvenimo komedijos veiksmą. Lempų uždegėjų gyvybė užgęsta.

KODĖL ŽYDAI ATVIRKŠČIAI RAŠO

Beveik visos tautos pasauly rašo iš kairės į dešinę, arba iš aukšto žemyn, kaip pavyzdžiui, kinai. Tik vieni žydai su semitų tautelėmis ir šiandien nesilaiko šios tvarkos, rašydami visai atvirkščiai, būtent — iš dešinės į kairę. Juk rašant atvirkščiai, rodos, jokių lengvybių nėra, priešingai, daug nepatogumų. Taigi ir kyla klausimas, kodėl žydai atvirkščiai rašo?

Kalbamu klausimu įvairių žmonių buvo tiekiami įvairūs aiškinimai, tačiau tikslesnių žinių, negu d-ras Členmeveris suteikęs, vargu ar rasis. Jo išvedžiojimai paremti pirmiausia Talmudu. Šis mokslininkas pažymi, kad žydai, kaip ir, apskritai, hebrajai, buvo kairiarankiai, todėl ir rašė ne iš kairės į dešinę, bet atvirkščiai — iš dešinės į kairę, nes taip patogiau.

.. Vienoje Talmudo vietoje yra aiškiai pažymėta, kad tam tikros maldos privalo būti būtinai dešiniąja ranka užrašytos, o visos kitos — kairiąja. Kai kurios senojo testamento vietos tą pačią tiesą patvirtina, nes pa-

laimos naujagimiams suteikimas buvo atliekamas kairiąja ranka. Taip elgėsi Jokūbas ir Jobas. Pirmasai sąmoningai padėjo savo kairiąją ranką ant savo vyriausio sūnaus galvos. Be to, visa eilė kitų pavyzdžių rodo, kad žyduose visur turėjo pirmenybių kairioji ranka.

KODĖL PAUKŠČIAI TRIKAMPIU SKRENDA

Yra žinoma, kad klajūnai paukščiai dideli keliautojai ir jiems būriais tenka nuskristi labai toli.

Oro pasipriešinimui sumažinti, jie skrenda trikampiu. Trikampio pryšaky skrendąs paukštis kovoja su lietumi, audra ir viesulu kitų labui. Aišku, kad tuo būdu pirmasis paukštis gana greitai pailsta, bet tada jis pereina į trikampio galą ir jo vieton pirmuoju stoja artimiausiasis. Taip šis paukščių klajūnų karavanas skrenda iki savo kelionės tikslo.

Tie klajūnai paukščiai turi nepaprastai išvystytą instinktą. Jie parodo mums tarpusavį paramos pavyzdį: pavieniui jie negalėtų savo tikslo pasiekti, o susijungę ir vienas kitam pagelbėdami, atlieka labai dideles keliones.

PAŠTAS RAKIETOJE

„Paštinės rakietos“ išradėjas Zuckeris yra gavęs prancūzų vyriausybės leidimą padaryti įdomų bandymą. Per anglų Kanalą iš Doverio į Calais bus peršauta rakieta su 12.000 laiškų. Tarp tų dviejų miestų yra 23 angliškos mylios. Su rakieta Anglijoje padarytas bandymas gerai pavyko. Laiškai bus sudėti į maišą, kuris bus prikabintas prie rakietos. Rakietą varys sprogstamas skystimas, kurį uždegs elektra. Po tam tikro minučių skaičiaus atsiskleis parašiutas, kad maišas su laiškais galėtų saugiai nusileisti.

ŽEMĖ GALĖS MĖNULIUI MIRKTELĖTI

Garsus Amerikos mokslininkas prof. Ricė atliejo milžinišką teleskopą, kurį daug kas žemės akimi vadina.

Veidrodis sveria 30 tonų ir jo rėmams metalurgijos fabrikas gamina specijalę metalinę armatūrą, kuri svers 450 tonų. Teleskopas su šiuo milžinišku veidrodžiu, bus pastatytas Kalifornijoj.

Naujojo instrumento šviesos jautrumas 160 milijardų kartų bus stipresnis, negu žmogaus akis. Per jį galima būtų matyti iš Paryžiaus Fidži salose degančią žvakę.

AUTOMOBILIS BE BENZINO

Jaunas Olandijos inžinierius Jonas Vandenjeras sukonstruavo visiškai naujo tipo automobilį. Motoras, esą, veikia suspaustu oru. Todėl nereikalinga esą nei benzino, nei vandens ir tepti reikia tik vieną kartą per tris mėnesius. Eksploatacija kaštuosianti apie 100—120 litų per metus.

BEDARBIAI STATO BAŽNYČIĄ

Katovicuose 100 lenkų bedarbių, neturėdami uždarbio ir gyvendami baisiame skurde, nutarė pastatyti Dievo namus. Apylinkės visuomenė jų sumanymui pritarė, ir bažnyčios statyba jau pradėta. Maistą, drabužius ir įrankius taip pat jiems parūpina apylinkės katalikų šeimos. Bedarbiai gyvena bendrai, kartu verdasi maistą ir iš vieno valgo. Kiekvieną vakarą ir kiekvieną rytą bedarbiai susirenka bendrai maldai ir eina vėl į darbą.

Tai pirmas pasauly bus toks reikšmingas paminklas šiems laikams.

.....

1935 m. „ATEITIES“ 2 nr.

išeis po vasario 10 d. Raštus siųsti iki II. 5 d. Tame nr. bus: **Br. Buivydaitės, Ant. Miškinio** ir k. eil., **Meri Sinkevičiūtės** ir **Al. Žadeikos** beletristika, **J. Gobio, P. Arvydo, P. Lazaravičiaus** ideol. straipsniai. Straipsn. apie naujausiąją literatūrą, anketa apie moksleivį ir kt.

Kreivos Šypsenos

Eždžion-Tekš

Gimnazistiška enciklopedija

Gmnazija

Šitas žodis reiškia vietą,
Iš kurios pažįstam svietą,
Ne tik Aziją, Europą,
Bet ir širdį, kuri sopa.

Pamoka

Ech, su pamokom, mielasis,
Daug visokių cūdų rasis,
Nes per pamoką papuola
Vietoj pliuso gauti kuolą.

Pertrauka

Kai tik pertrauka ateina,
Susnūdimui skelbiam vainą.
Kas dar pamokų nemoka,
Tas prie knygų greitai šoka.

Knyga

Raidės mirga, kaip patrakę,
Raidės skrenda, raidės lekia;
Lekia lekia ir sustoja —
Dvejetukas kelia koją.

Dvejetukas

Dvejetukas — daiktas keistas,
Šimtą kartų jau nuteistas,
Šimtą kartų išbandytas,
Ir nutarta, kad banditas.

Špargalka

Šitas žodis baisiai blogas,
Jeigu mato pedagogas.
Bet jei žiūri jis į šalį,
Tai geriau nė būt negali.

Žurnalas

Į žurnalo vieną lapą
Pažymių sustato kapą.
Riestanosių eilės plačios —
Jų figūros vis tos pačios.

Trimestras

Jeigu trimestras jau baigias,
Tu atrodai lyg apsvaigęs.
Bet jei galas dar tolokai,
Aš manau, kad nesimokai.

Mokytojas

Toks žmogus, kuris prie stalo
Viską stebi iš žurnalo
Ir, jei randa gerą progą,
Mokiniams įvaro slogą.

Mokinys

Mokinys — žmogus suspaustas,
Kaip žilgalvis Gėtės Faustas:
Dieną džiaugias, naktį dreba,
Rytą rengias gult į grabą.

Meilė

Meilė — žodis ypatingas,
Truputėlį neprotingas,
Nes kas garbina Amūrą,
Dvejetukų turi pūrą.

Kinas

Kinas — mokinio paguoda,
Bet naudos jisai neduoda,
Nes kas mėgsta kino meną,
Tas užmiršta, kur gyvena.

Idealas

Idealas reiškia taškų,
Kurio siekiant kaulai braška.
Ir todėl sunku be galo
Prisimušt prie idealo.

Nauji Metai

Seni metai nudardėjo.
Jie mums laimės pavydėjo.
Bet išminčių pasakyta:
Su naujaisiais bus kas kita.

Redaktorius — KAZYS KECIORIS--ZUPKA
Vyr., atsak. red. ir leid. — Pr. DOVYDAITIS

Masio Petras tai bent vyras,
Jis ir moksle nuolat ščyras,
O už tai, kad puikiai mokos,
Tėvas pirko jam kaniokus

Ir dabar neliko ledo,
Kurio Petras nesurado,
Apibėgo kožną balą,
Kur tik buvo kas užšąla.

O kai lekiant vėjas švilpia,
Noris dirbti suktą kilpą.
Nes už ją garbė net klasei.
Neminint jau gelsvakasių.

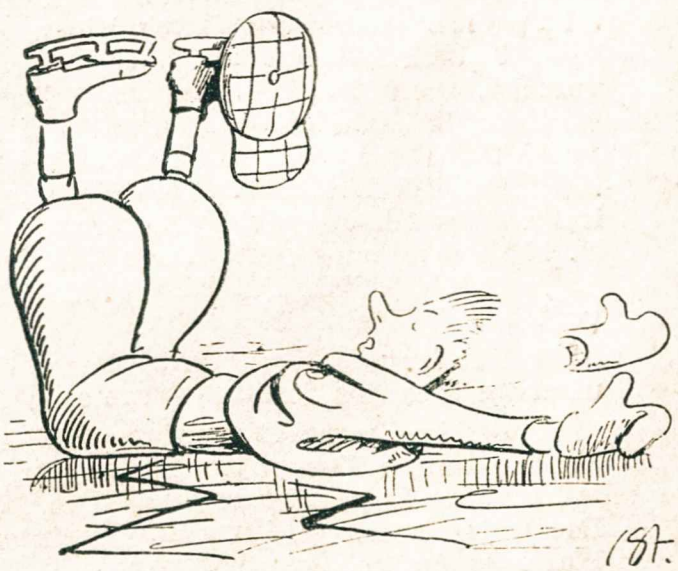

Žinoma, pavojų pilna,
Jie kožnam pašiaušia vilną
Tat ir Masiui pasitaiko
Plaučius atitrenkt ne baikom.

Kiza

PAULIUS IR VIRGINIJA

Gausiai iliustruotas romanas. Tai yra tikras literatūros šedevras. Jam išėjus iš spaudos Prancūzijoje, jis turėjo tiek įtakos, kad per dvejus metus beveik visi berniukai buvo krikštijami Pauliaus vardu, o mergaitės — Virginijos vardu. Iš tikrųjų, tai bus vienas iš rimčiausių verstinės literatūros veikalų jaunimui. Tokių gražių veikalų maža tėra.

Be to, „Sakalo" b-vė dar išleido šias jaunimui skiriamas įdomias knygas:

1) **St. Zobarsko — GANYKLŲ VAIKAI.** Iliustruota Lt. 2,—
2) **Vytės Nemunėlio — DRUGELIAI. Iliustr. eilėr.** Lt. 2,—
3) **K. Arrio — MANO EKSPEDICIJA Į VIDURINĘ AZIJĄ** II dalis. Gausiai iliustruota . . . . . Lt. 4,50

Visos šios knygos gaunamos visuose knygynuose ir „Sakalo" b-vėje, Kaune, Putvinskio g. 14; tel. 29-98.

NAUJIENA KNYGŲ MĖGĖJAMS

KAS UŽSIMOKA 5 LITUS, GAUNA KNYGŲ UŽ 10 LITŲ SU PRISIUNTIMU

Tokie bus dabar metiniai **Šv. Kazimiero Draugijos** nariai.

1935 metais visi **Šv. Kazimiero Draugijos** nariai gaus šias knygas:

1. **KAUNO KALENDORIŲ** 1936 metams. 50 centų. Tai bus jau 30 metai, kaip eina tas kalendorius. Tas vienas jau ilgas jo amžius rodo, kad žmonės jį brangina (nes kitaip būtų seniai miręs, kaip daug kitų), o jei brangina — vadinas, yra už ką.
2. **KATALIKŲ BAŽNYČIOS MENO ISTORIJA.** Su keliomis dešimtimis gražių paveikslų. Parašė Kauno Meno Mokyklos Direktorius Ignas Šlapelis. Labai vertingas kūrinys. Kaina 6 litai.
3. **KORSARO BELAISVIS,** labai įdomi apysaka. Parašė F. S. Liet. vertė J. Povilaitis. Kaina 1 litas.
4. **BALTOJI ROŽĖ,** apysaka iš Alžyro. Parašė A. Huonder. Liet. vertė A. Lipnickas. Kaina 50 centų.
5. **VEIKLIOJI KATALIKĖ,** nepaprastai gyvas, gilios išminties veikalas. Ispaniškai parašė pagarsėjęs G. Palau S. J. Lietuviškai išvertė V. Kamantauskas. Apie 160 pusl. Kaina 1 lit. 50 cent.
6. **PAŠAUKIMAS MERGYSTĖN.** Parašė J. B. Aubry. Liet. išvertė J. T. Kaina 50 centų.

Tos knygos bus siuntinėjamos du kartu per metus: pirmą kartą apie užgavėnes, antrą kartą — metams baigiantis.

Jei kas nenorėtų visiems skiriamų knygų, tas gali pasirinkti kitų Šv. Kazimiero Draugijos išleistų knygų už 10 litų, pranešdamas Draugijai, kokias knygas yra pasirinkęs. Jų sąrašas paskelbtas Šv. Kazimiero Draugijos kataloge, kurs atspaudintas ir atskirai, ir Kauno Kalendoriuje. Katalogų galima gauti dovanai.

Kviečiame visus rašytis į metinius Šv. Kazimiero Draugijos narius, nesivėlinant, kad šių metų pradžioje galima jau būtų pasiųsti pirmąjį siuntinį. Pinigus siųsti šiuo adresu:

ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJA, Kaunas, Rotušės Aikštė Nr. 6.

Šio n-rio kaina Lt. 1,75